

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม

A study of Electronic Cigarette Smoking Behaviors among
undergraduate students at Siam University.

(ข้อตกลงเลขที่ R-66-06-010)

โดย

ผศ.ดร.ภญ.นฤมล โพธิ์ศรีทอง

ดร.ภก.เสถียร พูลผล

ผศ.ดร. ดวงกมล วิรุพหุอุดมผล

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.)

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ภายใต้ การสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ปรากฏในเอกสารนี้เป็นของผู้วิจัย

มิใช่ความเห็นของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ

มกราคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยผสานวิธีแบบคู่ขนาน เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ไฟฟ้า 2) ปัจจัยกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม แบ่งการเก็บข้อมูล 2 ส่วน โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม จำนวน 353 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นและเลือกตัวอย่างแบบตามความสะดวก ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้น ในช่วง มี.ค.-ก.ย. 2566 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ความถี่ ร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแคว์ สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลในช่วง พ.ค.-ส.ค. 2567 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลวิจัยทั้ง 2 ส่วน มาวิเคราะห์สรุปผล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 75.1 อายุเฉลี่ย = 20.56 ± 2.47 ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพร้อยละ 63.5 กำลังเรียนในชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 68 อยู่อาศัยในหอพัก / อพาร์ทเมนต์ / คอนโดมิเนียมและอยู่คนเดียว (ร้อยละ 65.2 และ 26.6) มีรายได้เฉลี่ย 0 – 5,000 บาทส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ (ร้อยละ 42.8 และ 45.9) ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจากสื่อสังคมออนไลน์ คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าหาซื้อได้ง่ายมาก และรู้สึกว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงปานกลาง (ร้อยละ 80.5, 41.6 และ 43.6) ส่วนใหญ่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะคิดว่ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน บุหรี่ไฟฟ้าแบบที่ใช้มากที่สุดคือพอดไฟฟ้าใช้แล้วทิ้ง พฤติกรรมการใช้การใช้นิ้บุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ใช้แบบตามสะดวกโดยสูบในที่พักอาศัย มีพฤติกรรมและความต้องการเลิกสูบบุหรี่ระดับค่อนข้างน้อย ตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ การมีเพื่อนในกลุ่มหรือคนใกล้ชิดตัวเป็นแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ผลลัษณ์บุหรี่ไฟฟ้า การส่งเสริมการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า ราคาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งปัจจัย เงื่อนไขและกระบวนการเข้าสู่วงจรบุหรี่ไฟฟ้าเกิดจากเห็นเพื่อนสูบจึงอยากทดลองร่วมกับขาดความรู้และความเชื่อที่ถูกต้องต่อบุหรี่ไฟฟ้า

คำสำคัญ: พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า บุหรี่ไฟฟ้า พฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ นักศึกษาระดับ อุดมศึกษา

Abstract

This research is combined methods research to investigate 1) e-cigarette smoking behavior and e-cigarette quitting behavior, and 2) process factors and conditions associated with college students' e-cigarette smoking behavior at Siam University. The data collection was divided into two parts. The quantitative research collected data from 353 students of Siam University through stratified sampling and convenient sampling using an online questionnaire prepared by the research team in March-August 2023. Data were analyzed using descriptive statistics including frequencies, percentages, and inferential statistics including chi-square statistics, t-test statistics, and one-wayANOVA. For the qualitative research, in-depth interviews were conducted with 20 e-cigarette smokers, with a snowball sampling selected from May to August 2024. The data were analyzed using content analysis. The research results of both parts were then analyzed, and the results summarized. It was found that most of the sample was female (75.1%) with mean age = 20.56 ± 2.47 , studying in the field of health sciences (63.5%) were first-year students (68%) lived in a dormitory/apartment /Condominium (65.2%) and lived alone (26.6%) have an average income of 0 - 5,000 Baht. Most of them spend enough but no longer have savings (42.8% and 45.9%). Most of them get news about e-cigarettes through social media. They believe that e-cigarettes are easy to buy and consider e-cigarettes to be moderately expensive (80.5%, 41.6%, and 43.6%, respectively). Most people smoke e-cigarettes because they think they are less harmful than smoking cigarettes. The most common type of e-cigarettes are disposable e-cigarettes. As for behavior when using e-cigarettes, most people use them conveniently by smoking in their homes. Their behavior and desire to quit smoking are relatively low. Variables that predict e-cigarette smoking behavior include friends in the group or people close to them who are role models for e-cigarette smoking, and easy access to e-cigarettes through various online channels. The conditions and process of entering the e-cigarette cycle are caused by friends wanting to smoke and experiment, along with a lack of knowledge and correct beliefs about e-cigarettes.

Keywords: E-Cigarettes Smoking Behavior, E-Cigarettes, Smoking Cessation Behavior, Youth Smoker in Higher Education Institute

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์วิจัยการจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) คณะผู้วิจัย ขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสยาม และคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่อนุญาตให้คณะผู้ช่วยทีมวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณคณะผู้ช่วยทีมวิจัย ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและเป็นผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี พร้อมทั้งทุกท่านที่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนร่วมทำให้การ วิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

คณะผู้วิจัย

มกราคม 2567

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 ทฤษฎี สมมติฐานและกรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. ทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ	6
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ	8
2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า	8
2.2.2 ทศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	17
2.2.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	18
2.2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย	21
2.3 ส่วนประสมทางการตลาด	22
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิธีการดำเนินการวิจัย	24
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	30
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
3.2 วิธีการเก็บข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล	30
3.3 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	31
3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	32
4. ผลการวิจัย	33
5. สรุป วิเคราะห์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	68
เอกสารอ้างอิง	76
ภาคผนวก	81

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสูบบุหรี่เป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยเนื่องจากบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่สามารถหาซื้อได้ง่ายและมีขายอย่างถูกกฎหมาย จึงทำให้บุหรี่สามารถที่จะเข้าถึงผู้เสพได้อย่างทั่วถึง ซึ่งบุหรี่นั้นก่อให้เกิดโทษต่าง ๆ มากมาย ทั้งต่อผู้สูบเองและบุคคลรอบข้างนอกจากนี้ยังพบว่าบุหรี่เป็นปัจจัยเสี่ยงของอาการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร โดยโรคที่มีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ เช่น โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคถุงลมโป่งพอง โรคมะเร็ง เป็นต้น (ประกิจ วาทีสาชกกิจ, 2537) ซึ่งเป็นโรคเรื้อรังที่ส่งผลกระทบต่องบประมาณด้านสาธารณสุขของประเทศ และต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเป็นอย่างมาก โดยในปัจจุบันพบว่าพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น องค์การอนามัยโลก ได้ระบุว่าปัจจุบันทั่วโลกมีผู้สูบบุหรี่ประมาณ 1,100 ล้านคนเสียชีวิตจากโลกที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ 1 คน ในทุก ๆ 6 วินาที หรือประมาณ 6 ล้านคนต่อปี โดยคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 8 ล้านคน ภายในปี พ.ศ.2573 และผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่แต่เสียชีวิตจากการสูดควันบุหรี่มือสอง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยคาดว่าบุหรี่เป็นสาเหตุการเสียชีวิตของประชากร 100 ล้านคน ในรายงาน The Global Tobacco ศตวรรษที่ 20 (ค.ศ.1901-2000) และอาจเพิ่มสูงขึ้นเป็น 1,000 ล้านคน ในศตวรรษนี้ (ค.ศ.2001-ค.ศ. 2100 World Health Organization (WHO),1992) สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลปี 2560 ประชากรไทย เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ 72,000 ราย ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจรวมปีละ 220,000 ล้านบาท หรือเฉลี่ย 20,000 บาท ต่อผู้สูบบุหรี่ 1 คน ต่อปี (ธงชัย เลิศวิทย์รัตนพงศ์, 2565) เมื่อพิจารณาการสำรวจการพบเห็นการสูบบุหรี่ และการได้รับควันบุหรี่มือสองในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 ประมาณ 5 เท่า จากร้อยละ 2.6 เป็นร้อยละ 14 ในปี 2564 แสดงว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อผลกระทบของควันบุหรี่มือสอง ของนิสิตนักศึกษา คณาจารย์และบุคลากรทุกฝ่าย ไปสู่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพในอนาคตไม่ได้แตกต่างจากคนที่สูบบุหรี่

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นหนึ่งในยาสูบอิเล็กทรอนิกส์ชนิดใหม่ที่มีการแพร่หลายในช่วง 8-10 ปีที่ผ่านมา ผู้สูบจะรับสารนิโคตินเหลวผ่านการระเหยด้วยความร้อนจากไฟฟ้าเข้าสู่ร่างกายโดยไม่มีการเผาไหม้ใบยาสูบ บุหรี่ไฟฟ้าถูกผลิตขึ้นมาด้วยเหตุผลและความเชื่อ คือ 1) ใช้ทดแทนบุหรี่เนื่องจากการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะและอันตรายของบุหรี่มือสอง 2) การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นการนำสารนิโคตินเข้าสู่ร่างกายที่สะอาดกว่าบุหรี่ธรรมดา เพราะไม่มีการเผาไหม้ใบยาสูบหรือกระดาษมวน จึงไม่เกิดเขม่าและมิกัลลินเหมือน 3) เพื่อลดอันตรายจากการสูบบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้าจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ที่ต้องการสูบเพื่อทดแทนบุหรี่จริง อย่างไรก็ตาม บุหรี่ไฟฟ้าเป็นการสูบเพื่อนำสารนิโคตินเข้าสู่ร่างกาย จึงทำให้เกิดการเสพติดและมีงานวิจัยหลายฉบับที่ระบุถึงอันตรายของนิโคติน นอกจากนี้ผู้จำหน่ายอาจมีการเคมสารอื่น

ๆ ลงไปในน้ำยาของบุหรี่ไฟฟ้า และยังไม่มีการพิสูจน์แน่ชัดถึงอันตรายจากสารเคมีที่ทำปฏิกิริยากับ กระบวนการไฟฟ้า (ภัทรไพลิน จังพัฒนานนท์. 2557 และ ปิยวรรณ บุญเพ็ญ. 2562) จากการศึกษา มี สารเคมีหลายชนิด และอุปกรณ์สำหรับสูบอาจทำให้เกิดโรคที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย หรือเป็นสาเหตุ ของโรคติดต่อ เช่น วัณโรค ไข้หวัดใหญ่ คอตีบ ไอกรณ ไวรัสตับอักเสบบี รวมไปถึงโรคภัยแรงในช่อง ปากที่เกิดจาก พฤติกรรมการใช้อุปกรณ์เดียวกันผลัดเปลี่ยน ร่วมสูบกันและอาจเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด ชนิดอื่น ๆ ซึ่งมีอันตรายมากกว่าการสูบบุหรี่ จากการสำรวจของ National Youth Tobacco Survey (NYTS) พบว่ามีการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1.73 ล้านคน คิดเป็น 11.7% สอดรับกับยอดจำหน่าย (สุขสันต์ เสง ลานน. 2561). สำหรับประเทศไทยแม้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามบุหรี่ไฟฟ้าได้ แพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่นด้วยความเชื่อจากการโฆษณาว่า ไม่มีนิโคติน ไม่มีอันตรายต่อตนเองและคน รอบข้าง สูบแล้วไม่ติด ทำให้มีนักสูบนํ้าใหม่เข้าไปทดลองมากขึ้น ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติ แห่งชาติ ปี 2564 จากการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 73,654ครัวเรือนทั่วประเทศ ครอบคลุมประชากรตัวอย่าง 164,406 คน พบว่าประชากรไทยที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีจำนวน 78,742 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 0.14 ของ ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีทั้งหมด 57 ล้านคนแบ่งเป็น คนที่สูบทุกวัน 40,724 คน และสูบบ้างไม่ทุก วัน 38,018 คน โดยผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า 24,050 คน อายุระหว่าง 15-24 ปี และส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ กทม. และภาคกลาง 47,753 คนขณะที่คนไทยที่รู้จักบุหรี่ไฟฟ้า เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายมากกว่าบุหรี่ธรรมดา ร้อยละ 26.7 เชื่อว่าอันตรายน้อยกว่าร้อยละ 11.3 และเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ธรรมดามีอันตราย เท่ากันร้อยละ 62.0 ทั้งนี้ จำนวนและอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมอยู่ในอัตราและจำนวนผู้สูบบุหรี่ทั่ว ประเทศ ที่เท่ากับร้อยละ 17.4 และจำนวนคนสูบบุหรี่ 9.9 ล้านคน (ศรัณญา เบญจกุล. 2564.) นอกจากนี้ มีข้อสังเกตชัดเจนทั้งในและต่างประเทศ พบว่ากลุ่มคนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า คือผู้ที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ซึ่ง จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เริ่มแพร่ระบาดมากขึ้นใน สังคมไทย ประกอบกับ แนวคิดและความเชื่อที่ขัดแย้งกันในประเด็นของการช่วยเลิกบุหรี่โดยเฉพาะกับ กลุ่มวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นใหญ่ตอนต้นที่เป็นกลุ่มเสี่ยงซึ่งพบมากในภาคกลาง (เครือข่ายเฝ้าระวัง อุตุสาหกรรมยาสูบ. 2557).

จากพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 สถาบันการศึกษาถูกกำหนดให้เป็น สถานที่สาธารณะที่มีการคุ้มครองสุขภาพของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ และจัดเป็นพื้นที่เขตปลอดบุหรี่ตาม กฎหมาย ซึ่งนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นกลุ่มเยาวชนที่มีการปรับตัวผ่านจากช่วงวัยรุ่นเข้าสู่วัยรุ่นใหญ่ ตอนต้น เป็นช่วงที่มีการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต เป็นวัยที่มีความ อยากรู้อยากเห็นอยากทดลองสิ่งใหม่ ๆ ทั้งในทางที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยอาจมีพฤติกรรม เสี่ยงต่อสุขภาพได้ ถ้าได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่มีมากขึ้น จากการเก็บข้อมูลของคลินิกอดบุหรี่มหาวิทยาลัยสยามพบว่านักศึกษบางส่วนใช้การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อ การเลิกบุหรี่ธรรมดามากขึ้น คณะวิจัยเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวจึงศึกษาพฤติกรรม การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกถึง

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ รวมถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาให้ครอบคลุมถึง ความรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า กับความต้องการเลิกสูบบุหรี่ของนักสูบที่เป็นนักศึกษา ณ ปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร มีกระบวนการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างไร เพื่อจะได้ค้นหารูปแบบและแนวทาง ในการป้องกันมิให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งอาจจะนำไปสู่พฤติกรรมการบริโภคยาสูบประเภทอื่น

1.2 คำถามการวิจัย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่เป็นอย่างไร
2. ปัจจัย กระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาปริญญาตรีเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ นักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสยาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบการศึกษาผานวิธี โดยศึกษาแบบกลุ่มงานในส่วนองงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นศึกษาถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ นักศึกษาปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสยาม โดยมีกรอบแนวทางการศึกษาดังนี้

1.4.1 การศึกษาเชิงปริมาณ

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ชั้นปี คณะที่กำลังศึกษา รายได้ที่ได้จาก ครอบครัว) ความต้องการเลิกบุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่อบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม จำนวน 326 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

1.4.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

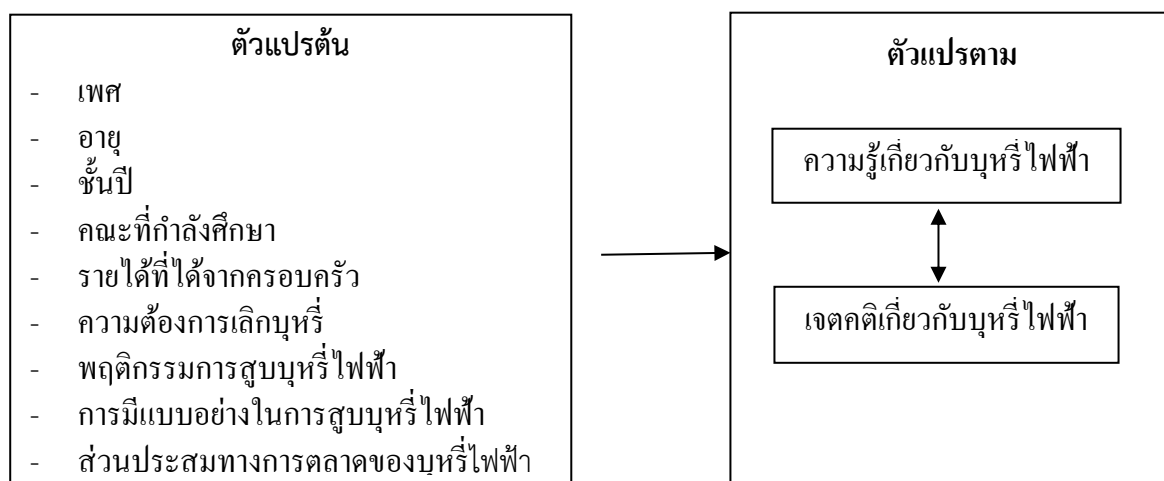
เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบตัวแปรและประเด็นหัวข้อการสัมภาษณ์อย่างกว้าง โดยมุ่งเก็บข้อมูลเชิงลึกของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เจตคติ ความรู้ การมีแบบอย่าง และส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงแนวทางการป้องกันมิให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยวิธีการ

เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสยาม ที่กำลังสูบบุหรี่ไฟฟ้าและเคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่ธรรมดาและยินดีให้ข้อมูลในการศึกษา

1.5 ทฤษฎี สมมติฐานและกรอบแนวคิด (Conceptual framework)

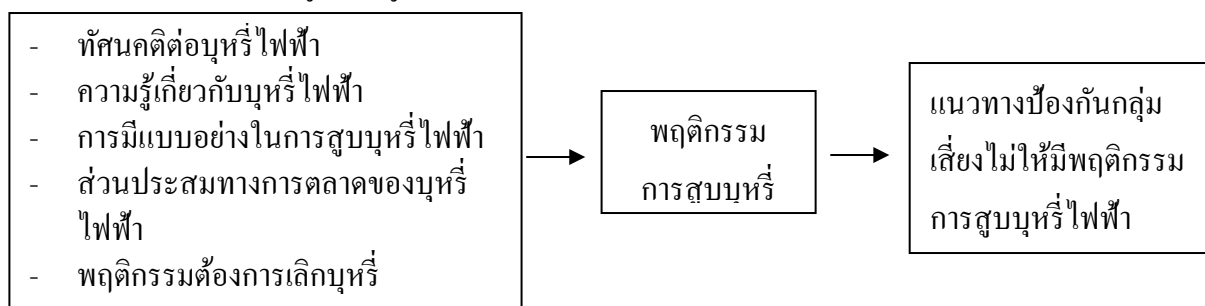
1.5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

คณะวิจัยประยุกต์ใช้ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior (TPB) ร่วมกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของการสูบบุหรี่ โดย ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็น ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ของฟิชบายและไอเซ็น โดยทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล เป็นทฤษฎีทางพฤติกรรมสุขภาพที่ช่วยสร้างเสริมความเข้าใจสภาพและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาหรือพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ต้องการหลายด้าน มีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ การกระทำของแต่ละบุคคล มีหลักการว่าพฤติกรรมของบุคคลจะถูกควบคุมโดยเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ว่าจะทำหรือไม่ ทำพฤติกรรมนั้น โดยจะได้รับอิทธิพลจากทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมนั้น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการรับรู้/เชื่อว่าตนสามารถแสดง/ควบคุมพฤติกรรมนั้นได้ ซึ่งปัจจัยแฝงเหล่านี้จะส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม และจะผลักดันให้เกิดการแสดงพฤติกรรม

1.5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

คณะวิจัยได้ใช้แนวคิดตามกรอบการวิจัยเชิงปริมาณมากำหนดเป็นกรอบประเด็นหลักอย่างกว้าง ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ทราบสถานการณ์ปัจจุบันของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
- 1.6.2 ทราบปัจจัย กระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และสามารถระบุกลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้
- 1.6.3 ได้รูปแบบและแนวทางในการป้องกันกลุ่มเสี่ยงมิให้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่สามารถนำมาเสนอเป็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์แบบบูรณาการ เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่อไป
- 1.6.4 ผู้บริหารสถาบันการศึกษาสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการลดและป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษา การบริหารจัดการเชิงพื้นที่และการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่ในลำดับต่อไป
- 1.6.5 ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการ เพื่อแก้ไขปัญหาการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินงานมหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่ โดยต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคีเครือข่ายทั้งภายในภายนอก มหาวิทยาลัย เพื่อที่จะผลักดันให้มหาวิทยาลัยสยามเป็นมหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่อย่างจริงจังและยั่งยืนต่อไป
- 1.6.6 ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแหล่งอ้างอิง และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประกอบการทำงาน และเป็นแนวทางในการทำวิจัย ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ
- 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ
 - 2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า
 - 2.2.2 ทักษะการที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
 - 2.2.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
 - 2.2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย
- 2.3 ส่วนประสมทางการตลาด
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

องค์การอนามัยโลกได้คำจำกัดความสุขภาพในธรรมนูญองค์การอนามัยโลก พ.ศ. 2491 (World Health Organization) ว่า สุขภาพ คือ ภาวะแห่งความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี ไม่ใช่เพียงแต่ความปราศจากโรคหรือทุพพลภาพเท่านั้น (Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity)

นิตยา สิงหสิบลี (นิตยา สิงหสิบลี.2555) ได้ให้ความหมายของสุขภาพ (health) หมายถึง “สภาวะความสมบูรณ์ที่สุดในการดำรงชีวิตอยู่ด้วยดีของแต่ละบุคคลซึ่งจะพึงมีได้” ซึ่งความหมายนี้สอดคล้องกับคำว่าสุขภาพตามพจนานุกรมได้เป็นอย่างดี

สมโภชน์ เอี้ยวสุภาสัทธี (สมโภชน์ เอี้ยวสุภาสัทธี.2526) ได้ให้คำนิยามว่าพฤติกรรม (behavior) หมายถึง การกระทำของบุคคลเป็นการแสดงออกเพื่อตอบสนองโต้ตอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจกระทำได้ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว และอาจเป็นการตอบสนองที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกร่างกาย เช่น การร้องไห้ การอ่านหนังสือ การกิน การกระพริบตา การเต้นของหัวใจ ความรู้สึกโกรธ การคิด เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ.2526) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรม (behavior) ว่าหมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การเดิน การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ พฤติกรรมนั้นมีส่วนประกอบ 3 ส่วนคือ

1) ด้านพุทธิปัญญา (cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้เกี่ยวข้องกับความรู้ การจดจำ ข้อเท็จจริงต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณเพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถรับต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นจากระดับง่ายๆ และเพิ่มการใช้ความคิด และพัฒนาสติปัญญามากขึ้นเรื่อยๆ

2) ด้านทัศนคติ (attitudes) หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบ ไม่ชอบ การให้คุณค่า การรับการเปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงคุณค่าที่ยึดถือ พฤติกรรมด้านนี้ยากต่อการอธิบายเพราะเกิดภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการวัด เนื่องจากความรู้สึกภายในของคนนั้น ยากต่อการจะวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกมามากน้อย

3) ด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) พฤติกรรมด้านนี้ เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมแสดงออกมา และสังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่งๆ หรืออาจจะเป็น พฤติกรรมที่ล่าช้า คือบุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันที แต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมการแสดงออกนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของเป้าหมายของการศึกษาซึ่งจะต้องอาศัย พฤติกรรมระดับต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นส่วนประกอบพฤติกรรมด้านนี้เมื่อแสดงออกมาจะประเมินผลได้ง่าย

พวงทอง ป้องภัย (พวงทอง ป้องภัย. 2540) กล่าวว่าพฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่คนกระทำไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ อาจเป็นพฤติกรรมในด้านที่ถูกหรือด้านที่ผิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ที่ได้รับการสั่งสอนมา รวมทั้งความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจให้กระทำ

ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์. 2541) กล่าวว่า พฤติกรรมสุขภาพ (health behavior) หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใดๆ ของปัจเจกบุคคลที่กระทำไปเพื่อจุดประสงค์ในการส่งเสริม ป้องกัน หรือบำรุงรักษาสุขภาพ โดยไม่คำนึงถึงสถานะสุขภาพที่ดำรงอยู่ หรือรับรู้ได้ไม่ว่า พฤติกรรมนั้นๆ จะสมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมายหรือไม่ในที่สุด

อำนาจ ภูศรี (อำนาจ ภูศรี. 2547) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ (health behavior) ว่า หมายถึง การกระทำของบุคคลซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งในขณะที่รู้ตัว และไม่รู้ตัว พฤติกรรมนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความรู้ ทัศนคติ และความเชื่อของบุคคลนั้นๆ โดยที่อาจแสดงออกให้เห็นชัดเจนเช่น การออกกำลังกาย การป้องกันโรค การเดิน เป็นต้น

ชนวรรณ อัมสมบุญ (ชนวรรณ อัมสมบุญ. 2546) กล่าวว่า พฤติกรรมสุขภาพ (health behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อสุขภาพของบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน ไม่ว่าในลักษณะที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เช่น ทำให้ตนเอง หรือบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว หรือบุคคลอื่นๆ ใน

ชุมชนเจ็บป่วย บาดเจ็บหรือเสียชีวิต หรือในลักษณะที่เป็นผลดีต่อสุขภาพ เช่น ทำให้ตนเองหรือบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว หรือบุคคลอื่นๆ ในชุมชนมีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วยหรือเสียชีวิต ด้วยโรคต่างๆ

จากทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพดังกล่าวข้างต้น พฤติกรรมสุขภาพ จึงหมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติของบุคคลที่ส่งผลต่อสุขภาพทั้งผลดีและผลเสีย ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการเรียนรู้ของบุคคลเป็นสำคัญ โดยพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคลจะแสดงออกในรูปของของการกระทำและการไม่กระทำในสิ่งที่เป็นผลดี หรือผลเสียต่อสุขภาพ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยการสังเกต การพูดคุย การสอบถาม พฤติกรรมสุขภาพที่ดีจะต้องมีการปลูกฝัง หรือปรับเปลี่ยน จากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ดีไปสู่พฤติกรรมสุขภาพที่ดีตั้งแต่วัยเป็นเด็ก ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาพฤติกรรมสุขภาพใน 3 ด้านคือ

1) ด้านความรู้ (cognitive domain) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ทางสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค การออกกำลังกายที่เหมาะสม เป็นต้น

2) ด้านทัศนคติ (attitude) คือ ความรู้สึก ความสนใจ ความชอบหรือไม่ชอบ ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น การดูแลสุขภาพไม่ให้เจ็บป่วย การออกกำลังกายช่วยให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ช่วยป้องกันโรคต่างๆ ได้

3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (practice) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกทางร่างกายหรือการกระทำที่สังเกตได้ในสถานการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพการไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบ

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้า

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ให้ความหมายของคำว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของใบยาสูบหรือพืชนิโคติยานาตาแบกุ่ม (*Nicotiana tabacum*) และให้หมายรวมถึงผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีสารนิโคตินเป็นส่วนประกอบซึ่งบริโภคโดยวิธีสูบ ดูด ดม อม เคี้ยว กิน เป่า หรือพ่นเข้าไปในปากหรือจมูก ทา หรือโดยวิธีอื่นใด เพื่อให้ได้ผลเป็นเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงยาตามกฎหมายว่าด้วยยา “เสพติผลิตภัณฑ์ยาสูบ” หมายความว่า ภาวะที่ร่างกายต้องบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็นประจำและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบ

“สูบบุหรี่” หมายความว่ารวมถึง การกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดควันหรือไอระเหยจากผลิตภัณฑ์ยาสูบหรือการครอบครองผลิตภัณฑ์ยาสูบขณะเกิดควันหรือไอระเหย

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ได้ให้นิยามของคำว่า “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ (Tobacco products)” หมายถึงผลิตภัณฑ์ใดก็ตามที่ผลิตจากใบยาสูบหรือส่วนของต้นยาสูบเพื่อใช้ในการสูบ อม ดูด เคี้ยวหรือสูดเข้าทางจมูก หรือผลิตภัณฑ์ใดก็ตามที่มีนิโคตินเป็นส่วนประกอบ “Tobacco products are products made entirely or partly of leaf tobacco as raw material, which are intended

to be smoked, sucked, chewed or snuffed. All contain the highly addictive psychoactive ingredient, nicotine (ธนภูมิ เขียวช่อม.2561และ โรงงานยาสูบ)

ผลิตภัณฑ์ยาสูบจึงมีรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งที่ใช้แบบดั้งเดิม เช่น บุหรี่มวนเอง ยานัตถ์ บุหรี่มวนโรงงานแบบมีก้นกรอง นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่ได้รับนิยมมากขึ้น หลังมีการณรงค์ให้ลดหรือเลิกสูบบุหรี่แบบมวนเนื่องจากมีสารพิษและสารอันตรายจากการเผาไหม้ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าส่วนมากพัฒนาโดยบริษัทยาสูบที่มีเป้าหมายคือการให้คนได้รับนิโคตินซึ่งเป็นสารเสพติด โดยมีกลยุทธ์ทางการตลาดโดยอ้างความปลอดภัยที่มากขึ้นเนื่องจากไม่เกิดปฏิกิริยาการเผาไหม้

ยาสูบ เป็น พืชในตระกูล Solanaceae ที่สามารถผลิตนิโคตินได้ โดย *Nicotiana tabacum* L. เป็นสายพันธุ์ที่นิยมปลูกเพื่ออุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีสายพันธุ์ย่อยๆที่เป็นที่รู้จัก พันธุ์เวอร์จิเนีย (Virginia) ใบยาบ่มไอร้อนที่มีนิโคตินปานกลาง พันธุ์เบอร์เลย์ (Burley) ใบยาบ่มอากาศมีนิโคตินสูง และพันธุ์เตอร์กิช (Turkish) ใบยาบ่มแสงแดดมีปริมาณสารหอมระเหยสูง (ธนภูมิ เขียวช่อม. 2561และ วิจารณ์ กิติวัชรเจริญ)

World lung foundation แบ่งผลิตภัณฑ์ยาสูบเป็น 3 กลุ่ม ตามข้อมูลความปลอดภัยของบุหรี่คือ

1. กลุ่มที่ข้อมูลชัดเจนว่าเป็นอันตราย บุหรี่ที่ต้องใช้การเผาไหม้ (combusted tobacco) เช่น บุหรี่มวน ซิการ์ ไปป์ คานจากบุหรี่ประเภทนี้เกิดจากกระบวนการเผาไหม้โดยตรง ซึ่งควันที่เกิดจากการเผาไหม้ของใบยาสูบรวมถึงสารเคมีอื่นๆ ในใบยาสูบนั้น ประกอบไปด้วยสารพิษและสารก่อมะเร็ง บุหรี่ที่มีการยืนยันถึงอันตรายอย่างชัดเจน
 - บาราเก้ หรือ water pipes
 - บุหรี่ไร้ควัน (smokeless tobacco) ยกเว้น สนูส
2. กลุ่มที่ข้อมูลความปลอดภัยไม่ชัดเจน ได้แก่ บุหรี่ไฟฟ้า สนูส (snus)
3. กลุ่มที่ได้รับการรับรองทางการแพทย์ให้สามารถใช้เป็นยาเพื่อเลิกบุหรี่ เช่น หมายฝรั่งนิโคติน (nicotine)

2.2.1.1 บุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic cigarette) หรือ บุหรี่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไอน้ำ (Vapor cigarette) มีชื่อที่เป็นทางการคือ Electronic Nicotine Delivery Systems (ENDS) ถูกออกแบบมาเพื่อเลียนแบบผลิตภัณฑ์ประเภทบุหรี่ โดยบุหรี่ไฟฟ้าได้ถูกคิดค้นครั้งแรกในรูปแบบ “บุหรี่ที่ปราศจากใบยาและควัน” หรือชื่อตามสิทธิบัตรคือ "Smokeless non-tobacco cigarette" และได้รับการจดสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาโดย Herbert A. Gilbert ในปี พ.ศ. 1963 และได้ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 1965 (Gilbert, 1965) อย่างไรก็ตามบุหรี่ไฟฟ้าของ Gilbert ไม่ได้รับการตอบรับจากผู้ใช้งานเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้ใส่สารนิโคตินไว้ในอุปกรณ์ ผู้สูบจึงได้รับไอน้ำที่มีกลิ่นเพียงเท่านั้น บุหรี่ไฟฟ้าชนิดนี้หายไปจากตลาด จากนั้นในปี พ.ศ. 2003 บุหรี่ไฟฟ้าได้กลับมาได้รับความสนใจอีกครั้ง โดยเก๊ตซ์กรชาวจีนชื่อ Hon Lik ได้คิดค้นบุหรี่ไฟฟ้าชนิดที่ใส่

สารนิโคตินเพื่อใช้สำหรับลดการสูบบุหรี่มีจำนวนของบิดาที่กำลังป่วยด้วยโรคมะเร็ง โดย Hon Lik อ้างว่า บุหรี่ไฟฟ้าของเขาเป็นการสูบบุหรี่ที่สะอาดและปลอดภัยกว่า จากนั้นจึงนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ท้องตลาดที่ประเทศจีนเป็นประเทศแรก และมีการพัฒนาคุณสมบัติของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดบุหรี่ไฟฟ้าเป็นที่รู้จักและใช้อย่างแพร่หลายทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย (Consumer Advocates for Smoke-free Alternatives Association)

นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2551 และทางกระทรวงสาธารณสุขได้มีการออกประกาศเตือนประชาชนเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเรื่อยมา บุหรี่ไฟฟ้าเริ่มเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ.2554 โดยในระยะแรกผู้สูบบุหรี่ยังไม่สนใจบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และหน่วยงานภาครัฐยังไม่อนุญาตให้จำหน่ายอย่างถูกต้อง ต่อมาเมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น ทำให้มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ มีการให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีโทษน้อยกว่าบุหรี่แบบมวน ช่วยให้การสูบบุหรี่ หรือแม้กระทั่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเลิกบุหรี่ได้ ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (Hartmann-Boyce J. 2022) โดยผู้ที่สนใจบุหรี่ไฟฟ้ามองว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีจุดขายที่สำคัญในการเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับการช่วยเลิกบุหรี่ (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557)

2.2.1.2 พัฒนาการของบุหรี่ไฟฟ้า (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557), กรแก้ว จันทภาษา. 2565 และ Grana R.)

บุหรี่ไฟฟ้าสามารถแบ่งออกเป็น 4 รุ่น (generation) ตามพัฒนาการและองค์ประกอบหลักของบุหรี่ไฟฟ้า โดยประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วนได้แก่ ลักษณะภายนอกของอุปกรณ์ (device appearance) ตัวถังหรือที่บรรจุสารนิโคติน (container) ตัวสร้างความร้อน (atomizer, heat blade) และแหล่งพลังงาน (battery)

รุ่นที่ 1 (First generation)

ถูกผลิตเพื่อจัดจำหน่ายครั้งแรกในช่วงประมาณปี ค.ศ. 2004 - 2006 โดยออกแบบให้มีรูปลักษณ์คล้ายกับบุหรี่มวนแบบดั้งเดิม และมักมีการติดหลอดไฟสีแดงในส่วนปลายเพื่อให้คล้ายกับบุหรี่มวนมากที่สุด ตัวบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วย แบตเตอรี่ไฟฟ้าที่มีขนาดเล็กและกำลังไฟฟ้าค่อนข้างต่ำ ขดลวดสร้างความร้อน (heating coil; atomiser) และส่วนหลอดบรรจุน้ำยาของบุหรี่ไฟฟ้า (cartridge) ในรุ่นนี้ส่วนใหญ่ใช้ได้จำกัด จึงไม่เหมาะกับผู้ที่สูบบุหรี่จัด เนื่องจากไม่สามารถเติมน้ำยาได้ แต่ต้องเปลี่ยนหลอดใหม่ (reloadable) แทนหลอดบรรจุเดิม บุหรี่ไฟฟ้านี้ มักถูกเรียกว่า “Cigalike”, “Vape stick” หรือ “pen style-cigalike” เพราะมีลักษณะคล้ายค้ำปากกา

รุ่นที่ 2 (Second generation)

เป็นบุหรี่ไฟฟ้าที่ยังคงมีส่วนประกอบคล้ายกับรุ่นที่หนึ่งแต่มีขนาดใหญ่ขึ้นและลักษณะภายนอกไม่เหมือนบุหรี่มวน บุหรี่ไฟฟ้านี้ถูกพัฒนาแบตเตอรี่ให้จ่ายไฟฟ้ากำลังสูงมากขึ้น บาง

ผลิตภัณฑ์สามารถปรับกำลังไฟฟ้าได้เพื่อให้สามารถเพิ่มหรือลดปริมาณควันที่สร้างขึ้น นอกจากนี้ยังมีตัวถังสำหรับเติมน้ำยา (Tank, Refillable cartridge) และบางรุ่นมีขดลวดความร้อนอยู่กับตัวถังเก็บน้ำยา ซึ่งผู้สูบสามารถเลือกผสมกลิ่น รส และความเข้มข้นของนิโคตินได้ด้วยตนเอง บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นนี้ถูกเรียกคล้ายรุ่นที่ 1 เช่น "Vape pen" หรือ "Pen vaporizer" เพราะยังคงมีลักษณะคล้ายกับปากกา

รุ่นที่ 3 (Third generation)

เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบหลากหลายและถูกสนับสนุนเพื่อใช้ในการเลิกบุหรี่รวมมากที่สุด โคนยังคงใช้ atomizer ในการสร้างควันเหมือนรุ่นหนึ่งและสอง แต่มีขนาดของถังเก็บใหญ่ขึ้นกว่ารุ่นก่อนหน้าอย่างชัดเจนซึ่ง ผู้ใช้สามารถเติมและผสมน้ำยาได้เอง (Tank, Mod Tank) ลักษณะภายนอกของบุหรี่ไฟฟ้ารุ่นนี้ไม่เหมือนบุหรี่รวม สามารถปรับความแรงของแบตเตอรี่หรือปรับปริมาณการสร้างควันได้ นอกจากนี้บางรุ่นมีการพัฒนาอุปกรณ์เสริมเช่นเครื่องนั้บการสูบ ซึ่งผู้ใช้งานสามารถปรับแต่งอุปกรณ์ได้ตามใจ จึงมักเรียกบุหรี่ไฟฟ้ารุ่นนี้ว่า "Mods", "Modifiable ECIG", "Tank system" หรือ "sub-ohm" โดยบุหรี่ไฟฟ้าชนิดนี้ผู้ใช้จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าพอสมควร มีราคาแพง และพกพาไม่สะดวก

รุ่นที่ 4 (Fourth generation) (กรแก้ว จันทภาษา. 2565 และ Liber A .2020)

ช่วงปี ค.ศ. 2015 เป็นต้นมามีการเปิดตัวของบุหรี่ไฟฟ้ารุ่นที่ไม่เข้ากับนิยามของทั้ง 3 รุ่นก่อนหน้า จึงมีการแบ่งกลุ่มออกมาเป็นรุ่นที่ 4 เรียกว่า "Pod-style", "JUUL", "Puff bar" โดยจุดเด่นของอุปกรณ์ในรุ่นนี้คือขนาดเล็กบาง พกพาสะดวก และมีรูปลักษณะที่หลากหลาย เช่น ลักษณะแท่งแบนสี่เหลี่ยมคล้าย USB drive แบบทรง หยกน้ำหรือรูปทรงอื่น ๆ บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นนี้มักที่บรรจุนิโคตินและสารต่าง ๆ แบบใช้หมด แล้วถอดทิ้งเพื่อเปลี่ยนหลอดใหม่ (disposable pod) โดยใน pod บรรจุสารเข้มข้น หรืออัดแน่นปรุงแต่งกลิ่นรสหลากหลาย และไม่ใช้นิโคตินในรูปแบบสารละลาย (solution of nicotine freebase) แต่ใช้นิโคตินในรูปแบบเกลือแทน (nicotine salt) นอกจากนี้ยังมีลูกเล่นที่สามารถปรับแต่งและตั้งค่ากำลังไฟฟ้าของอุปกรณ์ได้ และไม่มี ปุ่มกดเพื่อสูบ แต่จะใช้วิธีการยกขึ้นแล้วสูบได้เลยเหมือนบุหรี่รวม ซึ่งแตกต่างจากรุ่น ก่อนหน้าที่จะต้องกดปุ่มที่ตัวเครื่องเพื่อให้ขดลวดทำความร้อนก่อนจึงจะสูบได้ซึ่งมักใช้เวลาหลายวินาที บุหรี่ไฟฟ้ารุ่นที่ 4 นี้เป็นบุหรี่ไฟฟ้ารุ่นที่ควรจับตามองอย่างยิ่ง เนื่องจากมีภาพลักษณ์ที่ดูทันสมัย เข้าถึงง่าย สวยงาม พกพาง่ายและมีรสชาติ กลิ่นที่ ใช้ง่ายกว่าบุหรี่รุ่นก่อนหน้า

นอกจากนี้ Pod mods ยังง่ายต่อการแอบใช้งาน เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าชนิดอื่น นอกจากจะมีขนาดเล็กแล้ว ยังมีรูปร่างคล้ายกับ USB คอมพิวเตอร์ ทำให้เด็กนักเรียนและวัยรุ่นสามารถใช้งาน Pod mods (Jessica L. 2018) ได้สะดวกสบายทุกที่และทุก เวลา เช่น การใช้ในระหว่างคาบเรียน ที่มักถูกรายงานเป็นประจำ Pod mods จึงมี ยอดขายที่เติบโตอย่างรวดเร็วนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015-2019 ถึงแม้จะมีการต่อต้านจากสาธารณชนและมีมาตรการควบคุมการจำหน่ายรวมถึงการเพิกถอน (withdraws) บางกลิ่นรสไปโดยหน่วยงานรัฐก็ตาม ข้อมูลสถิติในปี ค.ศ. 2018 พบว่าบุหรี่ไฟฟ้าชื่อ การค้า JUUL มีสัดส่วนการตลาดมากถึงร้อยละ 75 ในสหรัฐอเมริกา(กรแก้ว จันทภาษา. 2565)

แม้ว่าการแบ่งประเภทของบุหรี่ไฟฟ้าตามลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบ ดังกล่าวข้างต้นจะเป็นที่นิยมในวงกว้างทั้งในกลุ่มผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าและนักวิชาการ แต่การแบ่งบุหรี่ไฟฟ้าโดยใช้เกณฑ์แบ่งประเภทอื่น ๆ ก็เป็นที่น่าสนใจเช่นกัน เช่น จากแนวคิดของ Soulet S. และคณะ (Soulet S. 2021) การแบ่งกลุ่มเป็นบุหรี่ไฟฟ้าที่มีความเสี่ยงสูงและ ความเสี่ยงต่ำตามความสามารถในการสร้างควันสำหรับสูบ โดยกลุ่มความเสี่ยงสูงคือ กลุ่ม Direct Lung inhalation, DL หมายถึงบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสามารถสร้างควันปริมาณ มาก (Puff volume 500ml/3sec) ใช้ความร้อนสูง ใช้กำลังไฟฟ้ามาก ($> 25W$), มักใช้ขดลวดที่มีพื้นที่มาก แต่แรงดันไฟฟ้าน้อย ($< 1.1\ 2$) มีแรงดัน อากาศต่ำ สูบง่ายไม่ต้องออกแรง ซึ่งส่งผลให้ควันที่ได้มีปริมาณมากพอจะแทนที่อากาศ หลังสูบจากในช่องปากถึงปอด ในขณะที่กลุ่มความเสี่ยงต่ำคือ Mouth to lung inhalation, MTL ซึ่งเป็นบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้กำลังไฟฟ้าต่ำ ความร้อนน้อยกว่า ใช้ขดลวด ที่พื้นที่น้อย แต่มีแรงดันไฟฟ้ามาก จึงสร้างควันได้น้อยลง (Puff volume ประมาณ 55ml/3sec) ทำให้มีปริมาณควันเพียงแทนที่อากาศในช่องปาก แต่ไม่มากพอจะแทนที่ อากาศในปอดทั้งหมด (Soulet S. 2021)

2.2.1.4 ส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทยาสูบ แต่มีองค์ประกอบและวัตถุดิบในการผลิตที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าโดยทั่วไปสามารถถอดแยกชิ้นส่วนได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนแบตเตอรี่ (Battery) คือส่วนที่มีลักษณะคล้ายกับตัวบุหรี่ มีความยาวราว 55- 80 มิลลิเมตร ส่วนปลายมักมีหลอดไฟแอลอีดีแสดงสถานะการทำงาน และแจ้งเตือนระดับแบตเตอรี่ มีทั้งแบบอัตโนมัติและแบบตรวจด้วยมือ

ส่วนตัวสร้างควัน และความร้อน (Atomizer) คือส่วนกลาง จะมีไมโครชิพ (micro ship circuit) ควบคุมการทำงาน และขดลวดฮีตเตอร์เพื่อเปลี่ยนน้ำยา (e-liquid) ให้กลายเป็น ละอองไอน้ำ และสร้างกลิ่นเสมือนบุหรี่จริง

ส่วนเก็บน้ำยา (Cartridge) หรือส่วนปากดูด (Mouth piece) จะรูปร่างคล้ายปากเปิด หรือทรงกระบอก และอีกด้านหนึ่งจะเป็นกระเปาะใส่หัวสดูดซับน้ำยาไว้ นอกจากส่วนประกอบ ในตัวเครื่องแล้ว ส่วนประกอบสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้า คือ น้ำยา (e-liquid)

นอกจากนี้ในบุหรี่ไฟฟ้า (Ravina Barrett, Hajar Aldamkhi, 2021) ยังมีระบบการจ่ายสารนิโคตินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ENDS) หรือ Vapes ซึ่งในอุปกรณ์จะประกอบไปด้วยนิโคตินชนิด เหลว สารโพรพิลีนและสารแต่งกลิ่น บุหรี่ไฟฟ้าสามารถแบ่งได้ 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนด้าม
2. ส่วนตัวนิคของเหลว
3. ส่วนแบตเตอรี่

ในส่วนของการทำความร้อนมีกระบวนการทำงานผ่านคาร์ทริดซึ่งเป็นบรรจุของเหลว หรือน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งจะใช้กระบวนการส่งความร้อนเปลี่ยนของเหลวให้กลายเป็นไอน้ำซึ่งเป็นกระบวนการในการสูบของบุหรี่ไฟฟ้า

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (2563) ได้แบ่งส่วนประกอบของบุหรี่ไฟฟ้าออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. คาร์ตริดจ์ (Cartridge) คือ ส่วนที่ใช้เก็บส่วนผสมของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (e-liquid) ประกอบด้วย สารนิโคติน, สารแต่งกลิ่นรส (เช่น menthol vanilla, chocolate etc.) และ สารประกอบอื่น ๆ (Humectant เช่น propyleneglycol or glycerin)

2. อุปกรณ์ทำความร้อน (Heating device) ประกอบด้วยห้องระเหย (Atomize unit) เป็นส่วนที่เปลี่ยนน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นไอละออง (aerosol) ร่วมกับสารแต่งกลิ่นรส (Humectant) สร้างขึ้น ซึ่งแตกต่างจากไอระเหย (vapor) จะอยู่ในรูป gas แต่ aerosol ประกอบด้วย gas ผสมกับสารเคมีเล็ก ๆ (particle) และสารโลหะหนักซึ่งมาจากขดลวดไฟฟ้า (Heating coil) อุปกรณ์ทำความร้อนนี้พัฒนามากขึ้นจนผู้สูบบุหรี่สามารถปรับระดับความร้อนได้เอง

3. แหล่งให้พลังงาน (Power Source) คืออุปกรณ์ที่ให้พลังงานความร้อนเริ่มมาจาก รุ่นแรกเป็นการใช้แล้วทิ้ง (Disposable) รุ่นที่สองลักษณะคล้ายปากกาสามารถนำมา charge พลังงาน (Recharged) ใหม่ได้ รุ่นที่สามในรูปของแบตเตอรี่ และรุ่นที่สี่ในรูปของ vape หรือ pod หรือ mod มีขนาดเล็กมากที่สุดคล้าย flash drive สามารถชาร์จกับคอมพิวเตอร์และใช้เกลือนิโคติน แทนเป็นบุหรี่ไม่เผาไหม้หรือบุหรี่ heat-not-burn (HNB) จึงเรียกว่า บุหรี่ไฟฟ้าแบบแห้ง

สรุปได้ว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมาเหมือนบุหรี่ธรรมดาแต่ขั้นตอน การทำความร้อนแตกต่างกัน ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าผู้สูบจะสูบน้ำเข้าไบทันควันซึ่งไม่เกิดการเผาไหม้ บุหรี่ ไฟฟ้ามีส่วนประกอบหลักทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ 1. ส่วนคาร์ตริดจ์หรือส่วนที่ใช้เก็บน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าซึ่ง ประกอบไปด้วยนิโคตินชนิดเหลว 2. ส่วนทำความร้อนเป็นส่วนที่จะเปลี่ยนรูปแบบของน้ำยาที่เป็น ของเหลวให้กลายเป็นไอน้ำ และ 3. ส่วนของแหล่งพลังงาน หรือ แบตเตอรี่ เป็นส่วนที่เป็นพลังงานใน การทำความร้อนซึ่งสามารถชาร์จใหม่ได้ หรือเปลี่ยนถ่านสามารถใช้แล้วทิ้งได้

2.2.1.5 กระบวนการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้า (กรแก้ว จันทกษา. 2565)

บุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีกระบวนการทำงานในลักษณะเดียวกัน โดยหลังจากเริ่ม ใช้งาน (activation) ด้วยวิธีการกดปุ่ม หรือใช้ริมฝีปากครอบสัมผัสที่ปลายของบุหรี่ ไฟฟ้า แบตเตอรี่ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานจะถูกกระตุ้นให้ปล่อยพลังงานไฟฟ้าเข้าสู่ขดลวด ความร้อนที่มีแรงต้านทานไฟฟ้า พลังงาน ไฟฟ้านี้จะถูกเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานความร้อน ไปทำให้น้ำยาที่มีสารนิโคตินและสารปรุงแต่งอื่น ๆ (น้ำยานี้เป็นที่รู้จักในวงการผู้สูบว่า e-juice, liquid, nicotine solution หรือ nicotine salt) ที่บรรจุในหลอด หรือ ถังเก็บ (container) ร้อนขึ้นแล้วเปลี่ยนสถานะ ระเหยเป็นไอ เกิดเป็นควันที่สามารถ สูบออกมาได้โดย ไม่มีการเผาไหม้ของใบยาสูบโดยตรง

2.2.1.6 องค์ประกอบทางเคมีของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (e-liquid)

บุหรี่แบบดั้งเดิมมีส่วนประกอบคือใบยาสูบ กระดาษมวนยาสูบ และสารเคมี สำหรับปรงใบยาสูบ เมื่อมีการเผาไหม้ทำให้เกิดควันที่ประกอบไปด้วยสารเคมีมากกว่า 9000 ชนิด โดยอย่างน้อย 69 ชนิดเป็นสารก่อมะเร็ง ตัวอย่างสารเคมีที่พบในควันบุหรี่ เช่น สารเคมีออกซิไดซ์ (oxidizing chemical) คาร์บอนมอนอกไซด์ (carbon monoxide) สารประกอบอินทรีย์ ฝุ่นละออง โลหะหนัก นิโคติน ฯลฯ (กรแก้ว จันทภาษา. 2565 และ Cunningham A. 2020)

สร้างควันของบุหรี่ไฟฟ้าใช้ความร้อนแต่ไม่เกิดการเผาไหม้ สารพิษ ที่พบได้ในควันจากบุหรี่ไฟฟ้าจึงมาจากส่วนประกอบของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า (e-liquid) ที่ถูกทำให้กลายเป็น aerosol ลักษณะคล้ายควันสำหรับสูดเข้าปากและนำส่งสู่ปอด โดยตรง นอกจากนี้ยังพบสารที่เกิดจากการสลายตัวหลังได้รับความร้อนจาก atomizer ของบุหรี่ไฟฟ้า (degradation byproducts) และโลหะหนักจากขดลวดให้ความร้อน (heat coil) ตัวอย่างสารที่มักตรวจพบในควันบุหรี่ไฟฟ้า มีดังนี้สารเสพติด เช่น นิโคติน (Nicotine), กัญชา (Cannabis THC)

สารก่อควันและช่วยทำละลาย เช่น propylene glycol (PG), vegetable glycerin (VG), สารกลุ่ม aldehyde, ethanol สารแต่งกลิ่นรส เช่น menthol, vanillin, maltol, cinnamaldehyde, limonene

สารประกอบอินทรีย์ เช่น Volatile organic compounds; acrolein, acrylamide, acrylonitrile, benzene, ethanol, methanol, pyrazine, pyridine, styrene, toluene, xylene โลหะหนักในควันที่มาจากขดลวดให้ความร้อน (heat coil) เช่น cadmium, copper, Chromium, Iron, Nickle, Tin, Silver

สารอื่น ๆ ที่ตรวจพบได้ เช่น formaldehyde, acetaldehyde, glycidol, acrolein, acetone, diacetyl, N-nitrosamine (TSNAs), cannabis CBD

2.2.1.7 ผลกระทบด้านสุขภาพจากบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้าคือผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ใช้พลังงานความร้อนจากไฟฟ้าทำให้สารใน ผลิตภัณฑ์กลายเป็นไอหรือควันสำหรับสูดดมโดยมีจุดเด่นคือควันที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิด จากการเผาไหม้ ควันของบุหรี่ไฟฟ้าจึงมีสารพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ต่ำกว่าบุหรี่แบบ มวน บุหรี่ไฟฟ้าจึงมักถูกเรียกว่าเป็น "harm reduction product" อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก ในควันของบุหรี่ไฟฟ้ายังคงมีการตรวจพบสารพิษอยู่หลายชนิด ได้แก่ (กรแก้ว จันทภาษา. 2565)

นิโคติน

นิโคติน (nicotine) เป็นสารประเภทแอลคาลอยด์พิษ (poisonous alkaloid) ไม่มีสี มีรสขม ถูกดูดซึมเข้าสู่ร่างกายได้ทั้งทางการหายใจ กิน หรือผ่านผิวหนัง มีลักษณะคล้ายน้ำมัน ไม่มีสีเป็นสารที่ทำให้คนติดบุหรี่ โดยร้อยละ 95 ของนิโคตินจะไปจับที่ปอด และบางส่วนถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด นิโคตินออกฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง โดยมีฤทธิ์เป็นทั้งตัวกระตุ้นและกดสมองส่วนกลาง มีผลต่อสมองและอวัยวะต่างๆของร่างกาย เช่น ช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อมีผลต่อการทำงานของหัวใจหลอดเลือด ดังนั้นในภาวะที่

ร่างกายเกิดความเครียด สารนิโคตินอาจทำให้สงบลงได้ ในทางตรงกันข้ามสำหรับสถานการณ์ที่ซึมเหงา สารนิโคตินอาจทำให้ตื่นตัว และมีผลทางจิตวิทยา ทำให้รู้สึกสงบหรืออารมณ์ดีขึ้นได้ (วีณา ศิริสุข. 2541) ถ้าได้รับสารนิโคตินขนาดน้อยๆ เช่น การสูบบุหรี่ 1-2 มวนแรก อาจกระตุ้นทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า แต่ถ้าสูบบุหรี่มากขึ้นก็จะกดประสาทส่วนกลางทำให้ความรู้สึกต่างๆ ซาลง (ทัศนัยชัย เจริญวรรณ. 2543) ถ้าปริมาณมากแม้เพียงขนาด 70 กรัม ก็อาจทำให้ตายเพียงไม่กี่วินาที ในควันบุหรี่มีปริมาณนิโคตินประมาณ 0.8-1.8 มิลลิกรัมต่อมวน (ค่ามาตรฐานสากลกำหนดไว้ 1 มิลลิกรัม) (กรมควบคุมโรค. 2546) สารนิโคตินมีฤทธิ์กระตุ้นต่อมหมวกไต (adrenal gland) ให้หลั่ง epinephrine ยังผลให้มีการเพิ่มความดันโลหิตและการเต้นของหัวใจในตอนต้นเร็วขึ้น และไม่เป็นจังหวะ ตามด้วยความดันโลหิตต่ำ และยังเป็นสารที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นที่ผนังชั้นในของหลอดเลือดทำให้เกิดการอักเสบหนาขึ้น และเพิ่มหินปูนจับที่ผนังของหลอดเลือดมากขึ้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หลอดเลือดหัวใจตีบ (วิทย์เที่ยง บุรณธรรม. 2531) นอกจากนี้ นิโคตินยังทำให้เบื่ออาหาร ไม่รู้รสชาติอาหาร ในขณะเดียวกันก็ไปกระตุ้นน้ำย่อยในกระเพาะอาหาร เป็นต้นเหตุของโรคแผลในกระเพาะ และทางเดินอาหาร (อรวรรณ หุ่นดี. 2542) นิโคตินเป็นสารที่ทำให้ติดบุหรี่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตราเร็ว และปริมาณการดูดซึมสารนิโคตินของผู้สูบบุหรี่ (วิทย์เที่ยง บุรณธรรม. 2531) ได้แก่ ระยะเวลาของการสูบที่ทำให้เนื้อเยื่อผิว (mucous membrane) ต้องสัมผัสอยู่กับบุหรี่ ค่าไฮโดรเจนไอออน (H^+) แสดงภาวะกรดค่า (pH) ของของเหลวในร่างกาย ปริมาณนิโคตินในบุหรี่ที่สูบ ปริมาณความชื้นของบุหรี่ที่สูบ ชนิดของบุหรี่ที่สูบ (การมีหรือไม่มีก้านกรองบุหรี่) ความเป็นกรดเป็นด่างของบุหรี่ที่สูบ และการรวมตัวของอนุภาคในควันบุหรี่ สารนิโคตินสามารถออกฤทธิ์ต่อสมองได้โดยตรง ภายหลังจากสูดเข้าปอดเพียง 7 วินาที ซึ่งเร็วกว่าเฮโรอีนหลายเท่า และความเข้มข้นในสมองจะเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าของระดับในกระแสเลือด นอกจากนี้สมองยังมีตัวรับนิโคตินโดยตรง เมื่อสูบบุหรี่เข้าเต็มปอด นิโคตินก็จะเข้าสู่สมอง ส่งผลให้เกิดความรู้สึกสบาย อาจมีผลทั้งกระตุ้นสมองหรือผ่อนคลายสมอง ในผู้ที่ประหม่า เครียด สำหรับผู้ที่อ่อนล้า นิโคตินจะทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า (อรวรรณ หุ่นดี. 2542)

กลไกการออกฤทธิ์ของนิโคตินที่มีผลต่อร่างกาย คือ

1. ทำให้มีการหลั่ง สารอิพิเนฟริน (Epinephrine) เข้าสู่กระแสเลือด เป็นการเพิ่มจังหวะการเต้นของหัวใจ ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น และความดันเลือดสูงขึ้น
2. ทำให้หลอดเลือดหดตัว ซึ่งเป็นอันตรายมากในผู้ที่ไขมันเกาะผนังเส้นเลือดอยู่แล้ว นอกจากนี้ นิโคตินเองยังมีส่วนทำให้ไขมันเกาะที่ผนังเส้นเลือดมากขึ้นด้วย

Degradation byproducts

คือสารที่เกิดจากการสลายตัวของส่วนประกอบ ในน้ำยาของบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งประกอบด้วย สารเคมีหลากหลายชนิด แต่ส่วนประกอบที่ได้รับการศึกษาและให้ความสำคัญเป็นพิเศษ คือ degradation byproducts ของ propylene glycol และ glycerin เนื่องจากสารทั้งสองชนิดนี้เป็นที่นิยมใช้เป็นส่วนประกอบของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าและมักเป็นที่เข้าใจผิดว่ามีความปลอดภัยในการใช้กับ บุหรี่ไฟฟ้าเนื่องจากเป็นสารที่นิยมใช้ในทางเภสัชกรรม เครื่องสำอาง และอาหาร (Sleiman M. 2016)

Propylene glycol และ glycerin เป็นสารที่มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง เมื่อใช้ภายนอกในปริมาณที่เหมาะสม แต่เมื่อสารทั้งสองชนิดนี้อยู่ในสภาวะเร่งที่เกิด ขึ้นในขณะที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งมีการให้ความร้อนสูงกับน้ำยา ร่วมกับมีน้ำและภาวะ ความชื้นเป็นกรดเป็นตัวเร่งจะทำให้ propylene glycol และ glycerin สลายตัวได้เป็น degradation byproducts ที่มีความเป็นพิษสูง โดยPropylene glycol อาจสลายตัวได้ สารกลุ่ม aldehyde คือ acetal- dehyde, formaldehyde และสารอื่นคือ propylene oxide, propanal, methyl glyoxal, และ 2-propenol

Formaldehyde คือ degradation byproducts ของ propylene glycol นปริมาณมากในควันบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากเป็นสารที่มีความคงตัวสูงเมื่อเทียบกับ byproducts อื่น formaldehyde ถูกจัดเป็น group 1 carcinogen โดย International agency for research on cancer (WHO/IARC) ซึ่งหมายถึง สารที่ได้รับการยืนยันแล้วว่าเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งในมนุษย์ โดยสามารถ ทำให้เกิดมะเร็งหลังโพรงจมูก (nasopharynx cancer) เพิ่มการเกิดเซลล์มะเร็งจาก เซลล์เยื่อทางเดินหายใจ (nasal squamous cell carcinoma) และ มะเร็งเม็ดเลือดขาว (leukemia) ทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อทางเดินหายใจและดวงตา นอกจากนี้ ยังจัดเป็น allergen หรือสารก่อภูมิแพ้

นอกจากนี้ยังพบว่ามากกว่า 2% ของน้ำยานุหรี่ไฟฟ้าจะถูกเปลี่ยนแปลง เป็น formaldehyde และพบมากขึ้นในกรณีใช้นุหรี่ไฟฟ้าแบบ high voltage หาก นุหรี่ไฟฟ้าสามารถปลดปล่อย formaldehyde ได้เฉลี่ย $380 \pm 90 \mu\text{g}$ ต่อการกดสูบ 10 ครั้ง และใช้น้ำยาของนุหรี่ไฟฟ้าวันละ 3 ml โดยเฉลี่ยในหนึ่งวันผู้สูบบุหรี่จะได้รับ formaldehyde ประมาณ 15 mg ซึ่งมากกว่านุหรี่มวนคือ 150 มอ มวน หรือ 3 mg/ซอง (Jensen RP. 2015)

Tobacco specific nitrosamine (TSNAs) (กรแก้ว จันทภาษา. 2565)

N-Nitrosornicotine (NNN), 4-(methylnitrosamino) 1-(3-pyridyl)-1-butanone (NNK), 4-(Methylnitrosamino)-1-(3-pyridyl)-1- butanol (NNAL) เกิดจากนิโคตินในนุหรี่ทำปฏิกิริยากับ nitrous acid โดย TSNAs เป็นสารก่อมะเร็งช่องปาก มะเร็งปอด มะเร็งหลอดอาหาร ที่สามารถดกค้างที่เสื้อผ้า และสิ่งของได้ ส่งผลให้นุหรี่ไฟฟ้าคือหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคนุหรี่มือสามได้ จากการศึกษาของ Goniewicz และคณะ (Goniewicz ML 2014) พบว่าน้ำนุหรี่ไฟฟ้าทั้งหมด 12 ชื่อการค้าที่ นำมาตรวจ สารพิษนั้นพบ TSNAs เช่น NNN 0.8-4.3 ng/150 puffs และ NNK 1.1- 28.3 ng/150 puffs ซึ่งเป็นระดับที่สามารถกระตุ้นให้เกิดอันตรายต่อผู้สัมผัสได้ (Goniewicz ML 2014) อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Shahab L และคณะ ที่ทำการวัดระดับ SNAS ที่ ตรวจพบใน ปัสสาวะของนุหรี่ไฟฟ้าเทียบกับผู้ใช้ยากลุ่ม nicotine replacement therapy (NRT) พบว่าในปัสสาวะของทั้งสองกลุ่มมี TSNAs ในระดับต่ำไม่แตกต่างกัน (Shahab L. 2017)

สารประกอบอินทรีย์หอมระเหย (Volatile organic compounds; VOCs)

เช่น toluene, benzene, chlorobenzene, ethylbenzene, o-xylene, styrene, 1,3-dichlorobenzene, 1,4-dichlorobenzene, 1,2-dichlorobenzene และ naphthalene เป็นสารเคมีที่อาจพบในควันของ นุหรี่ไฟฟ้า

ได้ โดยสารประกอบเหล่านี้ถูกปลดปล่อยออกมาทั้ง 3 สถานะคือของแข็ง ของเหลว และแก๊ส ซึ่งสารเหล่านี้มีอันตรายเมื่อสูดดม เนื่องจากทำให้เกิดอาการ ระคายเคือง คลื่นไส้ อาเจียน และบางชนิดเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เกิดโรคมะเร็งบางชนิด อย่างไรก็ตามปริมาณของสารประกอบอินทรีย์หอมระเหยที่ตรวจวัดได้ในบุหรี่ไฟฟ้า มีระดับต่ำกว่าปริมาณที่ปลดปล่อยจากบุหรี่มวนเป็นอย่างมาก (Goniewicz ML 2014)

ฝุ่นผงและอนุภาค (particles) (กรแก้ว จันทภาษา. 2565 และ Zborovskaya Y. 2016)

จาก U.S. environment protection agency ระบุว่าหากหายใจนำอนุภาค ที่มีขนาดเล็กกว่า 10 μm เข้าสู่ทางเดินหายใจจะสามารถเกิดผลอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจได้ ทั้งนี้อนุภาคที่มีขนาดเล็กจะยังสามารถเดินทางลงไปในปอดได้ลึกมาก ขึ้น อนุภาคนขนาด 0.1 μm หรือ 100 nm (ultrafine particle; UPs) สามารถเดินทางลงไปได้ถึงถุงลมปอดและทำให้เกิดแผลบริเวณถุงลม นำไปสู่การเป็นโรคหืด (asthma) และโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง (COPD) และสามารถแพร่ผ่านเข้ากระแสเลือด ไปสะสมตามอวัยวะต่างๆ ได้ การมีอนุภาคของโลหะหนักในกระแสเลือดสามารถ กระตุ้นการหดตัวของเส้นเลือดเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจ (myocardial infarction) และโรคอื่นได้อีกเป็นจำนวนมาก

บุหรี่ไฟฟ้าสามารถปลดปล่อยอนุภาคของโลหะหนักเช่นดีบุก เงิน เหล็ก ตะกั่ว นิกเกิล อลูมิเนียม โครเมียม แคดเมียม และ ซิลิกอน ในขนาดระดับ UPS ได้มากกว่า บุหรี่แบบมวน ในขณะที่บุหรี่แบบมวนสามารถปลดปล่อยฝุ่นผงได้ขนาดเฉลี่ย 200-400 nm เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้จากการศึกษาของ Pourchez และคณะ แสดงให้เห็นว่าขนาด และความหนาแน่นของอนุภาคในควันบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับกำลังไฟฟ้า ของบุหรี่ไฟฟ้า (Pourchez J. 2017)

2.2.2 ทักษะต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ทักษะคือสิ่งที่ทำให้บุคคลแตกต่างไปจากบุคคลอื่น การแสดงพฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นจากการรับรู้แล้วพัฒนา ผสมกับพฤติกรรมของตนเอง การรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันเนื่องจากประสบการณ์ แรงจูงใจ และสิ่งแวดล้อม ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันทำให้บุคคลเลือกที่จะรับรู้ต่างกัน สิ่งที่บุคคลเลือกที่จะรับรู้ นั้นเป็นการเลือกรับโดยทักษะ

จำรอง เงินดี (2537) ให้คำจำกัดความ “ทักษะ” ว่า หมายถึง ความโน้มแน้วที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าชนิดต่างๆ เช่น คน สัตว์ วัตถุ และสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น และได้กล่าวถึงลักษณะทักษะคือ ทักษะคือสิ่งที่ต้องเรียนรู้ไม่ใช่แรงขับจากร่างกาย สามารถเกิดกับทุกสิ่ง เช่น บุคคล วัตถุ กลุ่มสถาบัน แนวความคิด เป็นความรู้สึกที่แสดงโดยตรงต่อสิ่งเร้าต่างๆ เป็นสิ่งที่คงทน ถึงแม้ทักษะจะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลง ทักษะจึงเป็นพื้นฐาน หรือเป็นส่วนหนึ่งแสดงแรงผลักดันให้เกิดลักษณะนิสัยขึ้น ดังนั้นทักษะจึงมีความสำคัญ และมีประโยชน์ในการทำนายพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วยทักษะในทางบวกและทางลบ

“ทักษะในทางบวก” ในที่นี้หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม ความเชื่อ การให้คุณค่าของบุคคลที่มีต่อการสูบบุหรี่ไปในทางที่เห็นว่า การสูบบุหรี่นั้นเป็นประโยชน์ ไม่มีโทษ และไม่ตระหนักถึงอันตรายของบุหรี่ที่มีต่อร่างกายทั้งของตนเองและผู้อื่น จากการศึกษาพบว่าผู้ที่เคยสูบบุหรี่

จะมีทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่ เนื่องจากความคิดที่ว่า การสูบบุหรี่จะช่วยผ่อนคลายความเหงา ความเครียด และช่วยลดความเครียดในการเข้าสังคม สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดทัศนคติในทางบวกต่อการสูบบุหรี่ก็คือ ค่านิยมของสังคม โดยเฉพาะค่านิยมความเป็นลูกผู้ชาย ที่จะต้องสูบบุหรี่จะได้เป็นลูกผู้ชาย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเริ่มสูบบุหรี่ เพราะต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความเป็นชาย และต้องการหลีกเลี่ยงคำตำหนิต่อตนเองจากผู้อื่น และต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนี้พฤติกรรมของการสูบบุหรี่ของบุคคลใกล้ชิด พ่อแม่ หรือบุคคลที่เป็นที่นิยมของวัยรุ่น เช่น นักแสดง นักร้อง ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นเกิดทัศนคติในทางบวกต่อการสูบบุหรี่ ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมเนื่องจากการเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ดีโก้เก๋ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่เคยสูบบุหรี่ โดยมากมักมีเพื่อนสนิทที่เคยสูบบุหรี่ จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อทัศนคติของวัยรุ่นมาก การถูกชักชวนจากเพื่อนจึงทำให้วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามได้ง่ายและแม้จะมีความคิดเห็นว่าบุหรี่เป็นสารเสพติด แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าบุหรี่เป็นสารเสพติดที่มีอันตรายในระดับปานกลาง เมื่อคิดแล้วสามารถเลิกได้ และผู้ที่ติดบุหรี่เป็นผู้ที่สามารถไว้วางใจได้ในขณะที่ผู้ที่ติดสารเสพติดอื่นๆ เช่น เฮโรอีนก็ถูกมองว่าเป็นผู้ที่ไม่น่าไว้วางใจ (อัปสร เตียวตระกูลวัฒน์. 2522)

“ทัศนคติในทางลบ” หมายถึงความรู้สึก ความเห็น ค่านิยม ความเชื่อการให้คุณค่าของบุคคลที่มีต่อการสูบบุหรี่ไปในทางที่ถูกที่ควรในการที่จะประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ โดยเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นสารให้โทษที่มีอันตรายต่อร่างกายทั้งของตนเองและผู้อื่น และไม่ควรสูบบุหรี่ ซึ่งพบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้สูบบุหรี่ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือหญิง โดยมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อหญิงสูบบุหรี่มากกว่าชายครึ่งต่อครึ่ง เนื่องจากค่านิยมของสังคมไทยที่ไม่เห็นด้วยที่ปัจจุบันผู้หญิงสูบบุหรี่ในการเข้าสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมในเรื่องบทบาททางเพศที่เพศหญิงไม่ควรสูบบุหรี่ นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ต่ำ หรือกล่าวได้ว่าไม่ให้คุณค่ากับการสูบบุหรี่ และไม่ได้มองภาพลักษณ์ของผู้สูบบุหรี่ว่าเป็นสิ่งที่ทันสมัย เป็นผู้นำ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ แต่ให้ค่านิยามว่ามีภาพลักษณ์ในทางลบ คือ ดูอ่อนแอ ไม่รักตัวเอง เป็นที่รังเกียจของเพื่อน และไม่มีเจตจำนงที่จะต้องสูบบุหรี่ตามผู้ใกล้ชิด เพราะไม่ได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ในการเข้าสังคม และไม่รู้สึกยุ่งยากใจในการที่จะปฏิเสธบุหรี่ที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้ (อรทัย ลิ้มตระกูล. 2534)

2.2.3 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ (กรมควบคุมโรค, 2560) หมายถึง พฤติกรรมการใช้ใบยาสูบโดยการจุดให้เกิดการเผาไหม้แล้วสูดดมผ่านระบบทางเดินหายใจ คนที่สูบบุหรี่เป็นประจำจะทำให้ร่างกายเกิดสภาวะเสพติดนิโคตินขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการสูบบุหรี่จะส่งผลกระทบยาวต่อร่างกายทำให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคมะเร็ง โรคถุงลมโป่งพอง โรคเส้นเลือดในสมองแตก เป็นต้น

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลโดยสรุปได้เป็น 4 ประเภท (สุภาพร ทองศรี. 2543)

1) พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นนิสัยความเคยชิน (habitual smoking) ผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้จะมิบุหรี่ติดอยู่กับปากตลอดเวลา ถึงแม้จะไม่ได้จุดบุหรี่ก็จะคาบไว้ที่ปาก จะมีบุหรี่ติดตัวหรือใกล้ตัว

ตลอดเวลา การสูบบุหรี่จะทำให้มีความรู้สึกสบายใจขึ้น มีความสุข บางคนอาจมีความรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ช่วยทำให้เกิดความภูมิใจ พหุติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลกลุ่มนี้จะเป็นไปอย่างอัตโนมัติเป็นกิจวัตรประจำวัน

2) พหุติกรรมการสูบบุหรี่ที่มองไปในแง่ดี (positive affect smoking) แบบฉบับของผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้ถือว่าการสูบบุหรี่เป็นการกระตุ้นช่วยทำให้เกิดความพอใจ เกิดความสุขความตื่นเต้น เพื่อผ่อนคลายความเครียด เช่น การสูบบุหรี่หลังอาหารแต่ละมื้อ เด็กวัยรุ่นสูบบุหรี่เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ หรือทำตามดารายอดนิยมที่ชอบ หรือสูบบุหรี่ทำตามพ่อแม่ที่สูบบุหรี่ ในกลุ่มนี้บางคนมีความสุขที่ได้ถือบุหรี่ มีความสุขที่ได้สัมผัสกับควันบุหรี่ที่พ่นออกมาจากปากจุก คนที่มีพหุติกรรมการสูบบุหรี่แบบนี้ถ้าจะชักจูงให้เลิกสูบบุหรี่จะต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมาก

3) พหุติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ลบ (negative affect smoking) ผู้สูบบุหรี่ประเภทนี้จะสูบบุหรี่เป็นบางครั้งไม่ต่อเนื่อง เช่น มีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่ได้รับความกดดัน มีปัญหา หรือเพื่อระงับอารมณ์ สูบบุหรี่เมื่อสถานการณ์ตื่นเต้นหวาดกลัว มีความสุข มีความทุกข์ เหนื่อยเมื่อเข้าสังคม ขณะอยู่คนเดียว ขณะขับรถ เป็นต้นบุคคลประเภทนี้จะสูบบุหรี่เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น

4) พหุติกรรมที่ขาดบุหรี่ไม่ได้ (addictive smoking) บุคคลกลุ่มนี้เป็นพวกติดบุหรี่ถือว่าการสูบบุหรี่จัดเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดไม่ได้ ถ้าไม่ได้สูบจะรู้สึกไม่สบาย มีความผิดปกติทางร่างกาย การได้สูบบุหรี่จะช่วยให้อาการสบายใจ พอดี และช่วยลดความกดดัน ทำให้บรรเทาอาการพหุติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของคนกลุ่มนี้อาจทำได้ยาก และจะต้องใช้ความพยายามตั้งใจมากเป็นพิเศษ

Scollo and Winstanley (Scollo, MM. 2009) ได้แบ่งพหุติกรรมสูบบุหรี่ออกเป็น ระยะการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นเป็น 6 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะมั่นใจที่จะไม่สูบ (precontemplation) ระยะนี้เป็นระยะที่ยังไม่เคยสูบ บุหรี่ไม่มีความคิดเกี่ยวกับบุหรี่ วัยรุ่นไม่มีความคิดว่า การเริ่มสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ดีอาจมีการเพิกเฉยหรือ มีการต่อต้านการสูบบุหรี่

ระยะที่ 2 ระยะลังเลใจที่จะสูบ (contemplation or preparatory) ระยะนี้เป็นระยะที่เริ่มมีความคิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ โดยสร้างความเชื่อและทัศนคติที่สนับสนุนเกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่งในระยะนี้วัยรุ่นจะมีการพัฒนาทางด้านทัศนคติและสร้างภาพการสูบบุหรี่ ก่อนที่จะพยายามทดลองสูบบุหรี่ แต่วัยรุ่นบางคนก็อาจมีทัศนคติที่ไม่สนับสนุนการสูบบุหรี่ได้

ระยะที่ 3 ระยะทดลองสูบ (initiation or tried) ระยะนี้วัยรุ่นจะเริ่มทดลองสูบบุหรี่มวน แรกโดยสูดควันเพียงครั้งเดียวหรือสูบเพียง 1-2 มวนเท่านั้น

ระยะที่ 4 ระยะสูบตามโอกาส (experimenting) ระยะนี้วัยรุ่นจะเพิ่มความถี่ของการสูบบุหรี่ แต่ไม่ได้สูบเป็นประจำและเพิ่มความหลากหลายของชนิดบุหรี่ เป็นการสูบตามโอกาส เช่น เมื่อ อยู่กับเพื่อน หรือในงานสังสรรค์โดยสูบน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน (30 วัน) และน้อยกว่า 100 มวน ตลอดชีวิต

ระยะที่ 5 ระยะสูบบุหรี่เป็นประจำ (regular smoking) ระยะนี้เป็นระยะที่มีการสูบบุหรี่อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยที่สุด 1 ครั้งต่อเดือน (30 วัน)

ระยะที่ 6 ระยะติดหรือพึ่งพาบุหรี่ (established or daily smoking) ระยะนี้วัยรุ่นจะสูบบุหรี่เกือบทุกวัน หรือทุกวัน โดยจะมีการพึ่งพา หรือติดบุหรี่ และพบว่าเป็นการยากที่จะเลิกบุหรี่วัยรุ่นจะต้องการสูบบุหรี่ทุกวัน และมีอาการอยากบุหรี่เมื่อไม่ได้สูบ (withdrawal symptoms) ในระยะนี้วัยรุ่นจะได้รับผลกระทบจากการสูบบุหรี่ กล่าวคือร่างกายจะถูกกระตุ้น ทำให้เกิดอาการเปลี่ยนแปลงแสดงถึงความอยากบุหรี่และเมื่อสูบแล้วจะเกิดความสุขสันทนร่างกายและจิตใจผ่อนคลายลดความเครียดและเกิดการติดบุหรี่ (psychological addiction)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ปิยวรรณ บุญเพ็ญ, 2562) หมายถึง การมีพฤติกรรมแสดงออกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ นอกจากนี้ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ซึ่งพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้สูบบุหรี่ทั่วไปจะมีรูปแบบการใช้นิโคติน ไฟฟ้าเป็นครั้งคราว และมีระยะเวลาการใช้นิโคตินไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องเป็นประจำอยู่ที่ช่วงเวลาน้อยกว่า 1 เดือน ซึ่งมีความสัมพันธ์ของการพฤติกรรมการสูบบุหรี่ทั้ง 2 ชนิด

นอกจากนั้นยังมีการสำรวจของ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) ได้ทำการสำรวจการใช้นิโคตินไฟฟ้าของกลุ่มวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่น ช่วง อายุ 15 - 18 ปี พบว่ามีการใช้นิโคตินไฟฟ้าถึง 46 ซึ่งมีความแตกต่างกับ กลุ่มวัยรุ่นของประเทศอังกฤษที่พบ เพียง 29% (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2018)

ส่วนความหมายของ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ชนิกา เจริญจิต 2557) เป็นการแสดงออกถึงความรู้ และทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเนื่องจากการโฆษณาที่สร้างให้เชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเพราะไม่มีนิโคติน อีกทั้งยังสร้างภาพของผู้สูบบุหรี่ว่าเป็นคนทันสมัย แต่ในความเป็นจริงกลับ พบว่านิโคตินไฟฟ้ามีโคตินผสมอยู่ในปริมาณมากและสามารถนำเข้าสู่ร่างกายผู้สูบได้มากกว่าการสูบบุหรี่ธรรมดาถึง 3-5 เท่า ขึ้นอยู่กับปริมาณนิโคตินที่มีอยู่ในนิโคตินไฟฟ้า จึงกล่าวได้ว่านิโคตินที่มีปริมาณมากกว่านิโคตินธรรมดาจะทำอันตรายต่อสุขภาพของผู้สูบได้มากกว่าเช่นกัน

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (อุ๋นกัง แซ่ลิ้ม, 2560) เป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ต้องการเลิกสูบบุหรี่ ซึ่ง ผู้ใช้นิโคตินไฟฟ้าส่วนมากเป็นกลุ่มผู้สูบบุหรี่มาก่อนและมีความต้องการเลิกสูบบุหรี่ทว่า มีความเชื่อว่ามีอันตรายน้อยกว่านิโคตินธรรมดา

พฤติกรรมแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นการแสดงออกถึง ความตั้งใจและการใช้นิโคตินไฟฟ้าที่ ที่คาดถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ โดยอาศัยข้อมูลในอดีตเป็นเป็นตัวกำหนดทิศทางของผลลัพธ์ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นเป็นแต่ละช่วงเวลา ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) ความ ตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า
- 2) ความตั้งใจที่จะแนะนำให้ผู้อื่นหันมาใช้นิโคตินไฟฟ้า

- 3) ความบ่อยครั้งในการ สูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อวัน
- 4) ความเข้มข้นของปริมาณนิโคตินในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
- 5) เหตุผลที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า

สรุปแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถสรุปได้ว่าแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นแนวโน้มพฤติกรรมที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนทั่วไป ผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนไปสูบบุหรี่ธรรมดาได้ เพื่อสนองความต้องการนิโคตินที่น่าพึงพอใจกว่า เนื่องจากการตรวจสอบน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าหลาย ๆ ตัวอย่าง พบมีความเข้มข้นของนิโคตินที่แตกต่างกัน คนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน ระดับต่ำ จึงมีแนวโน้มที่จะหันไปสูบบุหรี่ธรรมดาที่ทำให้ร่างกายได้รับนิโคตินมากขึ้น และการสูบบุหรี่ไฟฟ้ายังทำให้เยาวชนไปเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ธรรมดาง่ายขึ้น จนเกิดการเปลี่ยนไปสูบบุหรี่ธรรมดาในที่สุด

ดังนั้นจึงสรุปองค์ประกอบของแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า
- 2) ความตั้งใจที่จะแนะนำให้ผู้อื่นหันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้า
- 3) ความบ่อยครั้งในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อวัน
- 4) ความเข้มข้นของปริมาณนิโคตินในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
- 5) เหตุผลที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

เนื่องจากทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งทัศนคติเชิงบวก และทัศนคติเชิงลบต่อบุหรี่ไฟฟ้า

2.2.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ปัญหาบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยมีสาเหตุมาจากการลักลอบขายโดยผิดกฎหมายในสื่อสังคมออนไลน์ มีการส่งเสริมการขายบุหรี่ไฟฟ้า และการโฆษณาและการสื่อสารในแอปพลิเคชันและในเวปไซต์ ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสถานะทางกฎหมายของไทย จัดเป็นสินค้าที่ต้องห้ามอย่างเด็ดขาด รัฐบาลไทยจึงมีนโยบายให้กระทรวงพาณิชย์ออกประกาศกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มาตรา 244 ที่บัญญัติว่า ผู้ใดนำเข้าของที่ผ่านหรือกำลังผ่านพิธีการทางศุลกากรเข้าในราชอาณาจักร หรือส่งของดังกล่าวออกไปนอกราชอาณาจักรหรือนำของเข้าเพื่อการผ่านแดนหรือการถ่ายลำเลียงโดยหลีกเลี่ยงข้อจำกัดหรือข้อห้ามอันเกี่ยวกับของนั้น ต้องมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับเป็นเงิน 5 เท่าของราคาสินค้าหรือทั้งจำทั้งปรับ และให้รับสินค้าเหล่านั้นรวมถึงพาหนะที่ใช้บรรทุกสินค้า และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ได้ออกคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคฉบับที่ 9/2558 เรื่องห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า บารากู่ บารากู่ไฟฟ้า หรือ บุหรี่ไฟฟ้า

หรือด้วยบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือนูรีไฟฟ้า อันเป็นความผิดฐานฝ่าฝืนคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 กรณีพบผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผู้ขายหรือให้บริการเป็นผู้ผลิตผู้ส่ง นำเข้ามาขายต้องรับโทษเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า (จิระวัฒน์ อยู่สบาย, 2562) กฎหมายที่สามารถใช้บังคับกับการควบคุมนูรีไฟฟ้าของประเทศไทยได้ นอกเหนือจากประกาศกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่ 1) การจำหน่ายใน WEBSITE หรือ เครือข่ายออนไลน์ ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14(1) ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือน หรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน 2) นูรีไฟฟ้า ห้ามสูบในเขตปลอดนูรี เช่นเดียวกับนูรีแบบดั้งเดิม ถ้ามีการสูบบุรีไฟฟ้าในเขตปลอดนูรีในประเทศไทยจะเป็นความผิดตามหมวด 5 ว่าด้วยการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุรี แห่งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560

การประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกำหนดประเภทหรือชื่อของสถานที่สาธารณะ สถานที่ทำงาน และยานพาหนะให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของสถานที่และยานพาหนะเป็นเขตปลอดนูรี หรือเขตสูบบุรีในเขตปลอดนูรี พ.ศ. 2561 บัญญัติกำหนดไว้เช่น สถานบริการสาธารณสุขและส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา หรือสถานที่เพื่อการเรียนรู้และฝึกอบรม สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ สถานที่สาธารณะที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ยานพาหนะและสถานที่พักเพื่อรอ ยานพาหนะเป็นต้น ผู้ฝ่าฝืนมีความผิดมาตรา 42 พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท 3) กรณีของผู้ที่ช่วยซ่อนเร้น ซื่อ รับไว้ หรือมีนูรีไฟฟ้าไว้ในครอบครอง ทั้งที่รู้ว่ายานูรีไฟฟ้าเป็นของที่ห้ามนำเข้ามาประเทศไทย ถือว่ามีความผิด ซึ่งหากถูกจับกุมดำเนินคดีต้องได้รับโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 246 พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. 2560 (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ [ศจย], 2563)

2.3 ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541)

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นเครื่องมือ หรือปัจจัยทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจต้องใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมาย หรือเพื่อกระตุ้นให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความต้องการสินค้าและบริการ ในเรื่องนี้จะได้กล่าวถึงแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และการจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) ซึ่งใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นฐานอ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้ การจะประสบความสำเร็จในการขายสินค้าแก่ผู้บริโภคต้องมีการผสมผสานส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ประการ อย่าง ลงตัว เหมาะสม เพื่อส่งผลกระทบต่อการใช้ กระตุ้น ชักจูง และ

สร้างพฤติกรรมซื้อของในกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย โดยกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ผลิตภัณฑ์ (Product)

หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อสนองความต้องการ ของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์เป็นส่วนสำคัญที่สุดของส่วนประสมทางการตลาด ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย สินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กรหรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) มีมูลค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้ ซึ่งต้องพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวความคิดด้านผลิตภัณฑ์ ต้องรู้ว่าสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคคืออะไร

คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ ทางเคมี ทางชีวะ ความงาม ความทนทาน รูปร่างรูปแบบของผลิตภัณฑ์

จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เป็นลักษณะเด่นเป็นพิเศษกว่าสินค้าอื่น

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ เป็นผลประโยชน์ที่ผลิตภัณฑ์มีต่อลูกค้า มี 2 ด้านคือ ผลประโยชน์โดยหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ และผลประโยชน์ทางด้านอารมณ์

ส่วนประสมผลิตภัณฑ์ คือความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ โดยทั่วไปเรามักจะมีผลิตภัณฑ์มากกว่า 1 ชนิด ส่วนประสมทางผลิตภัณฑ์อาจแบ่งออกตามชนิด ตามรุ่น ตามขนาด ตามลักษณะจัดจำหน่ายหรือตามความเกี่ยวข้องกันของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด

ตราสินค้า เป็นการบรรยายถึงลักษณะของผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจเป็นคำพูด สัญลักษณ์ หรือรวมกัน โดยทั่วไปเจ้าของผลิตภัณฑ์มักใช้ตราสินค้า มาจำแนกสินค้าให้เห็นว่าแตกต่างจากสินค้าของคนอื่นและทำให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าได้ง่าย ตราสินค้ามีส่วนสำคัญมากที่ทำให้ผู้บริโภคหันกลับมาซื้อสินค้าของเราในโอกาสหน้าอีก

บรรจุภัณฑ์ เป็นสิ่งที่หุ้มห่อสินค้า อาจทำหน้าที่ในการบรรจุ หุ้มห่อ รวมทั้งสื่อสารทางการตลาด โดยบรรจุภัณฑ์จะเป็นตัวที่ช่วยสนองความต้องการของลูกค้า ในบางกรณีบรรจุภัณฑ์จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจทำให้ลูกค้ายินดีที่จะจ่ายในราคาที่สูงขึ้นได้

2.3.2 ราคา (Price)

ราคาเป็นส่วนประสมทางการตลาดเพียงอย่างเดียวที่ทำให้เกิดรายได้ องค์ประกอบหลักในการกำหนดราคาต่ำสุด คือต้นทุนการผลิตและองค์ประกอบในการกำหนดราคาสูงสุด คือคุณค่าของสินค้าในสายตาของผู้บริโภค การกำหนดราคาจะพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ต้นทุน ลูกค้า และคู่แข่ง กล่าวได้ว่าการกำหนดราคาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญมาก โดยต้องมีความชัดเจนในเรื่องวัตถุประสงค์ของการกำหนดราคา เช่น ลดราคาเพื่อสกัดคู่แข่ง ตั้งราคาต่ำเพื่อไม่ให้เสียโอกาสในการได้ลูกค้าใหม่ ลดราคาเพื่อไล่ตามคู่แข่ง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการทำให้ลูกค้ายอมรับในการ

เปลี่ยนแปลงราคา อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญของราคาไม่ได้อยู่ที่ตั้งไว้ที่ราคาเท่าไร แต่ขึ้นอยู่กับ การเปรียบเทียบระหว่างราคาของสินค้ากับคุณค่าของสินค้าที่มีต่อผู้บริโภค หากลูกค้ารู้สึกว่าสินค้ามีคุณค่ามากกว่าราคาเขาก็จะยินดีซื้อสินค้าในราคาที่กำหนด

2.2.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

ช่องทางการจัดจำหน่าย มีความหมายครอบคลุมในเรื่อง การนำสินค้าจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภค การควบคุมปริมาณสินค้า การขนส่ง การติดต่อสื่อสาร จนกระทั่งเรื่องประเภทของร้าน จำนวนของร้าน โกดัง การกระจายทางกายภาพ วิธีการกระจายสินค้า ช่องทางการจัดจำหน่ายต้องคำนึงถึง

1. การเข้าถึง เช่น การใช้สื่อ การกระจายสินค้าไปหาลูกค้าให้ตรงตามพฤติกรรม ลักษณะนิสัยความต้องการ ฯลฯ
2. ขายสินค้าได้ จะเกิดหลังจากที่เราสามารถเข้าถึงลูกค้าได้แล้ว
3. รักษาไว้ คือ สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดการซื้อซ้ำต่อเนื่อง เพื่อให้ลูกค้าอยู่กับเราตลอดไป
4. ข้อพิจารณาในการเลือกช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่
 1. พื้นที่ครอบคลุม ซึ่งอาจครอบคลุมทุกพื้นที่ที่เป็นไปได้ ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ที่เลือกสรร หรือครอบคลุมพื้นที่เพียงจุดเดียว
 2. ประเภทของร้านค้าปลีก
 3. ผลประโยชน์ที่ต้องให้กับร้านค้า

2.3.3 การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

หมายถึงความพยายามทั้งสิ้นที่จะส่งเสริมให้การตลาดบรรลุเป้าหมาย ทำให้ลูกค้าเข้าซื้อสินค้า สนใจสินค้า ลูกค้าเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสินค้าและรักษาไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลง ซึ่งการส่งเสริมการตลาดประกอบด้วย การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การโน้มน้าวชักจูงใจ การเตือนความจำ โดยวิธีการดังนี้

การโฆษณา เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว ที่มีประสิทธิภาพสำหรับตลาดแบบมวลชน มีลักษณะเป็นการเสนอข่าวสาร ทำให้เกิดการรับรู้ สร้างสรรความรู้สึกที่ดีต่อสินค้า และทำสร้างการเรียนรู้เร่งเร้าให้เกิดการซื้อ

การส่งเสริมการขาย เป็นการสื่อสารทางเดียวเกี่ยวกับเนื้อหาที่น่าสนใจเฉพาะอย่าง ทำให้เกิดแรงจูงใจระยะสั้น ๆ มีวัตถุประสงค์ทำให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้และแนววิธีการใช้สินค้า

การขายด้วยพนักงานขาย เป็นการสื่อสารสองทางที่มีคุณภาพสูง โดยผ่านการพูดคุยหรือชี้แนะการใช้สินค้าต่อผู้บริโภคแต่ละคนโดยตรง มีลักษณะเป็นการเสนอข่าวสารข้อมูลพิเศษให้กับผู้ที่จะเป็นลูกค้า

การประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารทางเดียวเกี่ยวกับข่าวสารในเชิงพาณิชย์ของสินค้าผ่านสื่อสาธารณะมีลักษณะเป็นการเสนอข่าวผลิตภัณฑ์ใหม่ การประเมินผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและสนับสนุนการตัดสินใจ

การพูดปากต่อปาก เป็นการสื่อสารสองทาง มีลักษณะเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการรับรู้ การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและ สนับสนุนการตัดสินใจ การพูดแบบปากต่อปากมีอิทธิพลต่อผู้บริโภค โภคมาก โดยเฉพาะสินค้าที่มีราคาสูง และสินค้าที่ไม่มีรูปร่าง

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กันทิรา และคณะ (กันทิรา และคณะ.2565. ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจผู้บริโภคไฟฟ้า เพื่อศึกษาการรับรู้และอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ที่มีประสบการณ์การสูบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านทางโทรศัพท์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบก้อนหิมะหรือลูกโซ่ ผลการวิจัยจากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 27 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สูบทั้งบุหรี่ไฟฟ้า และบุหรี่ซิการ์เรต วัตถุประสงค์ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ เพื่อช่วยเลิกบุหรี่ซิการ์เรต และเนื่องจากผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามักมีกลิ่นและรสชาติที่ดี มีความสะดวกในการใช้ และมี รูปแบบที่ทันสมัย จึงทำให้ผู้สูบส่วนใหญ่หันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าแม้ว่าจะมีราคาสูง ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามักหาข้อมูลก่อนตัดสินใจ สูบโดยแหล่งข้อมูลที่ใช้มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต แม้ว่าผู้สูบส่วนใหญ่ทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิด กฎหมายในประเทศไทยแต่ข้อมูลกฎหมายไม่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เช่นเดียวกับ ข้อมูลความปลอดภัยของบุหรี่ไฟฟ้าที่แม้ว่าจะยังมีข้อมูลไม่แน่ชัด แต่ผู้สูบส่วนใหญ่กลับเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่าการสูบบุหรี่ซิการ์เรตและสามารถช่วยให้เลิกสูบบุหรี่ซิการ์เรตได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูบ ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกลไกการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าและมักเลือกน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจากความชอบในกลิ่นหรือ รสชาติมากกว่าระดับความเข้มข้นของนิโคติน อย่างไรก็ตามข้อมูลด้านสุขภาพเป็นชุดข้อมูลที่มีอิทธิพลในการ ตัดสินใจสูบหรือเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น จึงเสนอให้มีการเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายกับธุรกิจยาสูบ ออนไลน์ที่เผยแพร่ข้อมูลโฆษณาเชิญชวนเพื่อจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ารวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสุขภาพ ที่ชัดเจนและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีชุดข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอในการตัดสินใจได้

อุ๋นกัง แซ่ลิ้ม (อุ๋นกัง แซ่ลิ้ม. 2560). ศึกษาการสำรวจพฤติกรรมและการรับการใช้บุหรี่ไฟฟ้ากรณีของประเทศไทยเพื่อการสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยกำหนดการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า และเพื่อศึกษาการรับรู้ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของผู้สูบ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่าง 88 ราย พบมากที่สุดเป็นผู้เคยสูบบุหรี่และยังสูบบุหรี่และใช้บุหรี่ไฟฟ้า ใช้บุหรี่ไฟฟ้าไม่เกิน 1 ปี กลุ่มนี้เชื่อว่ามียันตรายน้อยกว่าบุหรี่ ของเหลวมีนิโคตินผสมหรือไม่ไม่มีผลการคิด แหล่งข้อมูลหลักคืออินเทอร์เน็ต มีความอยากเลิกสูบบุหรี่ก่อนมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทุกปัจจัยมีส่วนต่อพฤติกรรมการใช้บุหรี่

ไฟฟ้า การรับรู้ พบว่ายังไม่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าเปรียบเทียบกับผลมี 2 ประเด็นที่แตกต่าง คือกลิ่นตัวและค่าใช้จ่าย ควรนำข้อมูล ผลการศึกษาที่ผ่านพิสูจน์ของต่างประเทศเพื่อกำหนดนโยบาย บุหรี่ไฟฟ้าเพราะไทยยังไม่มี

ปิยวรรณ บุญเพ็ญและคณะ (ปิยวรรณ บุญเพ็ญ. 2562) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาใน กรุงเทพฯ จำนวน 422 คน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลวิจัย 2 ส่วน มาวิเคราะห์สรุปผล พบว่า ส่วนใหญ่สูบบุหรี่บางเวลาเฉพาะตอนเช้าสังคม โดยสูบบุหรี่ธรรมดาพร้อมกับบุหรี่ไฟฟ้า มีพฤติกรรมและความต้องการเลิกสูบบุหรี่ระดับค่อนข้างมาก โดยกลุ่มที่สูบบุหรี่ 2 อย่างร่วมกันมีพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวแปรทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ผลกระทบบุหรี่ไฟฟ้า การส่งเสริมการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า ราคาบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งปัจจัยเงื่อนไขและกระบวนการเข้าสู่วงจรบุหรี่ไฟฟ้าเกิดจากประสบการณ์การสูบบุหรี่ธรรมดาพร้อมกับเห็นตัวอย่างบุคคลและได้รับโฆษณาชวนเชื่อ จึงอยากลองสูบรวมกับขาดความรู้และความเชื่อที่ถูกต้องต่อการเลิกสูบบุหรี่ ทั้งนี้บุหรี่ไฟฟ้ามีคุณสมบัติดีกว่าบุหรี่ธรรมดาทั้งคุณสมบัติและราคา ส่วนใหญ่จึงกลับไปสูบบุหรี่และไม่สามารถเลิกบุหรี่ได้

ชลฤดี ตันทลสิทธิ์และคณะ (ชลฤดี ตันทลสิทธิ์. 2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาทันตสาธารณสุข สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในจังหวัดพิษณุโลกเป็นการวิจัยเชิง ฌ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-Sectional Descriptive Study) โดยทำการสำรวจระหว่าง เดือนสิงหาคม-ธันวาคม 2561 โดยใช้แบบสอบถามการรับรู้,ทัศนคติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่าง 123 คน สุ่มอย่างเป็นระบบตามสัดส่วนจำนวนนักศึกษาของแต่ละชั้นปี ผลการศึกษา พบว่านักศึกษามีการรับรู้ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.61/3 และ 1.39/3 ตามลำดับ มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 0.72/3 ไม่พบนักศึกษาที่สูบบุหรี่หรือใช้นิหรืออิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันแต่เคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่ร้อยละ 12.20 และระบุว่ามีคนรอบข้างสูบบุหรี่และใช้นิหรืออิเล็กทรอนิกส์ร้อยละ 25.20 และ 1.62 ตามลำดับ นักศึกษาทันตสาธารณสุขจำเป็นต้องยกระดับการรับรู้และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ให้อยู่ในระดับมาก เพื่อป้องกันการใช้นิหรืออิเล็กทรอนิกส์และสามารถให้คำแนะนำแก่ประชาชนได้

พงษ์ศักดิ์ และคณะ 2565 ศึกษาเรื่องเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจังหวัดอุดรดิตรเป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในจังหวัดอุดรดิตร กลุ่มตัวอย่าง เป็นเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาจำนวน 385 คน ทำการสุ่มอย่างเป็นระบบ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสถิติถ้อยพหุโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 72.21 อายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรกคือ 18.28 ปี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย เพศ ($OR_{Adj}=2.21$, 95%CI:1.32-4.55) สถานที่พักอาศัยขณะศึกษา ($OR_{Adj}=10.55$, 95%CI:3.45-32.22) คนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj}=11.21$, 95%CI:4.88-25.71) เพื่อนสนิทสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj}=10.48$, 95%CI:5.96-19.46) การพบเห็นสื่อโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj}=3.22$, 95%CI: 1.85-5.60)ทัศนคติที่ดีกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($OR_{Adj}=3.37$, 95%CI:1.54-7.35) ตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนได้ ร้อยละ 35.80 (Pseudo $R^2=0.358$) ผลการวิจัยครั้งนี้เสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนามาตรการหรือโปรแกรม เสริมสร้างความรู้และจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุม ยาสูบ (ศจย.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ทำการศึกษา ในปี 2559 พบว่ากลุ่มวัยรุ่น 12-24 ปี และกลุ่มผู้ใหญ่ อายุ 25-65 ปี มีความคิดเห็นว่าบุหรี่ อิเล็กทรอนิกส์เป็นของต่างประเทศ สูบแล้วเท่ และมีบางคนสูบเพราะอยากเลิกบุหรี่ต่างๆ ที่ไม่แน่ใจว่าช่วยเลิกบุหรี่ได้จริง และสุดท้ายก็กลับไปสูบทั้งบุหรี่ธรรมดาและบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กัน

การศึกษาของ Pepper และคณะ (Pepper., et al, 2013) ศึกษาการตระหนักรู้ของวัยรุ่นชายและความเต็มใจที่จะทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นที่สูบบุหรี่เต็มใจที่จะลองบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า วัยรุ่นที่ไม่สูบ คิดเป็น ร้อยละ 74.0 และร้อยละ 13.0 ตามลำดับ และพบว่ามีเกือบ 1 ใน 5 คิดเป็นร้อยละ 18.0 ของวัยรุ่นมีความ เต็มใจที่จะทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า

การศึกษาของ Sutfin และคณะ (Sutfin., et al. 2013) พบว่า นักศึกษาชายใช้บุหรี่ไฟฟ้า มากกว่านักศึกษาหญิง ดังนั้นเพศชาย จึงมีความเสี่ยงที่จะเริ่มสูบบุหรี่ และเสี่ยงต่อการติดบุหรี่มากขึ้น

การศึกษาของ Regan และคณะ (Regan., et al. 2013) พบว่าผู้หญิงวัยผู้ใหญ่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า มากกว่าผู้ชาย คิดเป็น ร้อยละ 10.5 และร้อยละ 6.5 มีข้อมูลสำคัญที่พบ คือ ผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อที่จะเลิกสูบบุหรี่

การศึกษาของ Etter JF. (Etter, J.F. 2010) เก็บข้อมูลลักษณะของผู้ใช้และพฤติกรรมการใช้ บุหรี่ไฟฟ้า ผ่านทางเว็บไซต์ โดยมีผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถามจากหลายประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดาและประเทศอื่นๆ พบว่า ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ เป็นผู้ชายและเป็นกลุ่มที่เลิกบุหรี่ธรรมดาไปแล้วหรือเป็นผู้สูบบุหรี่ที่กำลังอยากเลิกบุหรี่ โดยเมื่อเปรียบเทียบกลุ่มผู้สูบบุหรี่ทั่วไประหว่างกลุ่มที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าและไม่ได้ใช้นั้น พบว่ากลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่ใช้ บุหรี่ไฟฟ้าควบคู่ไปด้วย ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 71 กำลังพยายามเลิกบุหรี่หรือกำลังลดพยายามลด ปริมาณการสูบ และมีปริมาณการสูบบุหรี่ที่ลดน้อยลงเมื่อเทียบกับผู้ที่สูบบุหรี่ที่ไม่ได้ใช้บุหรี่ไฟฟ้า

และจากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย ของ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ แห่งมหาวิทยาลัย (2557) พบว่า ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าควบคู่ไปกับบุหรี่ทั่วไป (Dustusage) มากกว่าการใช้เพื่อทดแทน บุหรี่ทั่วไปอย่างสิ้นเชิง (Compleity Replace) ทั้งๆ ที่ผู้ใช้ส่วนมากใช้ด้วยเหตุผลเพื่อการลด ละ เลิกบุหรี่อย่างเด็ดขาด ชื่อน่าสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เข้าร่วมตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับข้อดีและความเข้มข้นของปริมาณนิโคตินที่คนในข้ออยู่

ภัทรไพลิน จึงพัฒนานนท์ (2557) พฤติกรรมแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ประกอบไปด้วย เหตุผลและความเชื่อ ดังนี้

1. ใช้ทดแทนบุหรี่เนื่องจากการห้ามสูบบุหรี่ในที่สาธารณะและอันตรายของควันบุหรี่มือสอง
2. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นการนำสารนี้โคตินเข้าสู่ร่างกายที่สะอาดกว่าบุหรี่ธรรมดา เพราะไม่มี การเผาไหม้ใบยาสูบหรือกระดาษมวน จึงไม่เกิดเถ้าและมิกกลิ่นเหม็น
3. เพื่อลดอันตรายจากการสูบบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้าจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ที่ต้องการสูบบุหรี่ เพื่อ ทดแทนบุหรี่จริง

ณัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย (2560) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยระบุว่า แนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า หมายถึง การมีพฤติกรรมแสดงออกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ไฟฟ้า ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพ โดยแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

1. ความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้า
2. ความตั้งใจที่จะแนะนำให้ผู้อื่นหันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้า
3. ความบ่อยครั้งในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อวัน
4. ความเข้มข้นของปริมาณนิโคตินในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
5. เหตุผลที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า

จากการสำรวจของ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) พบว่า โดยมากแล้วผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีจุดประสงค์ในการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นเครื่องมือในการเลิกสูบบุหรี่และใช้เป็นบุหรี่ทางเลือกที่มีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่แบบธรรมดา สำหรับเหตุผลอื่นๆ ในการเลือกใช้บุหรี่ไฟฟ้า ประกอบด้วย

- 1) ความต้องการใช้เพื่อเลิกบุหรี่
- 2) ความต้องการใช้เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น
- 3) ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการสูบบุหรี่
- 4) ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อใช้ในสถานที่ห้ามสูบบุหรี่

นอกจากนี้ ยังพบว่า (Etter and Bullen, 2011) พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มวัยรุ่นจำนวนมากเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถช่วยในการเลิกบุหรี่ได้ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่

เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถช่วยเลิกบุหรี่ได้ คือ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าให้ความรู้สึกเหมือนการสูบบุหรี่ทำให้ผู้สูบบุหรี่สามารถลดปริมาณการสูบบุหรี่ได้ โดยไม่ต้องเลิกพฤติกรรมการสูบ (Choi K. 2012) นอกจากนี้ผลการศึกษาบางส่วนชี้ให้เห็นว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีส่วนให้ผู้สูบบุหรี่เกิดความรู้สึกอยากเลิกบุหรี่และยังพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ช่วยเลิกบุหรี่ พบว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีแนวโน้มที่จะไม่มีผลข้างเคียงจากการลดบุหรี่และสามารถช่วยป้องกันการกลับไปสูบบุหรี่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบการศึกษาผสานวิธี (mixed method research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีภาคปกติ มหาวิทยาลัยสยาม โดยข้อมูลจากสำนักทะเบียนนักศึกษามหาวิทยาลัยสยามปีการศึกษา 2565 มีนักศึกษาทั้งหมด 5,131 คน จาก 13 คณะ 1 หลักสูตร ได้แก่ คณะศิลปศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะเกษตรศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และหลักสูตรนานาชาติ

การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณของ Cochran โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และกำหนดสัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.35 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 326 คน ซึ่งเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่เหมาะสมจะใช้เป็นตัวแทนประชากรได้และคิดเพื่อร้อยละ 10 ในกรณีแบบสอบถามไม่สมบูรณ์จะมีค่าเท่ากับ 358 คน การคัดเลือกตัวอย่างใช้วิธีจัดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแบ่งตามคณะต่าง ๆ แล้วใช้การเลือกตัวอย่างแบบตามความสะดวก

วิธีการเก็บข้อมูลและการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

การศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม เลขที่โครงการ SIAMPY-IRB 2023/001

งานวิจัยเชิงปริมาณ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์ โดยผู้วิจัยติดต่อผู้ประสานงานเก็บข้อมูลที่เป็นตัวแทนผู้ช่วยวิจัยของแต่ละคณะ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการเก็บข้อมูล และเตรียมช่องทางการติดต่อกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามใน google form จัดทำลิงค์ เพื่อให้ตัวอย่างเข้าถึงแบบสอบถาม การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน มีนาคม - สิงหาคม 2566 โดยตัวแทนผู้ช่วยวิจัยของแต่ละคณะ จะเข้าไปแนะนำตัวเองว่าเป็นผู้วิจัยเกี่ยวกับบุหรี่ปัฟฟี่ที่เป็นกลางและไม่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานใด ๆ ที่ตรวจจับ และอธิบายให้ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการวิจัยซึ่งได้เขียนอธิบายไว้ที่ใบปะหน้าขอแบบสอบถาม ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และขอความยินยอมในการเก็บข้อมูล

จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการขอให้ตัวอย่างกดยืนยันความสมัครใจให้ข้อมูลก่อนการลงมือทำแบบสอบถามออนไลน์

งานวิจัยเชิงคุณภาพ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่มีการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย ในช่วง พฤษภาคม-กรกฎาคม 2566 การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากผู้ที่ตอบงานวิจัยเชิงปริมาณว่ามีการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและชวนเข้าร่วมงานวิจัยเชิงคุณภาพต่อ และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล (snowball sampling) ในการให้กลุ่มตัวอย่างแนะนำผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าคนอื่นมาเข้าร่วมงานวิจัยต่อไป การสัมภาษณ์ทำโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยได้มีการจัดอบรมให้กับผู้ช่วยวิจัยถึงแนวทางการสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปในรูปแบบเดียวกันและมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด ก่อนการสัมภาษณ์ได้มีการแนะนำตัวเองว่าเป็นผู้วิจัยเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นกลางและไม่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานใด ๆ ที่ตรวจจับ ชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และขอความยินยอมในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการให้เซ็นเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย และผู้เข้าร่วมงานหรือออกจากงานวิจัยได้ตลอดเวลา

การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. ศึกษาจากหนังสือ บทความ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนำมาสร้างแบบสอบถาม

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (validity) โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาตามทฤษฎี ความเหมาะสมของเนื้อหา และภาษาที่ใช้ ตรวจสอบความตรงโดยใช้ค่าดัชนี IOC โดยมีเกณฑ์คะแนนการผ่านการประเมินเท่ากับ 0.5 หลังจากนั้นตรวจสอบรายละเอียดและแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

การตรวจสอบความเที่ยง โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการคำนวณ K.R.20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder –Richardson) กับแบบทดสอบความรู้ที่มีลักษณะการให้คะแนนเป็น Dichotomous คือตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามเจตคติที่มีลักษณะคำถามเป็น

แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเกิร์ต โดยมีเกณฑ์คะแนนการผ่านการประเมินเท่ากับ 0.7

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ความถี่และร้อยละ
2. เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (สูบ/ไม่สูบบุหรี่) ด้วยสถิติไคสแควร์ (chi – square test)
3. ข้อมูลด้านความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เปรียบเทียบหาความแตกต่างของคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ ตามตัวแปร เพศ ความต้องการเลิกบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ด้วยสถิติค่าที (t-test) และตัวแปรช่วงอายุ ชั้นปี ขณะที่กำลังศึกษา รายได้เฉลี่ย การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance หรือ F-test)
5. หาความสัมพันธ์ของคะแนนความรู้และเจตคติ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการทำตรรกะนี้ เข้ารหัสข้อมูล ลดทอนข้อมูลและกำจัดข้อมูล ใช้การบรรยายและตีความจากข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์การเขียนของกลุ่มเป้าหมายและสร้างบทสรุป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 75.1 อายุเฉลี่ย = 20.56 ± 2.47 ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพร้อยละ 63.5 กำลังเรียนในชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 68 อยู่อาศัยในหอพัก /อพาร์ทเมนต์ /คอนโดมิเนียมและอยู่คนเดียว (ร้อยละ 65.2 และ 26.6) มีรายได้เฉลี่ย 0 – 5,000 บาทส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพียงพอแต่ไม่เหลือเก็บ (ร้อยละ 42.8 และ 45.9) ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจากสื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 80.5 ส่วนใหญ่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าหาซื้อได้ง่ายมากที่สุดและรู้สึกว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงปานกลาง (ร้อยละ 41.6 และ 43.6) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลทั่วไป (n = 353)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
- ชาย	88 (24.9)
- หญิง	265 (75.1)
อายุเฉลี่ย = 20.56 ± 2.47	
คณะที่กำลังศึกษาอยู่	
กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์	224 (63.5)
- คณะพยาบาลศาสตร์	133 (37.7)
- คณะเภสัชศาสตร์	74 (21.0)
- คณะแพทยศาสตร์	17 (4.8)
กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	73 (20.7)
- คณะบริหารธุรกิจ	35 (9.9)
- คณะศิลปศาสตร์	20 (5.7)
- คณะนิติศาสตร์	8 (2.3)
- คณะนิเทศศาสตร์	7 (2.0)
- คณะรัฐศาสตร์	3 (0.8)
กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	56 (15.9)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ - คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ - คณะวิทยาศาสตร์ - ไม่ระบุ	38 (10.8) 11 (3.1) 4 (1.1) 3 (0.8)
ชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ - ปี 1 - ปี 2 - ปี 3 - ปี 4 - มากกว่าปี 4 - ไม่ระบุ	240 (68.0) 36 (10.2) 30 (8.5) 22 (6.2) 19 (5.4) 6 (1.7)
สถานที่พักอาศัยปัจจุบัน - บ้านตนเอง/บ้านพ่อแม่ - หอพัก /อพาร์ทเมนต์ /คอนโดมิเนียม - อื่น ๆ (บ้านญาติ บ้านเช่า หอพักมหาวิทยาลัย) - ไม่ระบุ	114 (32.3) 230 (65.2) 9 (2.5) 1 (0.5)
จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน - อยู่คนเดียว - มีคนอื่นอยู่ด้วย 1 คน - มีคนอื่นอยู่ด้วย 2 คน - มีคนอื่นอยู่ด้วย 3 คน - มีคนอื่นอยู่ด้วย 4 คน - มีคนอื่นอยู่ด้วย 5 คน - มีคนอื่นอยู่ด้วยมากกว่า 5 คน - ไม่ระบุ	94 (26.6) 22 (6.2) 49 (13.9) 87 (24.6) 50 (14.2) 22 (6.2) 25 (7.1) 4 (1.1)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ทุนการศึกษา และรายได้เสริม) - 0 – 5,000 บาท - 5,001 – 10,000 บาท - 10,001 – 15000 บาท - มากกว่า 15,000 บาท	151 (42.8) 125 (35.4) 46 (13.0) 29 (8.2) 2 (0.6)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
- ไม่ระบุ	
ความเพียงพอของรายได้ (จากผู้ปกครองหรือจากการหารายได้ของตัวเอง)	146 (41.4)
- เพียงพอเหลือเก็บ	162 (45.9)
- เพียงพอไม่เหลือเก็บ	39 (11.0)
- ไม่เพียงพอ	3 (0.8)
- ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	3 (0.8)
- ไม่ระบุ	
การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ บุหรี่ไฟฟ้า	
คุณเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจากสื่อประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	260 (73.65)
- บุคคล เช่น ครอบครัว/เพื่อน/คนใกล้ชิด/ที่ทำงาน	17 (4.8)
- วิทยุ	108 (30.60)
- โทรทัศน์	34 (9.63)
- หนังสือพิมพ์/สื่อนิตยสาร	52 (14.73)
- โปสเตอร์	178 (50.4)
- เว็บไซต์	284 (80.45)
- สังคมออนไลน์	3 (0.85)
- สื่ออื่น ๆ	
ท่านสามารถหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายหรือยาก	
- หายากมากที่สุด	46 (13.0)
- ค่อนข้างหายาก	41 (11.6)
- ปานกลาง	54 (15.3)
- ค่อนข้างง่าย	62 (17.6)
- ง่ายมากที่สุด	147 (41.6)
- ไม่ระบุ	3 (0.8)
ท่านรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงหรือถูก	
- แพงมากที่สุด	40 (11.3)
- ค่อนข้างแพง	81 (22.9)
- ปานกลาง	154 (43.6)
- ค่อนข้างถูก	54 (15.3)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
- ถูกมากที่สุด	17 (4.8)
- ไม่ระบุ	7 (2.0)
ท่านเคยสูบบุหรี่หรือไม่	
- บุหรี่ธรรมดา (เริ่มต้นสูบครั้งแรกเมื่ออายุ 16.22 ± 2.55 ปี)	53 (15.0)
- บุหรี่ไฟฟ้า (เริ่มต้นสูบครั้งแรกเมื่ออายุ 17.41 ± 3.49 ปี)	80 (22.7)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ข้อมูลพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ไฟฟ้า จากกลุ่มตัวอย่างมีนักศึกษาสูบบุหรี่ไฟฟ้าจำนวน 80 คน โดยพบว่าส่วนใหญ่ เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะอยากทดลองร้อยละ 77.5 ส่วนใหญ่ได้รับบุหรี่ไฟฟ้ามาจากเพื่อนหรือคนรู้จักร้อยละ 48.8 และเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเลย โดยไม่เคยสูบบุหรี่มวนมาก่อน ร้อยละ 42.5 สูบบุหรี่ไฟฟ้ามาแล้ว 1 ปีร้อยละ 32.5 เหตุผลที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะคิดว่ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวนร้อยละ 30 บุหรี่ไฟฟ้าแบบที่ใช้มากที่สุดคือ พอตไฟฟ้าใช้แล้วทิ้ง ร้อยละ 68.8 พฤติกรรมการใช้การใช้นิโคตินส่วนใหญ่ใช้แบบตามสะดวกร้อยละ 52.5 และสูบในที่ปกอาศัยร้อยละ 46.3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n = 80)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
สาเหตุที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
- อยากทดลอง	62 (77.5)
- ทำตามเพื่อน	22 (27.5)
- อยากเลิกบุหรี่มวน	7 (8.8)
- อยากเท่ ดูดี	6 (7.5)
- คิดว่าปลอดภัยมากกว่าบุหรี่มวน	20 (25.0)
- อื่น ๆ	7 (8.8)
ท่านได้รับบุหรี่ไฟฟ้ามาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
- ซื้อจากร้านค้า เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า	17 (21.3)
- ซื้อจากไลน์	36 (45.0)
- ซื้อจาก FB	19 (24.0)
- ซื้อจาก IG	10 (13.0)
- ซื้อจาก TikTok	5 (6.3)
- ซื้อจาก เพจร้าน	17 (21.3)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
- ฝากคนอื่นซื้อให้ - ขอ/ ขอยืมมาจากคนอื่น - เพื่อนหรือคนรู้จัก - ได้รับจากสมาชิกในครอบครัว - อื่น ๆ	20 (25.0) 15 (18.8) 39 (48.8) 3 (3.8) 3 (3.8)
ปัจจุบันในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่ไฟฟ้ากี่วัน - ไม่ได้สูบ - สูบน้อยกว่า 10 วัน - 10 ถึง 19 วัน - 20 ถึง 29 วัน - สูบทุกวัน	39 (48.8) 13 (16.3) 7 (8.8) 1 (1.3) 20 (25.0)
การเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้า - ท่านเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเลย โดยไม่เคยสูบบุหรี่มวนมาก่อน - ท่านสูบบุหรี่มวนมาก่อนที่จะหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า - ท่านเคยสูบบุหรี่มวนแล้วหยุดไปสักระยะหนึ่ง แล้วกลับมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน - อื่น ๆ	34 (42.5) 25 (31.3) 16 (20.0) 5 (6.3)
ท่านสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาแล้วกี่ปี - แค่อลองสูบ ไม่ได้สูบต่อ - น้อยกว่า 1 ปี - 1 ปี - 2 ปี - 3 ปี - 4 ปี - มากกว่า 4 ปี - เลิกสูบแล้ว - อื่น ๆ - ไม่ระบุ	4 (5.0) 9 (11.3) 26 (32.5) 5 (6.3) 8 (10.0) 8 (10.0) 8 (10.0) 6 (7.5) 2 (2.5) 4 (5.0)
เหตุผลที่ทำให้ท่านยังคงสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - เพื่อสุขภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับการสูบบุหรี่มวน - มีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน	12 (15.0) 24 (30.0)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
- เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย - เพื่อเป็นทางเลือกในการเลิกบุหรี่ - สอบถามเพื่อน หรือเห็นว่าเท่ ดุดี - สอบตอนสังสรรค์ - รสชาติ กลิ่น - เครียด	12 (15.0) 13 (16.3) 15 (18.3) 2 (2.5) 3 (3.8) 3 (3.8)
รูปแบบของบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - Cigalike - eGos - Mods - พอตไฟฟ้าระบบปิด - พอตไฟฟ้าระบบเปิด - พอตไฟฟ้าใช้แล้วทิ้ง	6 (7.5) 6 (7.5) 20 (25.0) 47 (58.8) 17 (21.3) 55 (68.8)
พฤติกรรมการใช้การใช้นิรไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) - ใช้แบบตามสะดวก - ใช้เมื่ออยู่กับเพื่อน - ใช้นิรไฟฟ้าเฉพาะเข้าสังคม - ใช้เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ กังวล - ใช้เมื่อต้องการสูบบุหรี่ธรรมดา - ใช้เมื่อมีสังสรรค์	42 (52.5) 36 (45.0) 19 (23.3) 24 (30.0) 7 (8.8) 1 (1.3)
สถานที่ที่ใช้นิรไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) n = 62 - ไม่จำกัดสถานที่ - มหาวิทยาลัย - ที่พักอาศัย - ร้านอาหาร สถานบันเทิง	35 (43.3) 13 (16.3) 37 (46.3) 26 (32.5)

แนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ตารางที่ 4 แสดงระดับความคิดเห็นแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n = 47)

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					N/A	ค่าเฉลี่ย±SD
	5	4	3	2	1		
1. ท่านมีความตั้งใจที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น	24 (30.0)	17 (21.3)	24 (30.0)	5 (6.3)	9 (11.3)	1 (1.3)	3.53±1.29
2. ท่านมีความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อไป	16 (20.0)	14 (17.5)	16 (20.0)	15 (18.8)	18 (22.5)	1 (1.3)	2.93±1.45
3. ท่านคิดว่าจะแนะนำผู้อื่นให้หันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทนการสูบบุหรี่มวน	17 (21.3)	11 (13.8)	17 (21.3)	13 (16.3)	20 (25.0)	2 (2.5)	2.89±1.49

การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n = 80)

รายการ	จำนวน (ร้อยละ)
ท่านมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มวนเป็นประจำหรือไม่	
- มี	67 (83.8)
- ไม่มี	12 (15.0)
- ไม่ระบุ	1 (1.3)
ท่านมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่	
- มี	75 (93.8)
- ไม่มี	4 (5.0)
- ไม่ระบุ	1 (1.3)
ท่านมีผู้ปกครอง ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูที่สูบบุหรี่มวนเป็นประจำหรือไม่	
- มี	30 (37.5)
- ไม่มี	48 (60.0)

- ไม่ระบุ	2 (2.5)
ท่านมีผู้ปกครอง ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่	18 (22.5)
- มี	60 (75.0)
- ไม่มี	2 (2.5)
- ไม่ระบุ	
ท่านเคยถูกเพื่อน โน้มน้ำหรือชักชวนให้สูบบุหรี่ชนิดต่าง ๆ หรือไม่	44 (55.0)
- เคย	34 (42.5)
- ไม่เคย	2 (2.5)
- ไม่ระบุ	

ตารางที่ 5 แสดงระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการมีแบบอย่างสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n = 47)

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					N/A	ค่าเฉลี่ย ±SD
	5	4	3	2	1		
1. ท่านคิดว่าคนที่ไม่มีใครที่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	1 1 (13.8)	1 3 (16.3)	2 0 (25.0)	1 3 (16.3)	2 2 (27.5)	1 (1.3)	2.72±1.39
2. ท่านคิดว่าคนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	1 3 (16.3)	1 7 (21.3)	16 (20.0)	1 4 (17.5)	18 (22.5)	2 (2.5)	2.91±1.41
3. ท่านคิดว่าคนที่คนในครอบครัว เพื่อนหรือคนใกล้ชิดสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	1 2 (15.0)	1 3 (16.3)	16 (20.0)	1 6 (20.0)	2 2 (27.5)	1 (1.3)	2.71±1.42

4. ท่านคิดว่าการที่ดารา นักร้อง หรือ Influencer สูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ท่าน สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาก ขึ้น	1 2 (15.0)	1 1 (13.8)	13 (16.3)	8 (10.0)	3 5 (43.8)	1 (1.3)	2.46±1.53
5. ท่านคิดว่าการจัด กิจกรรมเชิญชวนทาง ออนไลน์ของผู้จำหน่าย บุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้ท่าน สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาก ขึ้น	1 2 (15.0)	1 1 (13.8)	2 2 (27.5)	1 1 (13.8)	2 3 (28.7)	1 (1.3)	2.72±1.41

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า (n = 47)

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					N/A	ค่าเฉลี่ย ±SD
	5	4	3	2	1		
ปัจจัยผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า							
1. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นหอม และ รสชาติ ที่หลากหลายทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 9 (36.3)	2 6 (32.5)	14 (17.5)	5 (6.3)	3 (3.8)	3 (3.8)	3.94±1.09
2. การที่อุปกรณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีหลายลักษณะ และสามารถเลือกขนาด/รูปแบบได้หลากหลายทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 8 (35.0)	2 3 (28.7)	11 (13.8)	9 (11.3)	7 (8.8)	2 (2.2)	3.71±1.31
3. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีลักษณะที่โดดเด่น	2 5 (31.3)	2 1 (26.3)	15 (18.8)	7 (8.8)	1 0 (12.5)	2 (2.5)	3.56±1.36

รูปลักษณะทันสมัย ตรงตามความสนใจของวัยรุ่นทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น							
4. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีแพ็คเกจดูดีและสวยงามกว่าบุหรี่ธรรมดาทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 0 (25.0)	2 7 (33.8)	11 (13.8)	1 3 (16.3)	7 (8.8)	2 (2.5)	3.51±1.28
ปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า							
5. การที่บุหรี่ไฟฟ้าสามารถหาซื้อผ่านช่องทางที่หลากหลายจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์ ไลน์ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 9 (36.3)	19 (23.8)	16 (20.0)	9 (11.3)	5 (6.3)	2 (2.5)	3.74±1.25
6. การที่ร้านค้ามีบริการส่งบุหรี่ไฟฟ้าสะดวก และส่งฟรีผ่านทางไปรษณีย์/คนส่งสินค้า ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 5 (31.3)	2 2 (27.5)	14 (17.5)	1 0 (12.5)	7 (8.8)	2 (2.5)	3.61±1.30
7. การที่สามารถสั่งซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายทุกที่ทุกเวลาที่ต้องการ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	2 8 (35.0)	19 (23.8)	14 (17.5)	1 2 (15.0)	5 (6.3)	2 (2.5)	3.68±1.28
ปัจจัยการส่งเสริมการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า							
8. การมีบริการกระตุ้นถามตอบและแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลเรื่องการสูบบุหรี่	1 8 (22.5)	2 0 (25.0)	14 (17.5)	1 0 (12.5)	1 6 (20.0)	2 (2.5)	3.17±1.45

ไฟฟ้า ทำให้ท่านสนใจ สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น							
9. การมีโฆษณาและ ข้อมูลยืนยันว่าบุหรี่ ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่า บุหรี่ประเภทอื่น ๆ ทำให้ ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า มากขึ้น	1 9 (23.8)	19 (23.8)	18 (22.5)	1 0 (12.5)	1 2 (15.0)	2 (2.5)	3.29±1.38
10. การที่ผู้จำหน่ายมี กิจกรรมพิเศษหรือจัด โปรโมชั่นราคาพิเศษให้ ซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ท่าน สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาก ขึ้น	2 4 (30.0)	2 1 (26.3)	14 (17.5)	1 0 (12.5)	9 (11.3)	2 (2.5)	3.52±1.35
11. การโฆษณาชวนเชื่อ ว่าทั่วโลกต่างให้บุหรี่ ไฟฟ้าถูกกฎหมาย ทำให้ ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า มากขึ้น	1 8 (22.5)	1 5 (18.8)	17 (21.3)	1 0 (12.5)	17 (21.3)	3 (3.8)	3.09±1.47
12. การโฆษณาชวนเชื่อ ว่าบุหรี่ไฟฟ้าช่วยให้เลิก บุหรี่ได้ ทำให้ท่านสนใจ สูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น	1 5 (18.8)	15 (18.8)	2 0 (25.0)	1 0 (12.5)	1 8 (22.5)	2 (2.5)	2.98±1.42
ปัจจัยด้านราคา							
13. ท่านคิดว่าราคา อุปกรณ์ของบุหรี่ไฟฟ้า แม้จะแพงแต่คุ้มค่าต่อ ราคาที่จ่าย	1 8 (22.5)	17 (21.3)	2 1 (26.3)	1 4 (17.5)	7 (8.8)	3 (3.8)	3.32±1.27
14. ท่านคิดว่าเมื่อเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายแล้ว การสูบ บุหรี่ไฟฟ้าประหยัดกว่า การสูบบุหรี่ประเภทอื่น	2 4 (30.0)	18 (22.5)	12 (15.0)	1 1 (13.8)	1 3 (16.3)	2 (2.5)	3.37±1.47

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ข้อมูลคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้เฉลี่ย 17.25 ± 4.56 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนนอยู่ในระดับ ดี รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนคนตอบถูก ผิด รายการประเมินความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า (n = 353)

ข้อ	รายการประเมิน (คำถาม)	จำนวนคนตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนคนตอบผิด (ร้อยละ)
1.	บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่ง	309 (87.5)	44 (12.5)
2.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพถ้าร่างกายของผู้สูบแข็งแรงดี	268 (75.9)	85 (24.1)
3.	จากสถิติการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าพิษของบุหรี่ก่อให้เกิดการตายก่อนวัยอันควรมากกว่าการติดเชื้อเอดส์	105 (29.7)	243 (70.3)
4.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่างๆของร่างกาย	299 (84.7)	54 (15.3)
5.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสาเหตุทำให้เส้นเลือดในสมองแตกและเป็นอัมพาตได้	252 (71.4)	101 (28.6)
6.	ไอระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอันตรายต่อคนรอบข้างน้อยกว่าควันบุหรี่มือสอง	146 (41.4)	207 (58.6)
7.	สารนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ผู้สูบบมีอาการติดบุหรี่ไฟฟ้า	315 (89.2)	38 (10.8)
8.	การใช้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำไปสู่การติดได้ (addicted)	303 (85.8)	50 (14.2)
9.	บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ชักจูงให้เกิดผู้สูบนหน้าใหม่	315 (89.2)	38 (10.8)
10.	การใช้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอื่น ๆ ได้	247 (70.0)	106 (30.0)
11.	สตรีมีครรภ์สามารถสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้โดยไม่มีอันตราย	279 (79.0)	74 (21.0)
12.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย	264 (74.8)	89 (25.2)
13.	บุหรี่ไฟฟ้ามียันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน	173 (49.0)	180 (51.0)
14.	บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำขึ้นเครื่องบินได้ แต่ไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบนเครื่องบินและต้องไม่ใส่ไว้ในกระเป๋าสัมภาระที่โหลดขึ้นเครื่องบิน	115 (32.6)	238 (67.4)

15.	สาเหตุที่เมื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วมีอาการปวดหัวเนื่องจากมีปริมาณนิโคตินสูงเกิน	225 (63.7)	128 (36.3)
16.	เครื่องบุหรี่ไฟฟ้าสามารถสร้างควันที่ระเหยออกไปได้ง่ายกว่าบุหรี่แบบมวน	245 (69.4)	108 (30.6)
17.	โพรไพลีนไกลคอล (Propylene Glycol) เป็นส่วนประกอบของสารที่ทำให้เกิดไอ มีผลกระทบต่อร่างกาย เมื่อสัมผัสหรือสูดดม อาจระคายเคืองผิวหนัง ดวงตา และปอดได้	216 (61.2)	137 (38.8)
18.	ผู้ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	203 (57.5)	150 (42.5)
19.	สารพิษในควันบุหรี่ไฟฟ้า มีอันตรายต่อผู้สูบและไม่สูบ	297 (84.1)	56 (15.9)
20.	กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบและการสูบบุหรี่ไฟฟ้า กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นเขตปลอดบุหรี่ 100%	228 (64.6)	125 (35.4)
21.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในที่สาธารณะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของบุคคลอื่น ถือเป็นการใช้สิทธิที่มีขอบด้วยกฎหมาย	288 (81.6)	65 (18.4)
22.	บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ห้ามขายหรือให้บริการสินค้าเช่นเดียวกับบารากู่	228 (64.6)	125 (35.4)
23.	ผู้ที่มีบุหรี่ไฟฟ้าไว้ในครอบครองถือว่าการกระทำผิดตามกฎหมาย	232 (65.7)	121 (34.3)
24.	การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในที่ห้ามสูบบุหรี่ปรับไม่เกิน 5,000 บาท	242 (68.6)	111 (31.4)
25.	บุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดโรคร้ายแรงได้เช่น มะเร็ง ถุงลมโป่งพอง ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ	294 (83.3)	59 (16.7)

ส่วนที่ 4 เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ผลการศึกษาระดับเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีคะแนนเฉลี่ย 3.42 ± 0.72 แสดงว่าส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจในอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 8 ตารางที่ 8 แสดงระดับเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ($n = 353$)

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย ±SD
	5	4	3	2	1	

1. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าถือว่าเป็นยาเสพติดชนิดใหม่	189 (53.5)	81 (22.9)	55 (15.6)	16 (4.5)	11 (3.1)	4.18±1.08
2. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษที่อันตรายมากกว่าบุหรี่มวน	156 (44.2)	69 (19.5)	71 (20.1)	34 (9.6)	20 (5.7)	3.84±1.28
3. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายเทียบเท่าเฮโรอีนและโคเคน	122 (34.6)	74 (21.0)	91 (25.8)	40 (11.3)	24 (6.8)	3.63±1.27
4. ท่านคิดว่าควันของบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอันตรายต่อผู้คนรอบข้าง	220 (62.3)	60 (17.0)	43 (12.2)	23 (6.5)	5 (1.4)	4.30±1.06
5. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดปัญหานักสูบบุหรี่ใหม่ที่เป็นเยาวชน	238 (67.4)	66 (18.7)	33 (9.3)	12 (3.4)	3 (0.8)	4.47±0.89
6. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นปลอดภัยกว่าบุหรี่มวนถึงร้อยละ 95	1 37 (38.8)	7 2 (20.4)	8 1 (22.9)	4 3 (12.2)	1 9 (5.4)	3.74±1.25
7. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถควบคุมปริมาณความเข้มข้นของนิโคตินได้ จึงทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	6 3 (17.8)	4 8 (13.6)	9 2 (26.1)	7 2 (20.4)	7 8 (22.1)	2.84±1.38
8. ท่านคิดว่าในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถช่วยให้เลิกสูบบุหรี่มวนได้	5 6 (15.9)	47 (13.3)	1 0 4 (29.5)	7 6 (21.5)	7 0 (19.8)	2.83±1.32
9. ท่านคิดว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไรหากจะทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้าสักครั้ง	5 4 (15.3)	7 4 (21.0)	9 1 (25.8)	6 2 (17.6)	7 2 (20.4)	2.93±1.34
10. ท่านคิดว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสมที่ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเพราะบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้นผิดกฎหมาย	5 3 (15.0)	4 9 (13.9)	5 6 (15.9)	6 5 (18.4)	13 0 (36.8)	2.51±1.47

11. ท่านจะรู้สึกพอใจ ถ้าสามารถสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างถูกกฎหมายเหมือนอย่างเช่นในประเทศอังกฤษ	6 6 (18.7)	5 1 (14.4)	8 3 (23.5)	7 0 (19.8)	8 3 (23.5)	2.84±1.41
12. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรสนับสนุนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทนการสูบบุหรี่มวน	5 4 (15.3)	5 6 (15.9)	8 3 (23.5)	6 8 (19.3)	9 1 (25.8)	2.74±1.40
13. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจัดให้มีการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกกฎหมาย	7 0 (19.8)	5 7 (16.1)	8 7 (24.6)	6 3 (17.8)	7 5 (21.2)	2.94±1.41
14. ท่านรู้สึกพึงพอใจที่น้ำยาใน บุหรี่ ไฟฟ้า มี กลิ่น หลากหลายทำให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย	7 1 (20.1)	5 5 (15.6)	6 2 (17.6)	6 3 (17.8)	1 0 0 (28.3)	2.79±1.51
15. ท่านคิดว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้าแล้วทำให้ไม่มีกลิ่นติดตัวดีกว่าการสูบบุหรี่ทั่วไป	8 5 (24.1)	6 8 (19.3)	8 3 (23.5)	4 5 (12.7)	7 2 (20.4)	3.13±1.44
16. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าบุหรี่ทั่วไป	4 9 (13.9)	4 2 (11.9)	7 9 (22.4)	7 7 (21.8)	1 0 5 (29.7)	2.57±1.39

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม

การหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยามตามตัวแปรที่ศึกษา พบว่าตัวแปร เพศ คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา สถานที่พักอาศัยปัจจุบัน จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้สึกเกี่ยวกับราคาราบุหรี่ไฟฟ้า การเคยสูบบุหรี่มวน มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .001$ - .020) ส่วนตัวแปรความพึงพอใจของรายได้พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม

ปัจจัย	การสูบบุหรี่		จำนวน	χ^2	P
	ไม่สูบ (%)	สูบ (%)			
เพศ				42.017	<.001
ชาย	46 (52.3)	42 (47.7)	88		
หญิง	227 (85.7)	38 (14.3)	265		
คณะ				69.155	<.001
กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์	201 (89.7)	23 (10.3)	224		
กลุ่มมนุษยศาสตร์และ	50 (68.5)	23 (31.5)	73		
สังคมศาสตร์	22 (39.3)	34 (60.7)	56		
กลุ่มวิทยาศาสตร์และ					
เทคโนโลยี					
ชั้นปีที่ศึกษา				33.884	<.001
ชั้นปีที่ 1	202 (84.2)	38 (15.8)	204		
ชั้นปีที่ 2	21 (58.3)	15 (41.7)	36		
ชั้นปีที่ 3	14 (46.7)	16 (53.3)	30		
ชั้นปีที่ 4	14 (63.6)	8 (36.4)	22		
มากกว่าชั้นปีที่ 4	22 (88.0)	3 (12.0)	25		
สถานที่พักอาศัยปัจจุบัน				33.111	<.001
บ้านตนเอง/บ้านพ่อแม่	67 (58.8)	47 (41.2)	114		
หอพัก / อพาร์ทเมนต์ /	206 (86.2)	33 (13.8)	239		
คอนโดมิเนียม					
จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน				21.306	.001
อยู่คนเดียว	68 (72.3)	26 (27.7)	94		
มีคนอื่นอยู่ด้วย 1 คน	18 (81.8)	4 (18.2)	22		
มีคนอื่นอยู่ด้วย 2 คน	41 (83.7)	8 (16.3)	49		
มีคนอื่นอยู่ด้วย 3 คน	77 (88.5)	10 (11.5)	87		
มีคนอื่นอยู่ด้วย 4 คน	40 (80.8)	10 (20.0)	50		
มีคนอื่นอยู่ด้วยมากกว่า 5 คน	29 (56.9)	22 (43.1)	51		

ปัจจัย	การสูบบุหรี่		จำนวน	χ^2	P
	ไม่สูบ (%)	สูบ (%)			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				9.881	.020
0 – 5,000 บาท	127 (84.1)	24 (15.9)	151		
5,001 – 10,000 บาท	95 (76.0)	30 (24.0)	125		
10,001 – 15000 บาท	29 (63.0)	17 (37.0)	46		
มากกว่า 15,000 บาท	21 (72.4)	8 (27.6)	29		
ความเพียงพอของรายได้				0.928	.629
เพียงพอเหลือเก็บ	111 (76.0)	35 (24.0)	146		
เพียงพอไม่เหลือเก็บ	129 (79.6)	33 (20.4)	162		
ไม่เพียงพอ	31 (73.8)	11 (26.2)	42		
ความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้า				12.000	.017
หายากมากที่สุด	40 (87.0)	6 (13.0)	46		
ค่อนข้างหายาก	35 (85.4)	6 (14.6)	41		
ปานกลาง	46 (85.2)	8 (14.8)	54		
ค่อนข้างง่าย	48 (77.4)	14 (22.6)	62		
ง่ายที่สุด	101 (68.7)	46 (31.3)	147		
ความรู้เกี่ยวกับราคามะเร็งไฟฟ้า				18.859	.001
แพงมากที่สุด	38 (95.0)	2 (5.0)	40		
ค่อนข้างแพง	68 (84.0)	13 (16.0)	81		
ปานกลาง	117 (76.0)	37 (24.0)	154		
ค่อนข้างถูก	33 (61.1)	21 (38.9)	54		
ถูกมากที่สุด	11 (64.7)	6 (35.3)	17		
การเคบบุหรี่มวน				175.695	.000
เคย	4 (7.5)	49 (92.5)	50		
ไม่เคย	269 (90.0)	30 (10.0)	299		

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าตามตัวแปรที่ศึกษา

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ตามตัวแปรเพศ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้า โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) พบว่านักศึกษา

มหาวิทยาลัยสยามที่มี สถานที่พักอาศัยปัจจุบันที่ต่างกันจะมีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าต่างกัน และนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้าที่ต่างกัน มีคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .01$) โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีตัวแปรต่างกันโดยใช้สถิติค่าที

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรี่	n	mean	SD	t	P
เพศ	ความรู้ ชาย	88	16.50	5.03	-1.656	.100
	หญิง	265	17.49	4.37		
	เจตคติ ชาย	88	3.36	0.68	0.968	.334
	หญิง	265	3.45	0.73		
สถานที่พักอาศัยปัจจุบัน	ความรู้ บ้านตนเอง/บ้านพ่อแม่	114	16.81	4.71	-1.229	0.220
	หอพัก/อพาร์ทเมนต์/ คอนโดมิเนียม	239	17.45	4.48		
	เจตคติ บ้านตนเอง/บ้านพ่อแม่	114	3.27	0.72	-2.700	<.01*
	หอพัก/อพาร์ทเมนต์/ คอนโดมิเนียม	239	3.50	0.72		
การสูบบุหรี่มวน	ความรู้ ไม่เคยสูบ	299	17.64	4.33	4.023	<.01*
	เคยสูบ	53	14.96	5.17		
	เจตคติ ไม่เคยสูบ	299	3.52	0.70	6.047	<.01*
	เคยสูบ	53	2.90	0.64		
การสูบบุหรี่ไฟฟ้า	ความรู้ ไม่สูบ	273	17.81	4.08	4.365	<.01*
	สูบ	80	15.34	5.53		
	เจตคติ ไม่สูบ	273	3.57	0.69	7.406	<.01*
	สูบ	80	2.93	0.63		

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ตามตัวแปร คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้สึกเกี่ยวกับราคามือรีไฟฟ้า โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยสยามที่มีคณะที่ศึกษาและมีความรู้สึกเกี่ยวกับราคามือรีไฟฟ้าที่ต่างกัน มีคะแนน

ความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.01 - 0.049$) นักศึกษาที่มีจำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกันที่ต่างกันมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.01$) และนักศึกษาที่มีความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าที่ต่างกัน มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p = 0.017$) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีตัวแปรต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรี่		n	mean	SD	F	P		
คณะที่ศึกษา	ความรู้	กลุ่มวิทยาศาสตร์	224	17.78	4.18	4.444	.012*		
		การแพทย์							
		กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	73	16.51	4.94				
		กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	56	16.07	5.20				
		เจตคติ	กลุ่มวิทยาศาสตร์	224	3.50	0.72	3.499	.031*	
	เจตคติ	การแพทย์							
		กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	73	3.37	0.75				
		กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	56	3.22	0.68				
		ชั้นปีที่ศึกษา	ความรู้	ชั้นปีที่ 1	240	17.38	4.42	1.104	0.354
				ชั้นปีที่ 2	36	16.78	4.02		
ชั้นปีที่ 3	30			15.83	5.07				
ชั้นปีที่ 4	22			17.59	4.93				
มากกว่าชั้นปีที่ 4	25			18.08	5.50				
เจตคติ	ชั้นปีที่ 1		240	3.41	0.69	0.504	0.733		
	ชั้นปีที่ 2		36	3.43	0.78				
	ชั้นปีที่ 3		30	3.37	0.91				
	ชั้นปีที่ 4		22	3.49	0.79				
	มากกว่าชั้นปีที่ 4		25	3.61	0.63				

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรื		n	mean	SD	F	P
จำนวนคนที่ พักอาศัย ด้วยกัน	ความรู้	อยู่คนเดียว	94	17.05	4.19	3.175	<0.01*
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 1 คน	22	17.22	5.21		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 2 คน	49	18.46	2.70		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 3 คน	87	17.97	4.38		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 4 คน	50	17.18	5.22		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย	51	15.27	5.4		
		มากกว่า 5 คน					
	เจตคติ	อยู่คนเดียว	94	3.40	0.73	1.199	0.309
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 1 คน	22	3.45	0.73		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 2 คน	49	3.48	0.68		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 3 คน	87	3.55	0.76		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย 4 คน	50	3.26	0.66		
		มีคนอื่นอยู่ด้วย	51	3.36	0.74		
		มากกว่า 5 คน					
รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน	ความรู้	0 – 5,000 บาท	151	17.15	4.69	0.204	0.894
		5,001 – 10,000 บาท	125	17.50	4.12		
		10,001 – 15000 บาท	46	17.21	4.76		
		มากกว่า 15,000 บาท	29	16.90	5.50		
	เจตคติ	0 – 5,000 บาท	151	3.44	0.72	1.073	0.361
		5,001 – 10,000 บาท	125	3.46	0.72		
		10,001 – 15000 บาท	46	3.25	0.73		
		มากกว่า 15,000 บาท	29	3.46	0.70		
ความเพียงพอ ของรายได้	ความรู้	เพียงพอเหลือเก็บ	146	16.96	4.67	0.816	0.443
		เพียงพอไม่เหลือเก็บ	162	17.33	4.64		
		ไม่เพียงพอ	42	17.95	3.89		
	เจตคติ	เพียงพอเหลือเก็บ	146	3.36	0.75	1.094	0.336
		เพียงพอไม่เหลือเก็บ	162	3.48	0.72		
		ไม่เพียงพอ	42	3.47	0.62		

ตัวแปร	คะแนนเกี่ยวกับบุหรี		n	mean	SD	F	P
ความสามารถในการหาซื้อบุหรีไฟฟ้า	ความรู้	หายากมากที่สุด	46	18.02	4.50	0.685	0.602
		ค่อนข้างหายาก	41	16.90	4.16		
		ปานกลาง	54	17.70	4.39		
		ค่อนข้างง่าย	62	17.27	4.85		
		ง่ายที่สุด	147	16.95	4.62		
	เจตคติ	หายากมากที่สุด	46	3.60	0.74	3.060	0.017*
		ค่อนข้างหายาก	41	3.55	0.74		
		ปานกลาง	54	3.58	0.67		
		ค่อนข้างง่าย	62	3.38	0.67		
		ง่ายที่สุด	147	3.29	0.73		
ความรู้สึกเกี่ยวกับราคามุหรีไฟฟ้า	ความรู้	แพงมากที่สุด	40	17.65	4.95	2.406	0.049*
		ค่อนข้างแพง	81	18.27	3.60		
		ปานกลาง	154	16.45	5.08		
		ค่อนข้างถูก	54	17.65	4.14		
		ถูกมากที่สุด	17	16.82	3.78		
	เจตคติ	แพงมากที่สุด	40	3.62	0.65	5.392	<0.01*
		ค่อนข้างแพง	81	3.59	0.71		
		ปานกลาง	154	3.32	0.72		
		ค่อนข้างถูก	54	3.18	0.74		
		ถูกมากที่สุด	17	3.79	0.55		

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรคณะที่กำลังศึกษา จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน ความสามารถในการหาซื้อบุหรีไฟฟ้า ความรู้สึกเกี่ยวกับราคามุหรีไฟฟ้า มีคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD ดังรายละเอียดในตารางที่ 12-15

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรืของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีคณะที่กำลังศึกษาต่างกัน

คะแนน	คณะที่กำลังศึกษา	กลุ่มมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์	กลุ่มวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
ความรู้	กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์	0.037*	0.012*
	กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	0.802
เจตคติ	กลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์	0.209	0.011*
	กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	-	0.236

ตารางที่ 13 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรืของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีจำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกันต่างกัน

คะแนน	จำนวนคนที่พัก อาศัยด้วยกัน	1 คน	2 คน	3 คน	4 คน	> 5 คน
ความรู้	อยู่คนเดียว	0.870	0.074	0.173	0.870	0.023*
	1 คน	-	0.282	0.491	0.967	0.089
	2 คน			0.530	0.154	<0.01*
	3 คน				0.325	<0.01*
	4 คน					0.034*

ตารางที่ 14 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรืของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีความสามารถในการหาซื้อบุหรืไฟฟ้าต่างกัน

คะแนน	ความสามารถในการ หาซื้อบุหรืไฟฟ้า	ค่อนข้าง หายาก	ปานกลาง	ค่อนข้างง่าย	ง่ายที่สุด
เจตคติ	ยากมากที่สุด	0.751	0.851	0.109	<0.01*
	ค่อนข้างหายาก		0.884	0.225	0.036*
	ปานกลาง			0.141	0.012*
	ค่อนข้างง่าย				0.398

ตารางที่ 15 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับ
บุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีความรู้เกี่ยวกับราคาบุหรี่ไฟฟ้าต่างกัน

คะแนน	ความรู้เกี่ยวกับ ราคาบุหรี่ไฟฟ้า	ค่อนข้างแพง	ปานกลาง	ค่อนข้าง ถูก	ถูกมากที่สุด
ความรู้	แพงมากที่สุด	0.481	0.140	0.998	0.531
	ค่อนข้างแพง		0.004*	0.437	0.234
	ปานกลาง			0.099	0.752
	ค่อนข้างถูก				0.516
เจตคติ	แพงมากที่สุด	0.789	0.017*	<0.01*	0.432
	ค่อนข้างแพง		<0.01*	<0.01*	0.296
	ปานกลาง			0.206	0.011*
	ค่อนข้างถูก				<0.01*

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนด้านความรู้กับเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) พบว่าคะแนนความรู้กับเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ มีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ไปในทิศทางเดียวกันโดยมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.270 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < 0.01$)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วม และข้อมูลพฤติกรรมกาสูบบุหรี่

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 13 คน (ร้อยละ 65.00) มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 21.45 ปี ศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 45.00) รองลงมาคือ คณะเภสัชศาสตร์ (ร้อยละ 40.00) ส่วนใหญ่พักอยู่บ้านตนเอง (ร้อยละ 55.00) อายุเฉลี่ยของการเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรกคือ 16.25 ปี โดยผู้ที่เริ่มสูบบมีอายุน้อยที่สุดคือ 13 ปี รูปแบบบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้ส่วนใหญ่คือ พอตแบบใช้แล้วทิ้ง รองลงมาคือพอตแบบเปลี่ยนหัว ปริมาณนิโคตินที่ใช้อยู่ในช่วง 3-7 % สาเหตุที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ คือ อยากลองสูบเอง

เหตุผลของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งต่อตนเองและต่อคนรอบข้างจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยที่ทำให้เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เกิดจากการที่มีกลุ่มเพื่อน หรือคนใกล้ชิดนิรภัยไฟฟ้าทำให้เกิดความรู้สึกอยากลองเพราะเป็นของใหม่

“ตอนนั้นตอน ม2 อยากรู้อยากลองก็เลยลองสั่งมาใช้ เห็นเพื่อนสูบ” ชาย, 22 ปี

การ “ตอนที่เริ่มหเรอ มันเป็นแบบอะไรที่มันใหม่ เพิ่งเคยเห็นอะไรแบบนี้ ก็อยากลอง” ชาย, 23 ปี

“ตอนนั้นเริ่มใช้เพราะเห็นว่ามันเป็นของใหม่ ตอนนี้อยู่เพราะชอบกลิ่น กวนก็หอม” ชาย, 23 ปี

“เพื่อนเอามาที่โรงเรียน เพื่อนในห้องก็อยากสูบกี่เลยลอง” หญิง, 21 ปี

“อยู่กับเพื่อนมัธยม อยากรลอง เห็นเพื่อนมีก็เลยลอง” ชาย 21

นอกจากนี้ผู้สูบบางรายต้องการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อช่วยในการเลิกบุหรี่หรือเพื่อลดจำนวนสูบหรือเพื่อทดแทนการสูบบุหรี่มวน เนื่องจากไม่ชอบกลิ่นที่เกิดจากการสูบบุหรี่มวนโดยเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษน้อยกว่า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“อยากเลิกบุหรี่มวน เลิกไม่ได้” ชาย, 21 ปี

“จะได้เลิกบุหรี่มวนให้ได้ เพื่อนบอกมา” ชาย, 20 ปี

“เพราะว่าดูดบุหรี่แล้วกลิ่นมันติดตัวของก็เลยมาลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า” หญิง, 22 ปี

“ก็ทำให้อยากสูบบุหรี่มวนน้อยลง เหมือนมันทดแทนได้ส่วนหนึ่ง ตอนนีก็สูบบุหรี่มวนบ้าง ก็เริ่มจากมวนก่อนแล้วค่อยมาบุหรี่ไฟฟ้า” ชาย, 22 ปี

“ผมว่ามันก็ทำให้ลดบุหรี่มวนลง” ชาย, 21 ปี

กลุ่มตัวอย่างบางคนบอกว่าสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อคลายเครียดหรือบางคนสูบเพื่อเข้าสังคม สูบตอนไปร้านเหล้ากับเพื่อน เพื่อให้เข้ากับเพื่อนได้ง่ายขึ้น

“ตอนแรกเครียดก็ไปกินเหล้าแบบไปเอาฟิลที่ร้านแล้ว สูบไปสูบบ้างก็คิด” หญิง, 19 ปี

“เพราะว่าช่วงนั้นแบบเครียดมากเรื่องเรียนกับเรื่อง สอบ แล้วแฟนเก่าก็เลยซื้อบุหรี่ไฟฟ้ามาให้” หญิง, 22 ปี

สถานที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สูบที่ห้องพัก ร้านเหล้า ที่มหาวิทยาลัย และพยายามสูบบุหรี่ไฟฟ้านอกบ้านเพราะเกรงใจคนที่บ้าน

“ทุกที่ ที่อยู่ มหาวิทยาลัยก็สูบ” ชาย, 23 ปี

“แค่เป็นสถานที่ที่เหมาะสม ทุกที่ที่เหมาะสม ที่บ้านจะสูบ แต่จะสูบนอกบ้านมากกว่า ออกไปหน้าปากซอยเป็นหมู่บ้านโครงการ ก็ออกไปไกลๆ บ้านหน่อย เกรงใจคนที่บ้าน” ชาย, 21 ปี

“ห้องพัก ร้านเหล้า แล้วก็สูบในห้องในหอตัวเอง แล้วก็สูบที่ร้านเหล้า ถ้าอยู่ร้านเหล้าจะสูบหนักมาก เพราะว่าคนรอบข้างจะสูบ แล้วเขาจะ เขี่ยทำไมไม่สูบล่ะ” หลิง, 22 ปี

“ร้านเหล้า ที่อื่นส่วนใหญ่สูบที่บ้าน ในรถ ” หลิง, 22 ปี

“บ้านเพื่อน มหาวิทยาลัย บนรถ ที่บ้านสูบน้อย เพราะว่าเกรงใจทางบ้าน ทางบ้านก็รู้แต่ว่าเราเกรงใจ ตอนกลางคืนนอนนอน เกรงใจเขาไม่อยากให้เขาเครียด” ชาย, 21 ปี

“บุหรี่ไฟฟ้าสูบที่ห้อง ห้องพักแล้วก็ร้านเหล้า ไม่เคยสูบที่เรียน ยังไม่เคยลอง” หลิง, 24 ปี

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าที่มหาวิทยาลัยจะสูบที่หน้าอาคารเรียน บันไดหนีไฟ มีบางส่วนที่สูบในพื้นที่ที่จัดไว้ให้ และบางส่วนเข้าใจว่าบริเวณที่ตนเองสูบเป็นพื้นที่ให้สูบบุหรี่ ดังความเห็นที่ว่า

“หน้าตึก 15 มันจะมีซุ้มที่เป็นไม้กั้นอยู่ (พื้นที่ให้สูบบุหรี่) ถ้าผ่านก็จะไปตรงนั้นหรือว่าระหว่างตึกคณะฯ มันจะมีเหมือนถังที่เขียนบุหรี่อยู่ ผมเห็นเขาไปสูบกันตรงนั้น ผมก็เลยไปด้วย คิดว่าคนไม่เยอะเพราะมันเป็นทางที่คนผ่านบ่อย เป็นทางระหว่างตึก” ชาย, 22 ปี

“ที่มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เวลาเรียนหนูก็จะเดินออกไปสูบตรงบันไดหนีไฟขอสัก 5 นาที” หลิง, 22 ปี

“หน้าตึกและหลังตึกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ห้องน้ำ” ชาย, 23 ปี

“หน้าตึกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในห้องเรียนบางครั้ง ห้องน้ำ” ชาย, 21 ปี

มุมมองด้านบวกของผู้สูบท่อบบุหรี่ไฟฟ้า

สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นที่ตีกว่าบุหรืมวน มีความสะดวกในการใช้ ไม่จำกัดการสูบเฉพาะในพื้นที่สำหรับผู้สูบบุหรี่ ทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ง่ายกว่า และยังพบว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นและรสชาติที่ทำให้ผู้สูบชื่นชอบ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายทันสมัย จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้า ควันมันไม่ได้เกิดจากการเผาไหม้ มันเกิดจากการให้ความร้อนและเป็นไอน้ำออกมา เลยคิดว่ามันน่าจะมันแ่พอกัน แต่มันน่าจะตีกว่าบุหรืจริงที่เป็นควันเผาไหม้ที่มีสารทาร์ข้างใน ก็เลยคิดว่ามันจะตีกว่าตรงที่มันเป็นไอน้ำนี้แหละ มันไม่เหม็น เหมือนจุดอะไรใหม่ๆ มันจะออกกลิ่น เคยเห็นน้ำหอมที่วางไว้ตามร้าน ที่มันจะเป็นควัน เป็นไอน้ำออกมา” ชาย, 22 ปี

“คิดว่าคงไม่เป็นมะเร็ง ไม่มีกลิ่นปาก กลิ่นไม่ติดมือหรือติดตัว สูบง่าย” ชาย, 21 ปี

“มีรสหวาน กลิ่นหอม สูบแล้วก็ฟินดีครับ ช่วยแก้เครียดได้ในบางครั้งเหมือนกัน ” ชาย, 22 ปี

“มีกลิ่นหอม ดูคได้หลายที่คนอื่นเขาไม่เหม็น” ชาย, 24 ปี

มุมมองด้านลบของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า

จากปัจจัยด้านสุขภาพเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ากังวล รองลงมาคือปัจจัยด้านราคาโดยบอกว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาที่แพง รวมทั้งบุหรี่ไฟฟ้าเข้าถึงเยาวชนได้ง่าย ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ยังงั้นคนสูบบุหรี่ก็ต้องมีโรคที่ตามมาเกี่ยวกับปอดอยู่แล้วแน่นอน คิดว่าสักวันต้องตายด้วยโรคที่เกี่ยวกับปอด อีกมุมก็คิดว่ามันเปลืองด้วย ถ้าเลิกได้ก็คงเลิกแล้วเก็บตังค์ที่ซื้อมาสูบไปทำอย่างอื่นน่าจะดีกว่า” ชาย, 22 ปี

“สูบบุหรี่ประมาณปีนึงมันเห็นชัดมากกว่าเหนื่อยง่ายอะ เหนื่อยแบบปกติเดินขึ้นบัน ไม่รู้สึกเหนื่อยเท่าไร แต่เดี๋ยวนี้ก็คือเหนื่อยแค่ปีดเมสก็หายใจไม่ค่อยดีแล้ว” หญิง, 20 ปี

“รู้ว่าสุขภาพมันเสีย เดี่ยวนี้เวลาออกกำลังกายจะแบบวิ่งคาร์ดิโอนานไม่ได้ มันเหนื่อยง่ายขึ้น” หญิง, 20 ปี

“บางครั้งมันจะปวดหน้าอก นอนไม่ได้” ชาย, 20 ปี

“เปลืองเงิน ไข่เปลืองเงิน” ชาย, 22 ปี

“ผมว่าสูบไปแล้วมันมีไอน้ำอยู่ในจมูก คิดว่าปอดมันจะมีน้ำเหมือนกัน คุณไอน้ำอาจจะปอดขึ้นได้เลย” ชาย, 21 ปี

“เยาวชนเข้าถึงง่ายเกินไป คงเพราะกฎหมายควบคุมน้อยไป” ชาย, 23 ปี

“อย่างแรกเลยคือมันเพิ่ม cost ของแต่ทุกวันนี้วันผมว่าเราลงทุนกับมันผมว่ามาก เราซื้อหัวขั้นต่ำก็ 4-5 ร้อย ผมซื้อที่ละหลายหัว ซื้อหัวละ 100 บาททีเดียวหนึ่งก็ซื้อไว้เลย 4-5 หัวหรือ 10 หัว ถ้าสูบเยอะมาก มันก็ปวดหัว” ชาย, 21 ปี

“ถ้าช่วงไหนสูบบ่อยก็รู้สึกหายใจไม่ทั่วท้อง อะแล้วก็แบบก็จะไอบ่อยมากๆ ช่วงนั้น ไอไม่หยุดเลย แล้วก็รู้สึก หายใจแบบสั้นๆ” หญิง, 22 ปี

“มันติดง่ายกว่าบุหรี่มวนเพราะว่ามีกลิ่นหอม แบบเลิกมวนมาติดไฟฟ้าแล้วยังงั้นมันก็มีนิโคตินอยู่ดี” หญิง, 20 ปี

ความต้องการเลิกบุหรี่ไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 85.0 มีความเห็นไปในทางเดียวกันคือยังไม่คิดจะเลิกบุหรี่ไฟฟ้าในขณะนี้แม้จะทราบว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายต่อสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดว่าจะเลิกบุหรี่ไฟฟ้าในอนาคตเช่น เมื่อจบการศึกษา หรือเมื่อมีครอบครัว ดังความเห็นที่ว่า

“มีแผนว่าจะเลิกบุหรี่ไฟฟ้าก่อนอายุ 30 ปี แต่ว่าตอนนี้ก็พยายามเลิกนะ ถ้าวันไหนไม่เตะ ได้ก็ไม่ได้เตะเลย” ชาย, 22 ปี

“มีแพลนว่าถ้ามีลูกก็ไม่อยากให้ลูกมาเห็น” ชาย, 21 ปี

“ตอนนี้ยัง แต่มีแพลนจะเลิกถ้ามีครอบครัวเป็นของตัวเอง” ชาย, 22 ปี

“แพลนไว้ว่ากิน 3 ปีน่าจะเลิก ไม่เคยลองเลิก สูบมาตลอด ดูดเพราะไม่มีอะไรทำ เหนงปาก ถ้าเลิกได้ก็เลิก” ชาย, 19 ปี

“ตอนนี้ถ้าถ้าสำหรับตอนนี้หนูก็ไม่ หนูคิดว่าน่าจะจบจากคณะนี้นะ” หญิง, 24 ปี

“คิดอยู่ค่ะแต่ว่าน่าจะประมาณแก่ๆ ก็เห็นแล้วว่ามันอันตรายเพราะว่ามันเหมือนกับ แต่พอเราขาดเราก็อ่าทำไมเพื่อนมันถึงเลิกไม่ได้สักกะที พอมันแบบขาดมันเหมือนคนหิวขนมอะคะ เหมือนแบบมันจะนึกถึงตลอดแล้วก็แบบว่ามันก็เหนื่อยง่ายเจียะคะที่ มันเหมือนแบบเหนื่อยง่ายไปแล้ว” หญิง, 20 ปี

“อยากเลิกตอนเรียนจบแล้ว คิดว่าจริงๆ ก็อยากเลิกเลย แต่มันเลิกไม่ได้หรอก แต่ก็ไม่คิดจะสูบตลอดไปอยู่แล้ว” หญิง, 19 ปี

มีบางรายไม่คิดจะเลิกบุหรี่ยาไฟฟ้า แต่มีแผนจะใช้น้อยลง

“ไม่คิดจะเลิกค่ะ เพราะว่า อย่างเสาร์ อาทิตย์ หนูก็ไปเที่ยวกับเพื่อน แต่ว่าพยายามสูบให้น้อยในวันปกติ แบบว่าเป็นภูมิแพ้ด้วยพอดูดแล้วต้องเข้า รพ บ่อย” หญิง, 20 ปี

“มีแพลนจะใช้น้อยลง แต่ยังไม่มีการเลิก” หญิง, 23 ปี

นอกจากนี้พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ 2 รายที่ไม่คิดจะเลิกสูบบุหรี่ยาไฟฟ้า เพราะไม่คิดว่าตนเองติดบุหรี่ยาไฟฟ้า เนื่องจากจะสูบเฉพาะเมื่ออยู่กับเพื่อน สูบเพื่อเข้าสังคม แต่สูบทุกวัน วันละประมาณ 10 คำ ไม่สูบก็ไม่มีไร ดังความเห็นที่ว่า

“ส่วนตัวผมไม่ได้ติดด้วย ไม่มีแพลนจะเลิก เพราะคิดว่าไม่ได้ติด เพราะว่าเราตัดได้ ถ้าไม่มีก็อยู่ได้ ไม่ได้ชวนขายที่จะไปหาเพื่อใช้ เราพักได้ แต่ผมว่าเลิกเหมือนกัน เหมือนตอบไม่ตรงคำถาม ผมว่าผมไม่ได้ติด” ชาย, 21 ปี

“จริงไม่ได้สูบบ่อยถึงขั้นติด ตอนนั้นเป็นช่วงลองประมาณสามเดือนไม่ได้สูบบ่อย แบบอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง คือไม่ได้ติดตั้งแต่แรก ไม่ได้สูบบ่อยก็เลยไม่วางแผน” หญิง, 20 ปี

“ตอนนี้ยังสูบเพราะเข้าสังคม ไม่ติดบุหรี่ยาไฟฟ้า ถ้าไม่สูบก็ไม่มีไร ก่อนหน้านี้ก็พักไปประมาณ 1-2 เดือน ก็คือไม่ใช่ก็ไม่หิว” ชาย, 21 ปี

มีกลุ่มตัวอย่าง 2 รายที่มีแผนจะเลิกสูบบุหรี่ยาไฟฟ้าและกำลังลองเลิกบุหรี่ยาไฟฟ้าโดยเป็นการเลิกด้วยตนเอง โดยวิธีการหักดิบ การใช้มากฝรั่งนิโคติน หรือการใช้ยาอด อย่างไรก็ตาม พบว่าไม่มีรายเลิกบุหรี่ยาไฟฟ้าได้สำเร็จ ดังความเห็นที่ว่า

“มีแพลนจะเลิก แล้วก็กำลังลองเลิกอยู่ อยากลองเลิก เพราะกินเหล้าก็หนักดับ สูบบุหรี่ก็หนักปอดอีก” หญิง, 19 ปี

“มีแพลนนะ เลิกได้ประมาณ 1 อาทิตย์ ก่อนจะเลิกรู้ว่ามันไม่ดีสำหรับสุขภาพแล้ว รู้สึกว่ามันปวดหน้าอก นอนไม่ได้ ตอนนี้สูบน้อยลง เมื่อก่อนไม่สูบจะลำบากแต่ตอนนี้อยู่ได้” ชาย, 20 ปี

“เคยลองเลิกนะเคยหยุดไป 3 เดือน ก็ใช้ชีวิตได้ปกติ” ชาย, 22 ปี

“ใช้หมากฝรั่งนิโคตินกับยาคุมอยู่ แต่เรารู้สึกว่ายาคมนั้นช่วยเยอะกว่า ใช้หมากฝรั่ง 100 แผล ประมาณ 3 อาทิตย์แต่ไม่ได้ผล” ชาย, 20 ปี

“หักดิบเลย ไม่รู้จักพวกหมากฝรั่งนิโคติน ช่วงนี้สูบแล้วมีกลิ่นปากเลยไม่อยากสูบ” หญิง, 19 ปี

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

จากการสัมภาษณ์ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.0) ไม่มีการหาข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าก่อนเริ่มสูบ หรืออาจถามข้อมูลเรื่องกลิ่นรสชาติจากเพื่อนเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อ รองลงมาคือการหาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ การสอบถาม ข้อมูลจากเพื่อนที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลของบุหรี่ไฟฟ้า แหล่งที่ใช้หาข้อมูลมากที่สุด คือ Facebook, Google, Instagram (IG) ร้านค้า Line ร้านค้า กลุ่ม Line บุหรี่ไฟฟ้า มีเพียงส่วนน้อยที่สืบค้นจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัย การศึกษาทางคลินิก ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูล ผลกระทบต่อสุขภาพ

“ไม่ได้หาข้อมูล เห็นเพื่อนสูบแล้วเราก็น่าจะสูบได้ อีกอย่างเพื่อนก็สูบในห้องเรียน (หญิง, 21ปี)

“เดินไปซื้อเลย ถามเพื่อนว่าซื้อจากไหนราคาประมาณไหน” หญิง, 19 ปี

“ตามเพื่อนไป ชอบก็ซื้อเลย” ชาย, 20 ปี

“ไม่เคยหา ซื้อเลยไม่ได้หาข้อมูลอะไร” ชาย, 23 ปี

ประเภทข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าที่แสวงหา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการหาข้อมูลของบุหรี่ไฟฟ้าโดยการสอบถามเพื่อนที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ถามรุ่นพี่ รองลงมาคือการหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต แต่ส่วนใหญ่ทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้าโดยไม่ได้อ่านข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลที่ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าต้องการทราบมากที่สุดคือ ข้อมูลเรื่องกลิ่น รสชาติ รองลงมาคือข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น ประเภท รุ่น/ยี่ห้อ อุปกรณ์ การทำงานของเครื่องและเทคโนโลยีของบุหรี่ไฟฟ้า ความแรง และระดับความเข้มข้นของนิโคตินในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า สำหรับข้อมูลด้านราคาและการซื้อขาย มีการสนใจหาข้อมูลค่อนข้างน้อยเพราะถ้าซื้อก็ซื้อ

“ไม่หาข้อมูลทางการซื้อขาย เพราะยังงี้ก็ซื้อแถวบ้าน สำหรับเรื่อง กลิ่น การทำงานของตัวเครื่อง รีวิวจากคนใช้จริง” ชาย, 22 ปี

“ไม่หาข้อมูลช่องทางการซื้อขาย เพราะซื้อจากรุ่นพี่ที่เขารับมาขาย” ชาย, 22 ปี

“ปริมาณน้ำยาว่ากี่ mL, % นิโคติน , สูบได้กี่คำ” ชาย, 22 ปี

“แค่หาว่าอันไหนอันไหนมันแบบกลิ่นหอม อันไหนสวย ก็เลือกไฮไลท์เนอร์ที่แบบว่าไม่แพงมาก เพราะว่าจะใช้แล้วทิ้ง” หญิง, 23 ปี

“ถ้าต้องการซื้อสินค้าตัวนี้รีวิวยังไง หรือว่าจะหาพวกการทำงานของบุหรี่ปัฟฟ้าทำงานยังถึงเป็น ควันออกมา” ชาย, 22 ปี

“หาเกี่ยวกับ ราคา รสชาติ กลิ่น อะไรประมาณนั้น” ชาย, 22 ปี

สำหรับข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ปัฟฟ้า อันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพ มีผู้ตอบเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สนใจอยากค้นหา กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าบุหรี่ปัฟฟ้าช่วยให้เลิกบุหรี่ปัฟฟ้าได้จริง ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ไม่เคยหาข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ แต่เคยได้ยินว่าปอดขึ้น ” ชาย, 23 ปี

“ไม่เคยหาข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ แต่เรียนมาแล้ว” ชาย, 23 ปี

“หาข้อมูลพวกตัวบุหรี่ปัฟฟ้า ก็จากในกูเกิล ผมก็หาข้อมูลทุกอย่างว่ามันคืออะไรเป็นยังไงทำงานยังไง” ชาย, 22 ปี

“ส่วนใหญ่หาจากเพื่อน หาซื้อเสียค่ะให้คิดว่าจะให้ตัวเองเลิกเสียค่ะ หาซื้อเสียค่าก็บอกว่าแบบจะทำให้ปอดเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้จะไรอย่างนี้จะไรค่ะแบบ แต่ว่าสุดท้ายก็อย่างนั้นนะค่ะ” หญิง 20 ปี

“ก็หาเครื่องด้วยว่าเครื่องเนี่ยมันรับได้กี่วัตต์ เป็นประเภทไหน หยอด สูบหรือว่าเป็นแท่งซี่นมาแบบขดลวดต้องคอยหยอดค่าน้ำยาตลอด เครื่องแบบหยดเพื่อสูบมันจะเป็นถ่าน วัตต์เป็นร้อย ปกติคู่อันที่ 100-200 วัตต์” ชาย, 21 ปี

“รสชาติ และแบรนด์ต่างๆ ก่อนข้างจะติดแบรนด์ กลัวของยี่ห้อไม่ดังแล้วจะระเบิดคามือ” ชาย, 23 ปี

“ลูกเล่น ดูน้ำยามีกลิ่นแบบไหน ก็แบบ”ชาย, 24 ปี

“ดูตัวเครื่อง, หาสีที่ชอบ หา brand relax เพราะอันอื่นมันน่าจะไหม้ง่าย ดู % นิโคติน หา กลิ่นผลไม้เลือกแบบ mint ไม่ใช่แบบ mint freeze เพราะมันเย็นมากๆ เย็นเกินไป” ชาย, 19 ปี

“ก็ราคา กลิ่นหน้าตาไม่มีผลเพราะพอตบบนไหนก็คล้ายกันหมด ทักไปหาเขาเลยเราไปถามเขาเลยเดี๋ยวเขาก็ให้ไลน์หา” ชาย, 20 ปี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ปัฟฟ้าสามารถช่วยเลิกบุหรี่ปัฟฟ้าได้ โดยกลุ่มที่มีความเชื่อ ดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงหรือเห็น คนใกล้ชิดที่สูบบุหรี่ปัฟฟ้าสามารถเลิกสูบบุหรี่ปัฟฟ้าได้ จึงตัดสินใจเปลี่ยนจากการสูบบุหรี่ปัฟฟ้าเรตมาสูบบุหรี่ปัฟฟ้าและส่งต่อข้อมูลดังกล่าวไปยังผู้อื่น อย่างไรก็ตาม พบว่า ผู้สูบบุหรี่ปัฟฟ้าส่วนหนึ่งสามารถเลิกสูบบุหรี่ปัฟฟ้าเรต ได้แต่

ไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ทุกชนิดได้ และในจำนวนนี้ ส่วนใหญ่ทำได้เพียงเปลี่ยนสถานะจากผู้สูบบุหรี่ซิกาเรต มาเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“เคยหาข้อมูลประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่มวน ก็อยากซื้อมาลองแต่ก็พอกัน คิดทั้งคู่”

ชาย, 21 ปี

“ไม่เคยหา แต่พี่ชายเลิกบุหรี่มวนด้วยบุหรี่ไฟฟ้าได้จริงๆ” ชาย, 23 ปี

“ส่วนตัวที่เพื่อนก็มีคนเลิกได้จริงแต่เคยหาข้อมูล เคยเจอเพื่อนสมัยเด็ก ก็ใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทน แต่ก็(บุหรี่มวน) น้อยกว่าเก่า” ชาย, 21 ปี

“มีรุ่นพี่ติดคิดทั้งบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้า ก็เบาจากบุหรี่มวนลงไปเยอะนะ แต่ก็ยังไม่ถึงกับขาดได้ แบบเวลาเข้าห้องน้ำก็ยังสูบบุหรี่มวนหน่อย” ชาย, 21 ปี

“เคยหาข้อมูลจากกูเกิลเรื่องช่วยเลิกบุหรี่ หาแต่มันไม่มีรีเสิร์ชรองรับหนุกก็ยังไม่รู้จะเชื่ออย่างไร ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณแล้ว แต่มันบอกว่าปอดขึ้นแต่ก็ไม่แน่ใจเพราะไม่มีวิจัยที่ชัดเจน” หญิง, 19 ปี

“เคยสูบบุหรี่มวน เคยหาข้อมูลเรื่องชวนเลิกบุหรี่ใน google บอกว่ามันทดแทนได้ แต่พอลองแล้วมันไม่เหมือนกัน” ชาย, 24 ปี

“ไม่เคยหาข้อมูลประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่มวน ไม่เคยหาแต่เห็นว่าพ่อเลิกบุหรี่มวนมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าได้จริง” ชาย, 19 ปี

ข้อมูลที่มีในปัจจุบันทำให้ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่า การสูบบุหรี่ซิกาเรต เนื่องจากจะได้รับสารพิษในปริมาณ ที่น้อย ได้แก่ คาร์บอน น้ำมันดิน (tar) และนิโคติน อิทธิพล ของความเชื่อดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ ตรงที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้ว รู้สึกว่าสุขภาพดีขึ้น และบางส่วน รับทราบข้อมูลจากเว็บไซต์ที่ขายบุหรี่ไฟฟ้า เช่นเดียวกับ กลุ่มที่สุขภาพแย่ลงหรือสูบบุหรี่ไฟฟ้าในปริมาณที่มาก กว่าการสูบบุหรี่ซิกาเรตให้ความเห็นว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่า มีผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนน้อย เห็นว่าทั้งบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ซิกาเรต มีอันตรายไม่ ต่างกัน และพบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบางรายไม่ทราบ ไม่แน่ใจ หรือไม่สนใจข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ ของบุหรี่ไฟฟ้า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“เคยหาข้อมูลจากกูเกิลเรื่องช่วยเลิกบุหรี่ หาแต่มันไม่มีรีเสิร์ชรองรับหนุกก็ยังไม่รู้จะเชื่ออย่างไร ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณแล้ว แต่มันบอกว่าปอดขึ้นแต่ก็ไม่แน่ใจเพราะไม่มีวิจัยที่ชัดเจน” หญิง, 19 ปี

ส่วนประสมทางการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า

จากองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่ายปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดสามารถจำแนกได้ดังนี้

ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยหลักในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะเรื่องกลิ่นและรสชาติของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีทั้งชนิดเย็นและร้อน กลิ่นผลไม้ เช่น เสาวรส องุ่น แดงโม สตอเบอร์รี่ บลูเบอร์รี่ ผลไม้รวม มะม่วง กลิ่นชา เช่น ชาหลงจิ่ง กลิ่นมินท์ โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการทดลองใช้น้ำยาหลาย ๆ กลิ่นเพื่อหากลิ่นที่ตนเองชอบมากที่สุด

“ชอบกลิ่นเสาวรส หนูอะเคยลองเสาวรส บลูเบอร์รี่ ลิ้นจี่ไอซ์ ชาอู่หลง ที่ดีที่สุดก็คือเสาวรส

เพราะมันมันกลิ่นคือเสาวรสเลย แล้วมันไม่ปวดหัวมันไม่คลื่นไส้” หญิง, 24 ปี

“กลิ่นชาหลงจิ่ง น้ำแร่ บลูเบอร์รี่ ลิ้นจี่ เลมอน โซดา เสาวรส ฝรั่ง แล้วก็ไอติมวนิลานี่

รสชาติแย่มากอะ แล้วก็แบบว่า ไวน์แดงอย่างเงี้ยก็จะลองหมดเลยอะ อันไหนอร่อยก็เก็บไว้ ลองดมกลิ่นแบบว่าอันไหนโอเคสุด ถ้าเจอที่ชอบก็จะใช้ต่อ” หญิง, 20 ปี

“เลือกกลิ่นที่เราชอบ” ชาย, 23 ปี

สำหรับรูปแบบผลิตภัณฑ์พบว่าปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้ามีรูปแบบที่หลากหลาย มีหน้าตาที่น่ารัก นอกจากนั้นการมีอุปกรณ์เสริมที่ช่วยเปลี่ยนแปลงรูปแบบภายนอกของบุหรี่ไฟฟ้า หรือมีลูกเล่นที่น่าสนใจอื่นๆ เช่น มีไฟกระพริบ ล้วนมีส่วนให้วัยรุ่นชื่นชอบมาสูบบ่อยมากขึ้น

“ช่วงนี้ช่วงนี้มันหน้าตาดีขึ้นนะ แพคเกจมันสวยขึ้น มีผลมาก พกไว้ ทำให้เรารู้สึกอยากจะใช้มากขึ้น” หญิง, 22 ปี

“ราคา สีสัน ความเป็นที่นิยม แล้วก็กลวงลายก็มีผล ตัวเป็นเครื่องก็มีผลเหมือนกันว่า แบบเครื่องสวยจัง บางคนก็ซื้อแบบเอามาห้อยคอ แบบโซว์สาว มีแบบแฟลตไครฟ์ แบบคล้ายปากกาที่มี” หญิง, 24 ปี

“ความคุ้มค่าในการใช้งาน ใช้ได้นานไหม กลิ่น รสชาติ กะทัดรัดพกพาง่าย” ชาย, 23 ปี

“เป็นรสชาติอะคะแล้วก็ตัวพอตมันจะออกรุ่นใหม่เรื่อยๆ ตอนนี้หนูไปซื้อรุ่นที่มันแบบคุดแล้วไฟกระพริบเป็นสีมา เข้าร้านเหล้าแล้วเราเด่นมาก” หญิง, 22 ปี

“อาจจะเป็นเคส หรือความน่ารัก หนูก็ตามหาเคสที่ห้อยคอแล้วแบบน่ารัก” หญิง, 19 ปี

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการบุหรี่ไฟฟ้าให้แก่ผู้บริโภค ประกอบด้วยการตั้ง ช่องทางในการจัดจำหน่าย ต้องพิจารณาถึงความสะดวกของผู้บริโภค ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่น่าเสนอ ปัจจุบันการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าทำได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น มีหน้าร้านขายเหมือนร้านขายของทั่วไป พบได้ทั้งในตลาด ตลาดนัด ร้านเหล้า ไม่

จำเป็นต้องหลบๆ ซ่อนๆ เหมือนในอดีต อีกทั้งช่องทางออนไลน์ก็มีมากขึ้น ลูกค้าสามารถสั่งของออนไลน์ได้ในหลายๆ ช่องทาง

“ก็มีโซเชียลมีเดีย มันเป็นเรื่องที่ง่ายมากๆ เขาจะเขาจะแปะรูปโฆษณาไว้สวยๆ แล้วก็ช่วงนี้ก็คือช่วงนี้น้ำมันบูห์ไฟฟ้าเริ่มคั้งแล้วไซ้ใหม่ก็จะมีคนทำแพคเกจจิ้งด้วย แบบว่าเป็นร้านแบบทำกรอบให้เอาไว้ใส่อะไรแบบเนี่ย” หญิง, 22 ปี

“เคยสั่งจากเว็บนะ แต่ชอบซื้อหน้าร้านมากกว่า แบบว่าขับไปซื้อเลยมากกว่า แล้วก็มันแบบว่ามีขายร้านเหล่า มันจะมีตู้แต่ราคามันจะซาร์ตกกว่าปกติ เช่น 120 หน้าร้านก็ขาย 150 พอใช้แล้วก็ปกติ 220 ก็ขาย 290 แต่ว่ามันเป็นตู้แบบได้เลย มีเป็นร้านเลยละ ถ้าไปเดินตลาดกลางคืนมันจะมีโซนขายบูห์ไฟฟ้าแบบมีทั้งแถบแล้ว แต่หน้าร้านจะไม่ติดป้ายแล้วเขาจะมีกลุ่มไลน์ อย่างหนูมีไลน์หนูก็จะบอกเพื่อนว่าตรงนี้มีคาเฟ่ ซื้อเลยง่ายๆเลย” หญิง, 22 ปี

ด้านราคา (Price)

ปัจจุบันราคาของบูห์ไฟฟ้าถูกลงกว่าเดิมมากโดยแพการออกรูปแบบพอดที่มีทั้งชนิดไซ้แล้วทั้ง ชนิดเปลี่ยนหัวได้ ทำให้ราคาถูกลง ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่ายกว่าเดิม นอกจากนี้การซื้อครั้งละมากๆ จะได้ราคาที่ถูกลง ดังความเห็นที่ว่า

“โอ้ยง่ายมากแค่เข้าไปในไอจีหรือว่าทวิตอะไรอย่างเงี้ยก็จะคือแบบเต็มเลยละแล้วก็เดี๋ยวนี้คือเมื่อก่อนมันก็แอบขายแพงละเดี๋ยวนี้ขายถูกแบบตัดราคากันเลยละ เพราะว่ามันเยอะเยอะแบบเยอะมากถ้าเทียบกับบูห์มวน” หญิง, 20 ปี

“รู้สึกว่ามันเข้าถึงง่ายแล้วมันก็ถูกลงเรื่อยๆ จากตอนแรกแบบว่าประมาณ 500-700 ตอนนี้เหลือ 300 แล้ว ไซ้ได้เดือนสองเดือน ถูกลงเรื่อยๆ” หญิง, 22 ปี

“ไม่เกียจราคาเท่าไร ราคามันไม่ได้ต่างกันเยอะหรอกแต่ละร้าน” ชาย, 23 ปี

“ไม่เกียจราคา” ชาย, 19 ปี

“ราคาไม่ค่อยได้ดู ไม่เกียจ ส่วนมากดูตามเฟสบุคแล้วก็สั่ง ดูลูกเล่น ดูน้ำยาว่ามีกลิ่นแบบไหนก็แบบ” ชาย, 24 ปี

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions)

การลดราคาหรือการแถมมีผลต่อการซื้อขาย แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กล่าวว่าปัจจัยด้านราคาไม่มีผลต่อการเลือกซื้อ ถ้าถูกใจก็ซื้อเลย และถ้าซื้อมาแล้วไม่ชอบใจก็คืนหรือรสชาติก็เอาไปแลกกับเพื่อน หรือแบ่งให้เพื่อนทดลองได้ ส่วนต้นแบบในการสูบบุห์หรือการที่มีมิติดารา

ไอคอลสูบบุหรี่นั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสูบหรือไม่สูบ แต่การมีคนรอบข้างหรือเพื่อนในกลุ่มที่สูบบุหรี่กลับเป็นปัจจัยสนับสนุนมากกว่า พบว่าการโฆษณานำเสนอข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าที่เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายคือโฆษณาที่มาจากสื่อออนไลน์ ทางโซเชียลมีเดีย โฆษณาเฟสบุ๊ค อินสตาแกรมที่มักจะดังขึ้นมา เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารไปถึงมือผู้บริโภค เป็นการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ ชักจูงให้เกิดเจตคติและพฤติกรรมในการซื้อ มีผลทำให้ผู้บริโภคเห็นข้อมูลใหม่ ๆ เช่น รูปแบบ กลิ่น แล้วทำให้อยากลองมากขึ้น

“โปรโมท ทำโปรพวก 10 แกรม 1 เซล 20 เปอร์เซนต์อะไรแบบเนี่ย แต่ต่อให้ไม่ต้องโปรโมชันก็

เห็นคนยอดขายเยอะอยู่ ก็ยังแอดให้ลูกค้าเห็นเยอะ” ชาย, 21 ปี

“การแนะนำ โปรโมทให้มากขึ้น ให้ราคาไม่สูงเกินไป จับต้องได้ และผมว่า ส่วนใหญ่ใช้แบบว่า

หาของถูก คิดว่าของถูกดี ทำให้ถูกกฎหมายจะได้จะดีกับบุหรี่มวน ดีกว่ากัน” ชาย, 21 ปี

“หน้าร้านทั่วไป ออนไลน์ก็มี ออนไลน์ด้วยหน้าร้านด้วย จากแอปไลน์ เป็นไลน์แอด ผมไม่ต้องหาอะไร เลยอยู่ดี ๆ มันก็เข้ามาเต็มไปหมด” ชาย, 22 ปี

“ส่วนมากจะ มีแบบโฆษณาดังขึ้นมา แบบเป็นเพจ เป็นสตอรี่” ชาย, 21 ปี

การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า

บุหรี่ไฟฟ้ามีการจำหน่ายแพร่หลายทั้งในโลกออนไลน์ การเปิดหน้าร้าน ในร้านเหล้า หรือผ่าน Social Media ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น Facebook Line IG YouTube และเว็บไซต์ขายบุหรี่ ที่สำคัญทุกสื่อสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ทั้งหมด ทำให้การเข้าถึงสินค้าทำได้ง่าย จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเล่าว่าการซื้อบุหรี่ไฟฟ้าทำได้ง่ายทั้งจากหน้าร้านและสั่งซื้อออนไลน์ผ่านช่องทางต่างๆ ทำให้การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าทำได้ง่าย ไม่ต้องแอบขายหรือหลบๆ ซ่อนเหมือนในอดีต มีการทำการส่งเสริมการตลาด ผลิตภัณฑ์อย่างแพร่หลายและกระจายข่าว และความเชื่อแบบไม่ถูกต้องว่าสูบแล้วหอม สูดง่าย ไม่มีนิโคติน สูบได้ทุกที่ สูบในที่ห้ามสูบได้ ไม่รบกวนใคร และยังมีความเชื่อว่าสามารถทดแทนการสูบบุหรี่มวน ทำให้คนหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น ดังความเห็นที่ว่า

“มันเข้าถึงง่ายมากจนนึกถึงง่ายมากเหมือนถูกกฎหมายไปแล้วอะ” หญิง, 20 ปี

“เข้าถึงง่าย มีการตลาดออนไลน์มากขึ้น ชักชวนให้คนที่สูบบุหรี่อยู่แล้วมาสูบบ่อยขึ้น หรืออาจจูงใจคนที่สูบบุหรี่มวนมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทน” ชาย, 22 ปี

“ตลาดกว้างขึ้นมากกว่าเมื่อก่อน เมื่อก่อนต้องแอบขาย แบบว่าแหล่งปิด เมื่อก่อนจะเป็นแหล่งปิดมากกว่า ซื้อมาก คือแต่ก่อนมันจะมีหน้าร้านน้อยทำให้เราหายาก ตลาดแต่ก่อนก็จะไม่ค่อยมีแบบนี้ ตอนนี้ก็จะเปิดเยอะขึ้น หน้าร้านก็มากขึ้น” ชาย, 22 ปี

“ต่างจากเมื่อก่อน มันง่ายกว่าเมื่อก่อนหาซื้อง่ายเดินเข้าไปซื้อหน้าร้านเลย” ชาย, 20 ปี

“ตลาดมันกว้างมากขึ้นจนควบคุมไม่ได้ ควบคุมไม่ทั่วถึง มีเป็นของผิดกฎหมาย คนก็ยังมุดยิงแอบ แบบวิ่งไปแอบหาซื้อกัน” หญิง, 19 ปี

“ตลาดมันกว้างขึ้น แล้วก็อาจเป็นเพราะคนอยากเปลี่ยนมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทนบุหรี่มวนด้วย” หลิง, 21 ปี

“มันเข้าถึงอะมันเข้าถึงง่ายเพราะว่ามันมีอินเทอร์เน็ต” หลิง, 24 ปี

“ก็มีโซเชียลมีเดีย มันเป็นเรื่องที่ง่ายมากๆ เขาจะเขาจะแปะรูปโฆษณาไว้สวยๆ รู้สึกอยากจะใช้มากขึ้น” หลิง, 22 ปี

แนวคิดทางกฎหมาย

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายในประเทศไทย แต่ผู้สว่นใหญ่กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ข้อกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่หรือการเข้าถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยยังขาดความเข้มงวด ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าห้ามนำเข้า ห้ามส่งออก ห้ามขาย เป็นสินค้าที่ไม่เสียภาษี และมีความผิดหากเป็นผู้ครอบครอง

“หนูว่ากฎหมายไม่มีไม่มีผล เพราะว่าถ้ามีอะมันไม่เปลี่ยนขนาดนี้” หลิง, 24 ปี

“ควรกำหนดอายุว่าเท่าไรถึงสูบได้ ออกกฎหมายเหมือนบุหรี่มวนเลยก็ได้ เหมือนต่างประเทศ” ชาย, 19 ปี

“ถ้าจะมีกฎหมายก็ควรให้เข้มงวดมากกว่านี้ ถ้าอยากมีกฎหมายตัวนี้จะจับหรือไม่ให้มีขายก็ให้มันชัดเจน อย่างตอนนี้บอกว่าไม่ให้ขายก็ยังมีขายก็ยังไม่เห็นได้ทั่วไป” หลิง, 20 ปี

“ที่เขาไม่ให้สูบเพราะว่ากฎหมายมันบอกว่าห้ามนำเข้า ห้ามนำเครื่องเข้า ซึ่งกฎหมายไม่ได้รองรับเครื่องทุกเครื่อง ไม่ได้รองรับเลยสักเครื่อง ถ้าเปลี่ยนน่าจะเปลี่ยนได้แค่อ้อยๆ นะ กำหนดให้ยี่ห้อนี้ ยี่ห้อนี้เข้ามาได้นะ อีกอย่างตรวจสอบมาตรฐานว่าเครื่องไหนใช้ได้ดี เครื่องไหนใช้ไม่ดี อยากให้มันถูกกฎหมาย เหมือนบุหรี่มวน ดูจากข้อเสียนี้มันเยอะกว่าด้วย อยากให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นทางเลือก” ชาย, 19 ปี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสนอให้บุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าถูกกฎหมายหากยังไม่มีข้อมูลที่สามารถระบุได้ว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีผลเสียมากกว่าการสูบบุหรี่มวน ซึ่งเป็นสินค้าถูกกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพสินค้า ควบคุมราคา และเพื่อให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้กับกลุ่มผู้สูบบุหรี่ และ สำหรับการป้องกันการเข้าถึงของกลุ่มเยาวชนได้เสนอให้ใช้มาตรการอื่นในการป้องกันทดแทน เช่น กำหนดอายุผู้ซื้อ อย่างไรก็ตามในประเด็นของการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ายังมีความแตกต่างกันเนื่องจากบางส่วนยังเห็นว่าการปล่อยให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายอาจเพิ่มจำนวนนักสูบหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“เอ่อ ถ้ามุมมองคนสูบคิดว่ามัน โอเคจะถ้าเปิดเป็นเสรี แต่ว่าถ้ามุมมองว่าถ้าเราโตไปแก่ไปแล้ว มามองเรามองแบบเด็กในครอบครัวหรือลูกเจี๊ยบจะก็คงไม่ค่อยอยากให้มันเสรีเพราะมันเข้าถึงง่าย แล้วก็กลัวว่ามันแบบว่าเด็กมันจะสูบอะละอะเดี๋ยวนี้เดี๋ยวนี้อือ มอหนึ่ง มอสอง ก็สูบอะ” หญิง, 20 ปี

“ถ้าสมมุติถูกกฎหมายมันก็หาได้ง่ายขึ้น แล้วส่วนใหญ่คนที่ดูเขาก็ไม่ศึกษาข้อมูลว่ามันแยตรงไหนมันก็ฟิลบูห์แต่มันมีรสชาติที่มันเยอะขึ้น คนก็ซื้อเยอะขึ้นมัย ก็เหมือนมันจะกลายเป็น แฟชั่นไปอะ พอเมื่อมันถูกกฎหมายคนก็เข้าถึงได้ง่ายขึ้นกว่านี้อีก” หญิง, 20 ปี

“ทำให้ถูกกฎหมายก็มีอะมันดีเหมือนกันอะ แต่ว่าควรที่จะจำกัดอายุ มันสามารถควบคุมได้” หญิง, 24 ปี

“ปัจจุบันไม่ถูกกฎหมายซะใหม่ คิดว่าอยากให้มันถูกกฎหมาย แต่ว่ากำหนดอายุ แบบบรรลุนิติภาวะแล้ว แบบ 20 ปี เหมือนเข้าร้านเหล้าก็ได้ จะได้ป้องกันไม่ให้เด็กๆสูบด้วย เหมือนหนู ingsub ตอนอายุ 13 ห้ามตอนนี้ทันแล้ว” หญิง, 21 ปี

“แต่ส่วนตัวรู้สึกว่าจะอยากให้ถูกกฎหมายก็ควรจะมีพื้นที่สูบที่ไม่รบกวนคนอื่น เพราะว่าด้วยความที่มันเป็นบูห์ไฟฟ้า คนสูบเยอะเยอะตามถนนก็ยังเห็นได้ อาจต้องมีการจัดการพื้นที่สูบให้ชัดเจน เหมือนบูห์ร็วมวนเพราะสุดท้ายมันก็เหมือนกัน” หญิง, 20 ปี

“อยากเปลี่ยนกฎหมาย เพราะคิดว่าทำไมบูห์ร็วมวนถึงสูบได้ ทำไมมีโทษ ทำไมบูห์ไฟฟ้าไม่ถูกกฎหมาย” ชาย, 21 ปี

“อยากให้กฎหมายมันชัดเจนกว่านี้ ถ้าถูกกฎหมายจะได้พกพาได้ ไม่ต้องหลบๆซ่อนๆ” ชาย, 22 ปี

“คิดว่าเปลี่ยน พรบ ก็คือบูห์ยังถูกกฎหมายเลย บูห์ไฟฟ้าปลอดภัยมากกว่าทำไมไม่ถูกกฎหมาย เหล้ายังถูกกฎหมายในบางอันเลยแต่เหล้าไทยเขาไม่มีกฎหมายให้ผลิตเอง” ชาย, 21 ปี

“กฎหมายมันไม่แข็งแรงมากพอ ไม่มีการจำกัดอายุที่ชัดเจน เด็กก็เลยหาซื้อได้ง่าย เคยเห็นเด็กมอตัน มอปลายก็ใช้” หญิง, 19 ปี

บทที่ 5

สรุป วิจัยผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามผลการวิจัยที่ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่

ข้อมูลเชิงปริมาณด้านพฤติกรรมการการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 ราย โดยพบว่าส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าคิดเป็นร้อยละ 77.33 ส่วนผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีจำนวนร้อยละ 22.67 (80 ราย) และพบว่าผู้สูบบุหรี่มีจำนวนร้อยละ 15.01 ซึ่งมีจำนวนผู้สูบบุหรี่มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับงานวิจัยของเสถียรและคณะ (เสถียร พูลผล, 2019) ที่สำรวจนักศึกษามหาวิทยาลัยสยามในปีการศึกษา 2561 พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่สูบบุหรี่จำนวนร้อยละ 25.51 อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ากลับเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กลุ่มคนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 66.25 มีประวัติสูบบุหรี่มานานมาก่อนโดยเริ่มต้นสูบครั้งแรกเมื่ออายุ 16.22 ± 2.55 ปี และเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรกเมื่ออายุ 17.41 ± 3.49 ปีเพราะอยากทดลองร้อยละ 77.5 ส่วนใหญ่ได้รับบุหรี่ไฟฟ้ามาจากเพื่อนหรือคนรู้จักร้อยละ 48.8 และเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเลย โดยไม่เคยสูบบุหรี่มานานมาก่อนร้อยละ 42.5 สูบบุหรี่ไฟฟ้ามาแล้ว 1 ปี ร้อยละ 32.5 เหตุผลที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะคิดว่ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน ชนิดของบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้มากที่สุดคือพอดไฟฟ้าใช้แล้วทิ้ง ร้อยละ 68.8 พฤติกรรมการใช้การใช้นิโคตินไฟฟ้าส่วนใหญ่ใช้แบบตามสะดวกร้อยละ 52.5 และสูบในที่ปกอาศัยร้อยละ 46.3 ซึ่งเมื่อเทียบกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย ส่วนใหญ่พักอยู่บ้านตนเอง (ร้อยละ 55.00) อายุเฉลี่ยของการเริ่มบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรกคือ 16.25 ปี โดยผู้ที่เริ่มสูบบมีอายุต่ำสุดคือ 13 ปี มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า รูปแบบบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้ส่วนใหญ่คือพอดแบบใช้แล้วทิ้ง รองลงมาคือพอดแบบเปลี่ยนหัว ปริมาณนิโคตินที่ใช้อยู่ในช่วง 3-7 % สาเหตุที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพราะอยากทดลองเนื่องจากเป็นของใหม่ปัจจุบันใช้นิโคตินไฟฟ้าแบบพอดใช้แล้วทิ้งเป็นหลัก โดยสูบในทุกที่ทั้งที่บ้าน หอพัก ร้านเหล้าและมหาวิทยาลัย โดยเป็นการสูบตามความสะดวกประมาณวันละ 100-200 พuffs ซึ่งไปในทางเดียวกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, 2565) พบว่าสาเหตุของที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าคืออยากลองร้อยละ 51.21 รองลงมาคือเพื่อนชักชวนร้อยละ 25.42 สูบบุหรี่ไฟฟ้าที่บ้าน/หอพักร้อยละ 43.64 รองลงมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่บ้านเพื่อน/หอพักเพื่อนร้อยละ 36.88 เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในงานวิจัยนี้ยังใกล้เคียงกับข้อมูลของจากรายงานการสำรวจแนวโน้มการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจากชุดข้อมูลสำรวจเพื่อประเมินผลนโยบายควบคุมยาสูบระหว่างประเทศ (International Tobacco Control Policy Evaluation Project : ITC) โดยมหาวิทยาลัยเวอร์เตอร์ู แคนาดา สำรวจเยาวชนอายุ 16-19 ปี รวม 104,467 คน ใน 3 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี 2560-2565 โดยผลการศึกษาพบข้อมูลการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนอังกฤษที่พุ่งสูงขึ้นจนถึงขั้นวิกฤตโดยมีอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนเพิ่มจาก 8% เป็น 24%

2. การเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

พบว่าส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, line, ชน Tik Tok รองลงมาคือจากบุคคลใกล้ชิดเช่นเพื่อนที่เรียนด้วยกัน และเมื่อสอบถามข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มคนใกล้ชิดมักจะเป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันหรือรุ่นพี่ที่กำลังเรียนอยู่ และจบการศึกษาไปแล้ว ข้อมูลของบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ที่หาคือข้อมูลเรื่องของผลิตภัณฑ์โดยสอบถามเรื่องรสชาติ และกลิ่นมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องราคาของเครื่องมือ ความแรงของนิโคติน สำหรับข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่มวนหรืออันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพมีกลุ่มตัวอย่างเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สนใจอยากค้นหาข้อมูล และไม่ได้ค้นหาอย่างจริงจังแต่มีคำถามหรือรับฟังจากเพื่อนหรือคนใกล้ชิดที่มีประวัติการใช้บุหรี่ไฟฟ้า หรือคนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเลิกบุหรี่มวนมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัณทิรา และคณะ (กัณทิรา ปริญญาธิราช. 2565) ที่พบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่หาข้อมูลใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต แหล่งที่ใช้หาข้อมูลมากที่สุด คือ Facebook, Google, YouTube รองลงมา คือ Instagram (IG) ร้านค้า Line กลุ่ม Line บุหรี่ไฟฟ้า เว็บไซต์ Pantip เว็บไซต์ขายบุหรี่ไฟฟ้า และเว็บไซต์สินค้านำเข้า แอปพลิเคชัน Tik Tok ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามักหาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่การสอบถามจากคนรู้จัก คนใกล้ชิดที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือการสอบถามผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยตรง อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ค้นหาจะแตกต่างกันเล็กน้อยโดยจะหาข้อมูลด้านราคาและการซื้อขายมากที่สุดรองลงมา คือข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น ประเภท รุ่น/ยี่ห้อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีของบุหรี่ไฟฟ้า กลิ่น รสชาติ ความแรง และระดับความเข้มข้นของนิโคตินในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า สำหรับข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ อันตราย และผลกระทบต่อสุขภาพ มีผู้สูบบุหรี่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สนใจอยากค้นหา

3. มุมมองต่อบุหรี่ไฟฟ้า

จากข้อมูลเชิงคุณภาพในเรื่องมุมมองต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้านั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นที่ดีกว่าบุหรืมวน มีความหลากหลายทั้งรสชาติและกลิ่น สามารถเลือกกลิ่นที่พอใจ ไม่แสบจมูกเหมือนบุหรืมวน มีความสะดวกในการใช้ ไม่จำกัดการสูบบุหรี่เฉพาะในพื้นที่สำหรับผู้สูบบุหรี่ทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ง่ายกว่า มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย มีแพ็คเกจหรืออุปกรณ์เสริมหรือมีลูกเล่นที่หลากหลาย น่าสนใจ สีสันสวยงาม จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความสนใจสูบบุหรี่ ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัณทิรา และคณะ (กัณทิรา ปริญญาธิราช. 2565) ที่พบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เห็นว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นที่ดีกว่า มีความสะดวกในการใช้ ไม่จำกัดการสูบบุหรี่เฉพาะในพื้นที่สำหรับผู้สูบบุหรี่ทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ง่ายกว่า และยังพบว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่น และรสชาติที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่ชื่นชอบ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ ทันสมัยจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า สำหรับมุมมองด้านลบของผู้สูบต่อบุหรี่ไฟฟ้าพบว่ามีความกังวลด้านสุขภาพเป็นสาเหตุหลักแม้จะไม่ได้มีการสืบค้นข้อมูลอย่างจริงจังแต่ผู้สูบหลายรายเริ่มมีอาการผิดปกติกับร่างกายเช่นเหนื่อย

ง่าย ออกกำลังกายได้ลดลง รองลงมาคือปัจจัยด้านราคาโดยบอกว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพง รวมทั้งบุหรี่ไฟฟ้าเข้าถึงเยาวชนได้ง่าย

4. การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

จากข้อมูลเชิงปริมาณคือมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มวนร้อยละ 83.8 และสูบบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 98.3 ส่วนใหญ่ไม่มีผู้ปกครอง ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูที่สูบบุหรี่มวน และบุหรี่ไฟฟ้าร้อยละ 60.0 และ 75.0 ตามลำดับ และพบว่าร้อยละ 55.0 เคยถูกเพื่อนโน้มน้าวหรือชักชวนให้สูบบุหรี่ชนิดต่างๆ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นไปในทางเดียวกันข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการมีแบบอย่างสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเชิงปริมาณพบว่าโดยรวมมีผลค่อนข้างน้อย ได้แก่การที่ดารา นักร้อง หรือ Influencer สูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือการจัดกิจกรรมเชิญชวนทางออนไลน์ของผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่กลุ่มตัวอย่างตอบว่าผู้ที่ที่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าคือตัวเอง หรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นหลัก ส่วนการที่ดารา นักร้อง หรือ Influencer สูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือการจัดกิจกรรมเชิญชวนทางออนไลน์ของผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้านั้นไม่มีผลแต่อย่างใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ อ้นมอยและคณะ (พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, 2565) ที่พบว่าเยาวชนที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าเยาวชนที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ไฟฟ้าคิดเป็น 10.48 เท่า โดยจากผลการศึกษาจะพบว่าบุคคลที่เยาวชนสูบบุหรี่ไฟฟ้าด้วยมากที่สุดคือเพื่อนสนิทและสอดคล้องกับ Green LW และคณะ (Green LW, 2005) ที่พบว่าอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนจะเป็นแรงกระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าคงอยู่ต่อเนื่องเพราะเพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของวัยรุ่นมากที่สุด

5. แนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

สำหรับแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้านั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ไม่แน่ใจก่อนไปทางเห็นด้วยว่าจะหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น สำหรับความตั้งใจที่เลิกบุหรี่ไฟฟ้าพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจก่อนไปทางไม่เห็นด้วยว่าจะสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อไป และกลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจก่อนไปทางไม่เห็นด้วยว่าจะแนะนำให้สูบบุหรี่มวน ซึ่งจากข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่มีแผนที่จะเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าในขณะหรือในเวลาอันใกล้ แต่ในอนาคตอาจจะเลิกสูบบุหรี่เมื่อเรียนจบหรือเมื่อมีครอบครัว และพบว่ามีเพียง 5 รายที่พยายามลดการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือทดลองเลิกบุหรี่ไฟฟ้าแต่ยังไม่สำเร็จ

6. ส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า

ด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วย ผลกระทบบุหรี่ไฟฟ้า ราคา บุหรี่ไฟฟ้าช่องทางการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าและ การส่งเสริมการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า ผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเข้าถึงได้ง่ายเพราะมีอินเทอร์เน็ต สามารถหาซื้อได้ง่ายทั้งในร้านค้าที่เปิดเป็นหน้าร้าน และในช่องทางออนไลน์ต่างๆ เช่น Instagram, twitter, Facebook, line หรือเว็บไซต์จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า นอกจากนี้การที่บุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันมีการปรับปรุงรูปแบบอุปกรณ์ที่

หลากหลาย และสวยงาม มีกลิ่น และรสชาติเป็นที่ชื่นชอบของวัยรุ่น ราคาที่ถูกลง และมีการโฆษณาว่าสามารถช่วยเลิกบุหรี่ได้ และเมื่อคำนวณค่าใช้จ่ายในภาพรวมพบว่ามีราคาถูกกว่าการสูบบุหรี่มวน เนื่องจากมีส่วนลดเป็นเปอร์เซ็นต์เมื่อซื้อในจำนวนมาก ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้มากขึ้น จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีข้อมูลที่สอดคล้องกัน คือ กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อและความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่ตนมีนั้นถูกต้องเพราะส่วนใหญ่สอบถามจากเพื่อนสนิทหรือผู้ที่มีประสบการณ์ตรงใจการสูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงการหาความรู้เองจากสื่อออนไลน์ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีน้อยมากที่มีการอ่านจากเอกสารทางวิชาการที่ถูกต้อง อีกทั้งการมีข้อมูลทางวิชาการที่น่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ง่ายจำนวนไม่มากพอที่จะทำให้คนทั่วไปเข้าถึงได้ ทำให้คนส่วนใหญ่เลือกที่จะเชื่อข้อมูลที่สามารถหาได้ง่ายมากกว่าจะไปแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง จึงเกิดความเชื่อที่ผิดๆ เช่นในเรื่องของข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าว่าเป็นสิ่งช่วยในการเลิกสูบบุหรี่ มีอันตรายน้อยกว่า นอกจากนี้การที่ยังไม่เคยมีข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือบุคคลรอบตัวที่ป่วยจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้า จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้อยากทดลองและเริ่มทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้าไปแล้ว มีอาการติดบุหรี่ไฟฟ้าไปแล้ว เมื่อมีผลิตภัณฑ์ใหม่ ก็อยากรู้ อยากลอง แล้วทดลองเปลี่ยนรสชาติไปเรื่อยๆ ทำให้ไม่สามารถเลิกบุหรี่ไฟฟ้าได้และกลายเป็นตัวอย่างให้คนอื่นเช่นเพื่อนในกลุ่มหันมาสูบบุหรี่ตามไปด้วย

7. แนวคิดทางกฎหมาย

กลุ่มตัวอย่างทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งผิดกฎหมายในประเทศไทย แต่ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าข้อกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่หรือการเข้าถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ไฟฟ้ายังขาดความเข้มงวด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เสนอให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมายทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพสินค้า ควบคุมราคา และป้องกันการเข้าถึงของกลุ่มเยาวชน เช่นกำหนดอายุผู้ซื้อ อย่างไรก็ตามในประเด็นของการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ายังมีความแตกต่างกัน เนื่องจากบางส่วนยังเห็นว่าการปล่อยให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายอาจเพิ่มจำนวนนักสูบหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าตามตัวแปรที่ศึกษา

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ตามตัวแปรเพศ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้า โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยสยามที่มีสถานที่พักอาศัยปัจจุบันที่ต่างกันจะมีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าต่างกัน และนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนและบุหรี่ไฟฟ้าที่ต่างกัน มีคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .01$) โดยนักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ที่หอพัก/อพาร์ทเมนต์/คอนโดมิเนียมมีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่านักศึกษาที่อยู่อาศัยบ้านตนเอง/พ่อแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ที่หอพักคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็น

อันตรายนานกว่านักศึกษาที่อยู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษานี้มีความแตกต่างจากการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ อันมอย (พงษ์ศักดิ์ อันมอย, 2565) ที่พบว่าเยาวชนที่พักอาศัยอยู่หอพักมีโอกาสสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าที่พักอาศัยอยู่บ้าน คิดเป็น 10.55 เท่า ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่ามีเยาวชนที่พักอาศัยอยู่หอพักร้อยละ 53.20 ทำให้มีอิสระจากผู้ปกครอง มีความคิดเป็นของตนเอง ต้องการทำอะไรได้ด้วยตนเอง จึงนำไปสู่พฤติกรรม การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากในการในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น นักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์ซึ่งอยู่หอพักของคณะที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มตัวอย่างที่เคยสูบบุหรี่มวนมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าดีกว่าคนที่ไม่เคยสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยสูบบุหรี่มวนมีคะแนนเจตคติที่มากกว่าคนที่สูบบุหรี่มวน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตรายมากกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ดีกว่าคนที่ไม่เคยสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคนที่ไม่เคยสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีคะแนนเจตคติที่มากกว่า คนที่สูบบุหรี่มวนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้าเห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้าอันตราย มากกว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งมีความสอดคล้องงานวิจัยของ ณัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย (ณัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย . 2560) ศึกษาเรื่องการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรม ที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า พบว่าเจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเนื่องจากค่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นบวก และงานวิจัยของปิยวรรณ บุญเพ็ญ (ปิยวรรณ บุญเพ็ญ, 2562) ที่พบว่าผู้ สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เจตคติเชิงบวก โดยพิจารณาจาก กลิ่น รส ที่มีความหอมหวาน และไม่มีกลิ่น จุน ทำให้ไม่มีกลิ่นเหม็นติดตัว มองว่าดูเทและเป็นไป ตามสมัย และประกอบกับความรู้ที่บอกต่อ ๆ กัน มาว่าช่วยให้เลิกบุหรี่ได้จริงและคิดว่ากลิ่นของบุหรี่ ไฟฟ้าไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น จึงเลือกที่จะสูบบุหรี่ ไฟฟ้า

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ตามตัวแปร คณะที่ศึกษา ชั้นปีที่ศึกษา จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความสามารถในการ หาซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้เกี่ยวกับราคามือบุหรี่ไฟฟ้า โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า ตัวแปรคณะที่กำลังศึกษา จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน ความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้เกี่ยวกับราคามือบุหรี่ไฟฟ้า มีคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจต คติเกี่ยวกับบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีคณะที่กำลังศึกษาต่างกันโดยการทดสอบความ แตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ LSD พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีคณะที่ศึกษาในกลุ่ม วิทยาศาสตร์การแพทย์มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าดีกว่ากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างที่มีคณะที่ศึกษาในกลุ่ม วิทยาศาสตร์การแพทย์มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าดีกว่ากลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักศึกษาในกลุ่มวิทยาศาสตร์การแพทย์เห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายมากกว่านักศึกษาในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำหรับผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีจำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกันต่างกันพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าในระดับยากมากที่สุด ก่อนข้างหายาก ปานกลาง มีคะแนนเจตคติมากกว่านักศึกษาที่หาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่านักศึกษาที่มีความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าในระดับยากมากที่สุด ก่อนข้างหายาก ปานกลาง เห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายมากกว่า นักศึกษาที่สามารถซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย

ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่จากคะแนนความรู้และเจตคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม ที่มีความสามารถในการหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าต่างกัน พบว่านักศึกษาที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงมากที่สุด ก่อนข้างแพง มีคะแนนเจตคติดีกว่ากลุ่มที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาปานกลางหรือถูก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักศึกษาที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงมากที่สุด ก่อนข้างแพง คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายมากกว่ากลุ่มที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาปานกลางหรือถูก นักศึกษาที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาก่อนข้างถูกคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายมากกว่ากลุ่มกลุ่มที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาปานกลางหรือถูก

วิจารณ์ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพล ต่อความรู้ เจตคติ พฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่เป็นที่น่ากังวลว่าปัจจุบันรูปแบบการสืบค้นข้อมูลข่าวสารก่อนตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการสอบถามจากผู้มีประสบการณ์ และค้นหาในอินเทอร์เน็ต เนื่องจากมีความสะดวกและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ส่งผลให้ผู้สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งมักเป็นข้อมูลทางด้านบวกเพียงด้านเดียว ประกอบกับความอยากรทดลองเพราะเป็นของใหม่ มีกลิ่นและรสชาติที่ถูกต้อง ไม่เหม็นคืดตัว มีรูปปลั๊กที่สวยงาม ร่วมกับการโฆษณาที่แฝงมา กับสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายขึ้น การมีช่องทางจำหน่ายที่เปิดเผยมากขึ้น การโฆษณาที่แสดงให้เห็นว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีอันตราย บังคับให้นี้อาจจะเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบแต่การบังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินคดี กับธุรกิจยาสูบทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ยังขาด ความเข้มงวดและเป็นช่องโหว่ในการควบคุมข้อมูล ข่าวสารบุหรี่ไฟฟ้าบนอินเทอร์เน็ต อีกทั้งข้อมูลจาก การศึกษาของ Hall MG และคณะ (Hall MG. 2016) ระบุว่าผู้ที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้ามักบอกต่อและมีแนวโน้มแนะนำบุหรี่ ไฟฟ้าให้กับคนรอบข้าง ร่วมกับการเพิ่มขึ้นของข้อมูล บุหรี่ไฟฟ้าในทางที่ผิดทำให้เกิดการสร้างความรู้ และเจตคติทางบวกต่อบุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดแนวโน้มเพิ่มจำนวนนักสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่ในประเทศไทย นอกจากนี้การขาดข้อมูลการศึกษาทางคลินิก ด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่และความปลอดภัยระยะยาวของบุหรี่ไฟฟ้ายังมีหลักฐานทาง

วิชาการที่จำกัดแม้ว่าจะมีผลการศึกษาที่ระบุประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ของบุหรี่ไฟฟ้า แต่พบว่าเป็นการศึกษาที่มีข้อโต้แย้งทางวิชาการอยู่มาก ทำให้มีระดับความน่าเชื่อถือและไม่สามารถนำมาอ้างอิงได้

นอกจากนี้การขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทางกฎหมายของบุหรี่ไฟฟ้าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนเข้าใจว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ผิดกฎหมายเพราะไม่มีกฎหมายห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือสามารถสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ไหนก็ได้ เช่นการสูบบุหรี่หน้าอาคารเรียน สูบในห้องน้ำ เพราะใครๆ ก็ทำกัน รวมทั้งการเลือกยอมรับความรู้เฉพาะด้านบวกของบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะการที่บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในหลายๆ ประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักร ที่อนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าได้แต่ไม่ศึกษาข้อกำหนดหรือแนวทางการควบคุมขอบเขตการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศดังกล่าว ดังนั้นการสื่อสารข้อมูล ผลดีและผลเสียของบุหรี่ไฟฟ้าที่ชัดเจนน่าจะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายได้รับความร่วมมือจากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรจริงจังและเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบและเอาผิดสูงสุดกับกลุ่มธุรกิจยาสูบบนอินเทอร์เน็ต เพื่อปิดกั้นช่องทางการกระจายข้อมูลโฆษณาเชิงบวกเพียงด้านเดียว รวมทั้งเพิ่มช่องทางการนำเสนอข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าทั้งข้อดีข้อเสียและผลกระทบต่อสุขภาพที่ชัดเจน เข้าใจง่าย น่าสนใจ ผ่านช่องทางสืบค้นเป็นที่นิยม เช่น อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอประกอบการตัดสินใจและส่งต่อข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าให้ผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเสนอให้ทางมหาวิทยาลัยส่งเสริมในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าและการสูบบุหรี่มวน

1.2 จากผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความมีความรู้เรื่องบุหรี่ไฟฟ้าระดับดีแต่มีเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าปานกลางแสดงว่าส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจในอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้นจึงเสนอให้ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัย เพื่อการไม่สูบบุหรี่โดยจัดโครงการให้ความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่เพื่อให้เด็กและเยาวชน เข้าใจถึงผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าและการสูบบุหรี่มวนมากยิ่งขึ้น

1.3. ควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการโฆษณา และดำเนินธุรกิจยาสูบทางอินเทอร์เน็ตเพื่อปิดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้นิโคตินไฟฟ้า และ มีการกำหนดนโยบายเพื่อประชาสัมพันธ์และสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่ถูกต้อง

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคยาสูบ เช่น มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ และภาคีเครือข่ายเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ ควรมีส่วนสำคัญในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทั้งเชิงบวกและเชิงลบ รวมถึงออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ หรือโปรแกรมการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชน เพื่อสร้างเจตคติ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ที่เข้าใจได้ง่าย น่าสนใจ ครอบคลุมครบทุกด้าน มีความน่าเชื่อถือ และเผยแพร่ในช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพื่อสร้างการรับรู้ที่ ถูกต้อง และช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง บนพื้นฐานของการมีชุดข้อมูลที่น่าเชื่อถือและป้องกันนักสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่

เอกสารอ้างอิง

1. กรแก้ว จันทาษา. บุหรี่ไฟฟ้า. ขอนแก่น: คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2565.
2. กรมควบคุมโรค. บุหรี่หรือสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; 2546
3. เครือข่ายเฝ้าระวังอุตสาหกรรมยาสูบ. เรื่องเด่น ประเด็นร้อน-กลยุทธ์อุตสาหกรรมยาสูบ. 2557 [internet]. [cited May 2023]. Available from <http://www.tobaccowatch.in.th/hot.php>
4. จำลอง เงินดี. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์; 2537.
5. จิระวัฒน์ อยู่สบาย. เครือข่ายด้าน‘ยาสูบ’กระทรวงพาณิชย์คงมาตรการห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า. 2562 [internet]. [cited May 2023]. Available from: https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1632910
6. ชนิกา เจริญจิตต์กุล, และ ชฎาภา ประเลิฐทรง. บุหรี่ไฟฟ้า : ภัยเงียบของวัยรุ่น. วารสารพยาบาลทหารบก. 2557; 15(3), 149-54.
7. ฌัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย. (2560). การรับรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรม ที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต): มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
8. ทศนัยชัย เจริญวรรณ. โครงการคลินิกเลิกยาสูบ. วารสารสวนปรง. 2543; 16(ตุลาคม - ธันวาคม): 65-70
9. ธงชัย เลิศวินัยรัตนพงศ์. กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. บุหรี่คร่าชีวิตคนไทย 72,000 ราย สูญมูลค่าทางเศรษฐกิจปีละกว่า 2 แสนล้านบาท. 2565 [internet]. [cited May 2023]. Available from <https://www.bangkokbiznews.com/social/1013732>
10. ธนภูมิ เขียวขุ่ม. ทำความรู้จักบุหรี่-ยาสูบ ใน A Brief Guide of tobacco control. เครือข่ายวิชาชีพเภสัชกรรมเพื่อการควบคุมยาสูบ. นพกฤตงานพิมพ์ เชียงใหม่ 2561
11. ธนวรรณ อัมสมบุญ. พฤติกรรมสุขภาพและการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2546.
12. นิตยา สิงหสิริ. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของบุคลากรจากมลภาวะ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ; 2555.
13. ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์. นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: โครงการสำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข; 2541.
14. ประกิต วาทีสาชกิจ. บุหรี่ไฟฟ้ากับคำถามที่ทุกคนอยากรู้. มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2556. เอกสารเผยแพร่
15. ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทักษะการจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช; 2526

- 16.ปิยวรรณ บุญเพ็ญ, ภาวนา เมณฑะระ, ปิยชาติ บุญเพ็ญ. 2562. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 2562; 11(22): 127
- 17.ปิยวรรณ บุญเพ็ญ, ภาวนา เมณฑะระ, และ ปิยชาติ บุญเพ็ญ. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมของการเลิกบุหรี่ของนักศึกษา. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 2562; 11(22): 111-27.
- 18.พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, อาทิตยา บัวเรือง, ชนุดา พาโพนงาม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจังหวัดอุดรดิตถ์.วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2565; 31(2)
- 19.พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560. [internet]. [cited May 2023]. Available from <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/039/27.PDF>
- 20.พวงทอง ป้องภัย. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี; 2540.
- 21.เครือข่ายต้าน ‘ยาสูบ’ ชงกระทรวงพาณิชย์คงมาตรการห้ามนำเข้า ‘บุหรี่ไฟฟ้า’. [internet]. [cited May 2023]. Available from: https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_1632910
- 22.กัณทิรา ปริญญารักษ์, ปรีชญา ตาใจ, อธิชา ฉันทวุฒินันท์, ปณิดา คิสวนนท์. อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า.วารสารควบคุมโรค. 2565; 48(3)
- 23.ภัทรไพลิน จังพัฒนานนท์. ความเชื่อ...ทำให้เป็นเหยื่อบุหรี่ไฟฟ้า. 2557. [internet]. [cited May 2023]. Available from: <http://www.tobaccowatch.in.th/>
- 24.ชลฤดี ดัฒนทสิทธิ์, สมตระกูล ราศิริ, ธิดารัตน์ ราศิริ. พฤติกรรมการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง จังหวัดพิษณุโลก. 2562; 30(2)
- 25.โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. ยาสูบกับการค้นพบ [internet]. [cited May 2023]. Available from: <http://www.thaitobacco.or.th/th/2015/01/006812.html>
- 26.วิทย์เที่ยง บูรณธรรม. ตำรายาเสพติด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2531.
- 27.วิภารณ กิตติวัชรเจริญ. ยาสูบพืชเศรษฐกิจของไทย. กรมวิชาการเกษตร. [internet]. [cited May 2023]. Available from: <http://aglib.doa.go.th/lib/images/Downloads/2551/EB00010.pdf>
- 28.วีณา ศิริสุข. ยาสูบกับคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาวิชาการแพทยกรรมการแพทย์. 2541
- 29.ศรัณญา เบญจกุล. เปิดผลสำรวจคนไทยกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า. 2564.[internet]. [cited May 2023]. Available from: <https://www.hfocus.org/content/2021/10/23345>
- 30.ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ส่วนประสมการตลาด. 2541. [internet]. [cited May 2023]. Available from: https://publicandprivategolfcourses.blogspot.com/2012/12/blog-post_3290.html
- 31.ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. รายงานสถานการณ์ การบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ.2562. [internet]. [cited May 2023]. Available from: <https://www.trc.or.th/>

32. สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการศึกษาผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเทศไทย และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการจากภาครัฐ 2557. [internet]. [cited May 2023]. Available from: <http://www.thaitobacco.or.th/th/wp->
33. สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการศึกษาผลกระทบ ของ บุหรี่ไฟฟ้าที่มีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเทศไทยและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ จากภาครัฐ. โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง. 2557
- 34.เสถียร พูลผล, นฤมล โพธิ์ศรีทอง, อรวรรณ จิตรวาณิช, รักย์จินดา วัฒนาลัย. การศึกษาพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม. Humanities, Social Sciences, and Arts. 12(1); 2019
- 35.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: พีระพันธุ์นา; 2526.
- 36.สุขสันต์ เสดานน. (2561). 4 ความเชื่อผิดๆ!! ทำกลุ่มวัยรุ่นนิยม “บุหรี่ไฟฟ้า”ระบาดหนัก แพทย์วิจัย อธิบายเหตุผล “ไม่ช่วยเลิกสูบ” ชำทำอยากบุหรี่เพิ่ม. มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่ (ออนไลน์) สืบค้นจาก <http://www.ashthailand.or.th/smartnews/post/detail/323>
- 37.สุภาพร ทองศรี. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน ปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2543.
- 38.อรทัย ลิ้มตระกูล. ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2534
- 39.อรวรรณ หุ่นดี. สารพัดอันตรายจากบุหรี่และวิธีเลิก. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต; 2542
- 40.อัปสร เตียวตระกูลวัฒน์. ทศนคติที่มีผลต่อยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงอันตรายของนักศึกษาครู [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2522.
- 41.อำนาจ ภูศรี. พฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อจากการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับสถานีนอมนัย [วิทยานิพนธ์ปริญญา ศีษาสาตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจิตวิทยา ชุมชน]. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2547.
- 42.อุ๋นกัง แซ่ลิ้ม. การสำรวจพฤติกรรมและการรับรู้การใช้บุหรี่ไฟฟ้ากรณีของประเทศไทย. การ ประชุม ทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2560; 65: 386-91
- 43.American cancer society. The tobacco atlas [Online]. [cited 2022 Dec]. Available from: <http://www.tobaccoatlas.org/>
- 44.Barrett R, Aldamkhi H. An Evaluation of the Knowledge and Perceptions of Pharmacy Staff and Pre-Registration Students of E-Cigarettes Use: A Systematic Review. Tobacco Use Insights. 2021; 14: 1-12

45. Choi K, Fabian L, Mottey N, Corbett A, Forster J. Young adults' favorable perceptions of snus, dissolvable tobacco products, and electronic cigarettes: findings from a focus group study. *American journal of public health*. 2012; 102(11): 2088-93.
46. Consumer Advocates for Smoke-free Alternatives Association. E-cigarette history: A historical timeline of electronic cigarettes. [Online] [cited 2023 May] Available from: http://casaa.org/E-cigarette_History.html
47. Cunningham A, Aadam KG, Thissen J and Digard H. The evolving e-cigarette: comparative chemical analyses of e-cigarette vapour and cigarette smoke. *Frontiers in Toxicology*. 2020; 2: 1-24.
48. Etter JF, Bullen C, Flouris AD, Laugesen M, Eissenberg T. Electronic nicotine delivery systems: a research agenda. *Tobacco control*. 2021; 20(3): 243-8
49. Green LW, Krueter MW. Health promotion planning: an education and ecological approach. 4th ed. Toronto: Mayfield Publishing Company; 2005
50. Goniewicz ML, Knysak J, Gawron M, et al. Level of selected carcinogens and toxicants in vapor from electronic cigarettes. *Tob Control*. 2014; 23(2): 133-139.
51. Grana R, Benowitz N, Glantz SA. E-cigarettes: a scientific review. *Circulation* 2014; 129: 1972-86
52. Hall MG, Pepper JK, Morgan JC, Brewer NT. Social interactions as a source of information about e-cigarettes: A study of U.S. adult smokers. *Int J Environ Res Public Health*. 2016;13(8).
53. Hartmann-Boyce J, McRobbie H, Butler AR, Lindson N, Bullen C, Begh R, Theodoulou A, Notley C, Rigotti NA, Turner T, Fanshawe TR, Hajek P. Electronic cigarettes for smoking cessation. *Cochrane Database of Systematic Reviews*. 2021; 9
54. Jensen RP, Luo W, Pankow J, et al. Hidden formaldehyde in e-cigarette aerosols. *N ENG J MED*. 2015; 372: 4
55. Jessica L, Trimis B, Leventhal AM. Adolescents' Use of "Pod Mod" E-Cigarettes-Urgent Concerns. 2018. [Online] [cited May 2023] Available from: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/nejmp1805758>
56. Liber A, Cahn Z, Larsen A, Drope J. Flavored E-Cigarette Sales in the United States Under Self-Regulation from January 2015 Through October 2019. *American Journal of Public Health* 2020; 110(6):785-787
57. Pepper JK, Reiter PL, McRee AL, Cameron LD, Gilkey MB, Brewer NT. Adolescent males' Awareness of and Willingness to Try Electronic Cigarettes. *Journal of Adolescent Health*. 2013; 52(2): 150

58. Pourchez J, Parisse S, Sarry G, Ragey SR, Vergnon JM, Clotagatide A, Prévôt N. Impact of power level and refill liquid composition on the aerosol output and particle size distribution generated by a new-generation e-cigarette device. *Aerosol Science and Technology*. 2017; 52:4: 359-369
59. Regan AK, Promoff G, Dube SR, Arrazola R. Electronic nicotine delivery systems: Adult use and awareness of the “e-cigarette” in the USA. *Tobacco Control*. 2013; 22: 19-23
60. Scollo MM, Winstanley MH. Tobacco in Australia: Facts and Issues. 3rd Edition. Melbourne: Cancer Council Victoria, October 4, 2009, 1-18.
61. Shahab L, Goniewicz M, Blount B, Brown J, McNeill A, Alwis K, Feng J, Wang L, West R. Nicotine, Carcinogen, and Toxin Exposure in Long-Term E-Cigarette and Nicotine Replacement Therapy Users. *Ann Intern Med*. 2017; 166(6): 390-400
62. Sleiman M, Montesinos N, Litter M, Montesinos VN, Marion L, Russell ML, Litter MI, Gundell LA, Destailhats H. Emissions from electronic cigarettes: key parameters affecting the release of harmful chemicals. *Environmental science & Technology* 2016; 17: 9644–9651
63. Soulet S, Duquesne M, Pairaud C, Toutain J. Highlighting Specific Features to Reduce Chemical and Thermal Risks of Electronic Cigarette Use through a Technical Classification of Devices. *Appl. Sci*. 2021; 11: 52-54
64. Sutfin EL, McCoy TP, Morrell HE, Hoepfner BB, Wolfso M. Electronic cigarette use by college students. *Drug and Alcohol Dependence*. 2013;131(3): 221
65. World health organization. Tobacco [Internet]. [cited 2022 Dec]. Available from: <http://www.who.int/topics/tobacco/en/>
66. Zborovskaya Y. Electronic cigarettes and smoking cessation: a primer for oncology clinicians. *E-Cigarettes and Smoking Cessation: A Primer for Oncology Clinicians*. Clinical Journal of Oncology Nursing. 2016; 21(1): 54-63

ภาคผนวก

เอกสารชี้แจงการวิจัยแก่ผู้เข้าร่วมการวิจัย และหนังสือยินยอมของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม

หัวหน้าโครงการวิจัย ผศ.ดร.ภญ.นฤมล โพธิ์ศรีทอง

ทีมผู้วิจัย ดร.ภก. เสถียร พูลผล

ผศ.ดร. ดวงกมล วิรุฬห์อุดมผล

สถานที่ติดต่อผู้วิจัย คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

38 ถนนเพชรเกษม มหาวิทยาลัยสยาม อาคารเฉลิมพระเกียรติ 19 ชั้น 11 แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ
กรุงเทพ 10160 โทรศัพท์: 098-0594696 E-mail: narumol.pho@siam.edu

เรียนท่านในฐานะผู้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม” ก่อนที่ท่านจะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย โปรดศึกษา
รายละเอียดของโครงการวิจัยนี้ โดยกรุณาใช้เวลาในการอ่านเอกสารฉบับนี้อย่างรอบคอบ และสอบถามเพิ่มเติม
ต่อผู้วิจัยในส่วนที่ยังไม่ชัดเจนหรือมีข้อสงสัยได้ตลอดเวลา

1.วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าและพฤติกรรมต้องการเลิกบุหรี่หรือนักศึกษาปริญญาตรีของ
มหาวิทยาลัยสยาม

2. เพื่อศึกษาปัจจัยกระบวนการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษา
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม

2.วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านในการให้สัมภาษณ์และตอบคำถามพร้อมการบันทึกเสียง โดยการ
ให้สัมภาษณ์และตอบคำถามผ่านการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 30-45 นาที โดยท่าน
สามารถปฏิบัติตัวได้ตามปกติและผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

3.ขอบเขตการดูแลรักษาความลับ

ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ โดย

3.1 ผู้วิจัยจะไม่มีภาระระบุชื่อ-นามสกุล หรือข้อมูลส่วนตัวของท่านในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของ
โครงการวิจัยครั้งนี้

3.2 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้นซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ท่านแต่ประการ
ใด

3.3 ผู้วิจัยหลักสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้เท่านั้น ในกรณีฉุกเฉินหรือมีเหตุจำเป็นของผู้วิจัย ผู้ร่วม
ทำการวิจัยคนอื่นจะสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

3.4 ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะถูกทำลายตามกระบวนการของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม หลัง
การวิจัยเสร็จสิ้นไปแล้ว 5 ปี

4. สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย

4.1 ท่านเข้าร่วมงานวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ และสามารถถอนตัวเมื่อใดก็ได้ โดยไม่เสียสิทธิใดๆ
ทั้งสิ้น

4.2 โครงการวิจัยในครั้งนี้ท่านจะได้รับค่าตอบแทนจากผู้วิจัยเป็นเงินจำนวนหนึ่ง

4.3 ท่านได้เข้าร่วมงานวิจัยนี้โดยไม่มีการบังคับ ชูเชิญ ให้หรือสัญญาว่าจะให้สิทธิพิเศษใดๆ

5. หากท่านเกิดความไม่สบายต่างๆ ได้แก่ ความอึดอัด ไม่สบายใจ ระหว่างที่ผู้วิจัยกำลังทำการ สัมภาษณ์เก็บข้อมูล ท่านสามารถพักระหว่างการให้สัมภาษณ์ได้ หรืออาจจะยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ หากท่านมีคำถามใดๆ เกี่ยวกับงานวิจัยนี้ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ ผศ.ดร.ภญ.นฤมล โพธิ์ศรีทอง รายละเอียดการติดต่อด้านล่างของเอกสารนี้

6. หากท่านศึกษารายละเอียดจากเอกสารฉบับนี้อย่างรอบคอบแล้ว กรุณาลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือลงในหนังสือให้ความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 2 ฉบับโดยผู้วิจัยจะมอบให้ท่านเก็บไว้ 1 ฉบับ

กรณีมีเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน ท่านสามารถติดต่อ

ผศ.ดร.ภญ.นฤมล โพธิ์ศรีทอง (หัวหน้าโครงการวิจัย)

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

38 ถนนเพชรเกษม มหาวิทยาลัยสยาม อาคารเฉลิมพระเกียรติ 19 ชั้น 11 แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

โทรศัพท์ (มือถือ) 098-0594696

หนังสือยินยอมเพื่อเข้าร่วมการวิจัย

(Informed Consent Form)

การวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม

วันที่ให้คำยินยอม วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า(นาย/นาง/นางสาว)..... ขอทำหนังสือนี้ไว้ต่อหัวหน้าโครงการเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่า ก่อนลงนามในใบยินยอมตนนี้ ข้าพเจ้าได้อ่านเอกสารชี้แจงจากผู้วิจัยเพื่อให้ทราบถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีวิจัย ซึ่งข้าพเจ้าให้อนุญาตในการจดบันทึก พร้อมทั้งบันทึกเสียงในการ สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30-45 นาที

ข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้โดยสมัครใจ และมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมในโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้วิจัยทราบถึงเหตุผลและการบอกเลิกการเข้าร่วมวิจัยนี้จะไม่ มีผลกระทบ ต่อข้าพเจ้าแต่อย่างใด

ผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่างๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยด้วยความเต็มใจ ไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น จน ข้าพเจ้าพอใจ และจะเก็บข้อมูลส่วนตัวของข้าพเจ้าเป็นความลับ และจะเปิดเผยได้เฉพาะรูปที่เป็นสรุป ผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง กระทำได้เฉพาะกรณีจำเป็น ด้วยเหตุผลทางวิชาการเท่านั้น และหากข้าพเจ้ารู้สึกไม่เป็นส่วนตัวระหว่างการเข้าร่วมการวิจัย หรือรู้สึก ไม่สบายใจต่อขั้นตอนในการวิจัยใดๆ ข้าพเจ้าสามารถถอนตัวออกจากงานวิจัยได้ตลอดเวลา

ลงชื่อ.....ผู้เข้าร่วมการวิจัย

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ร่างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (IOC)

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม โดยมุ่งตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาปรับปรุงแบบสอบถามฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แบบสอบถามประกอบไปด้วยทั้งหมด 4 ส่วน โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ส่วนที่ 4 เจตคติที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า

ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญ ช่วยพิจารณาร่างแบบสอบถามว่ามีความสอดคล้องกับตัวแปร และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเรื่องนี้หรือไม่ และขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญ ให้ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการเขียนข้อเสนอแนะไว้ท้ายข้อความนั้น ๆ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมาในโอกาสนี้

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสยาม

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่
กำหนดหรือไม่ โดยการพิจารณาให้น้ำหนักดังนี้

- 1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด
- 0 คือ ไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนดหรือไม่
- +1 คือ แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ที่กำหนด

ข้อคำถาม	น้ำหนัก			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	+1	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล				
1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง				
2. อายุ.....ปี				
3. คณะที่กำลังศึกษาอยู่ ☐ 1. คณะศิลปศาสตร์ ☐ 2. คณะวิศวกรรมศาสตร์ ☐ 3. คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ ☐ 4. คณะนิติศาสตร์ ☐ 5. คณะนิเทศศาสตร์ ☐ 6. คณะวิทยาศาสตร์ ☐ 7. คณะพยาบาลศาสตร์ ☐ 8. คณะบริหารธุรกิจ ☐ 9. คณะเกษตรศาสตร์ ☐ 10. คณะศิลปกรรมศาสตร์ ☐ 11. คณะแพทยศาสตร์ ☐ 12. คณะสาธารณสุขศาสตร์ ☐ 13. คณะรัฐศาสตร์				
4. ชั้นปีที่กำลังศึกษาอยู่ ☐ 1. ปี 1 ☐ 2. ปี 2 ☐ 3. ปี 3 ☐ 4. ปี 4 ☐ 5. มากกว่าปี 4				
5. สถานที่พักอาศัยปัจจุบัน ☐ 1. บ้านตนเอง/บ้านพ่อแม่ ☐ 2. บ้านญาติ ☐ 3. หอพัก /อพาร์ทเมนต์ /คอนโดมิเนียม ☐ 4. อื่นๆ (ระบุ)				
6 จำนวนคนที่พักอาศัยด้วยกัน				

☐ อยู่คนเดียว ☐ มีคนอื่นอยู่ด้วย.....คน				
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ทุนการศึกษา และรายได้เสริม) ☐ 1. 0 – 5,000 บาท ☐ 2. 5,001 – 10,000 บาท ☐ 3. 10,001 – 15,000 บาท ☐ 4. มากกว่า 15,000 บาท				
7. รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองหรือจากการหารายได้ของตัวเอง ☐ เพียงพอเหลือเก็บ ☐ เพียงพอไม่เหลือเก็บ ☐ ไม่เพียงพอ ☐ ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน				
การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “บุหรี่ไฟฟ้า” 8. คุณเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจากสื่อประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ บุคคล เช่น ครอบครัว/เพื่อน/คนใกล้ชิด/ที่ทำงาน ☐ วิทยุ ☐ โทรทัศน์ ☐ หนังสือพิมพ์/สื่อนิตยสาร ☐ โปสเตอร์ ☐ เว็บไซต์ ☐ สังคมออนไลน์ ☐ สื่ออื่น ๆ โปรดระบุ.....				
ท่านสามารถหาซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายหรือยาก ☐ หายากมากที่สุด ☐ ค่อนข้างหายาก ☐ ปานกลาง ☐ ค่อนข้างง่าย ☐ ง่ายที่สุด				
ท่านรู้สึกว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีราคาแพงหรือถูก ☐ แพงมากที่สุด ☐ ค่อนข้างแพง				

☐ ปานกลาง				
☐ ก่อนข้างถูก				
☐ ถูกมากที่สุด				

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ข้อคำถาม	น้ำหนัก			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	+1	
1. ท่านเคยสูบบุหรี่หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ บุหรี่ธรรมดา เริ่มต้นสูบครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี ☐ บุหรี่ไฟฟ้า เริ่มต้นสูบครั้งแรกเมื่ออายุ.....ปี ☐ ไม่เคยสูบ ข้ามไปตอบส่วนที่ 3 และ 4				
2. สาเหตุที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ อยากทดลอง ☐ ทำตามเพื่อน ☐ อยากเลิกบุหรี่มวน ☐ อยากเท่ ดูดี ☐ คิดว่าปลอดภัยมากกว่าบุหรี่มวน ☐ อื่น ๆ ระบุ.....				
3. ท่านได้รับบุหรี่ไฟฟ้ามาจากที่ใด (เลือกตอบเพียงข้อเดียว) ☐ ซื้อจากร้านค้า เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า ☐ ซื้อจากอินเทอร์เน็ต ☐ ไลน์ ☐ FB ☐ IG ☐ TikTok ☐ เพจร้าน ☐ อื่นๆ ☐ ฝากคนอื่นซื้อให้ ☐ ขอ/ ขอยืมมาจากคนอื่น ☐ เพื่อนหรือคนรู้จัก ☐ ได้รับจากสมาชิกในครอบครัว ☐ อื่น ๆ ระบุ.....				
4. ปัจจุบันในช่วง 30 วันที่ผ่านมา ท่านสูบบุหรี่ไฟฟ้ากี่วัน ☐ 0 วัน ☐ สูบน้อยกว่า 10 วัน				

☐ 10 ถึง 19 วัน ☐ 20 ถึง 29 วัน ☐ สูบทุกวัน				
5. การเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้า ☐ ท่านเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเลย โดยไม่เคยสูบบุหรี่มวนมาก่อน ☐ ท่านสูบบุหรี่มวนมาก่อนที่จะหันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้า ☐ ท่านเคยสูบบุหรี่มวนแล้วหยุดไปสักระยะหนึ่ง แล้วกลับมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ				
6. ท่านสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาแล้วกี่ปี ☐ 1 ปี ☐ 2 ปี ☐ 3 ปี ☐ 4 ปี ☐ มากกว่า 4 ปี อื่น ๆ โปรดระบุ ปี				
9. เหตุผลที่ทำให้ท่านยังคงสูบบุหรี่ไฟฟ้า (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ เพื่อสุขภาพที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับการสูบบุหรี่มวน ☐ มีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน ☐ เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ☐ เพื่อเป็นทางเลือกในการเลิกบุหรี่ ☐ สืบตามเพื่อน หรือเห็นว่าเท่ ดูดี				
10. รูปแบบของบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ Cigalike ☐ eGos ☐ Mods ☐ pod				
11. พฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ☐ ใช้แบบตามสะดวก ☐ ใช้เมื่ออยู่กับเพื่อน ☐ ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเฉพาะเข้าสังคม ☐ ใช้เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ กังวล ☐ ใช้เมื่อต้องการสูบบุหรี่ธรรมดา ☐ อื่นๆ				
12. สถานที่ที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า ☐ ไม่จำกัดสถานที่				

☐ มหาวิทยาลัย ☐ ที่พักอาศัย ☐ ร้านอาหาร ☐ สถานบันเทิง ☐ อื่นๆ				
แนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า กรุณาเลือกระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด				
1. ท่านมีความตั้งใจที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น				
2. ท่านมีความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่อไป				
3. ท่านคิดว่าจะแนะนำผู้อื่นให้หันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทนการสูบบุหรี่มวน				
การมีแบบอย่างในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 1. ท่านมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มวนเป็นประจำหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี				
2. ท่านมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี				
3. ท่านมีผู้ปกครอง ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูที่สูบบุหรี่มวนเป็นประจำหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี				
4. ท่านมีผู้ปกครอง ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดูที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี				
5. ท่านเคยถูกเพื่อน โน้มน้าวหรือชักชวนให้สูบบุหรี่ชนิดต่าง ๆ หรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย				
กรุณาเลือกระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 = เห็น				

ด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด				
6. ท่านคิดว่าคนที่ไม่มีใครที่ได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
7. ท่านคิดว่าคนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะสามารถเลิกบุหรี่มวนได้สำเร็จ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
8. ท่านคิดว่าคนที่คนในครอบครัว เพื่อนหรือคนใกล้ชิดสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
9. ท่านคิดว่าคนที่ดารา นักร้อง หรือ Influencer สูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
10. ท่านคิดว่าการจัดกิจกรรมเชิญชวนทางออนไลน์ของผู้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้า				
เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด				
ปัจจัยผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า				
1. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นหอมและรสชาติที่หลากหลายทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
2. การที่อุปกรณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีหลายลักษณะ และสามารถเลือกขนาด/รูปแบบได้หลากหลายทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
3. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีลักษณะที่โดดเด่น รูปลักษณ์ทันสมัย ตรงตามความสนใจของวัยรุ่นทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
4. การที่บุหรี่ไฟฟ้ามีแพ็คเกจดูดีและสวยงามกว่าบุหรี่ธรรมดาทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
ปัจจัยช่องทางการจัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า				
7. การที่บุหรี่ไฟฟ้าสามารถหาซื้อผ่านช่องทางที่หลากหลายจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ไลน์ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
8. การที่ร้านค้ามีบริการส่งบุหรี่ไฟฟ้าสะดวกและส่งฟรีผ่านทางไปรษณีย์/คนส่งสินค้า ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				

9. การที่สามารถสั่งซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายทุกที่ ทุกเวลาที่ต้องการ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
ปัจจัยการส่งเสริมการตลาดบุหรี่ไฟฟ้า				
10. การมีบริการกระทรวงสาธารณสุขและแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลเรื่องการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
11. การมีโฆษณาและข้อมูลยืนยันว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ประเภทอื่น ๆ ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
12. การที่ผู้จำหน่ายมีกิจกรรมพิเศษหรือจัดโปรโมชั่นราคาพิเศษให้ซื้อบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
13. การโฆษณาชวนเชื่อว่าทั่วโลกต่างให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย ทำให้ท่านสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น				
ปัจจัยด้านราคา				
14. ท่านคิดว่าราคาอุปกรณ์ของบุหรี่ไฟฟ้าแม้จะแพงแต่คุ้มค่าต่อราคาที่จ่าย				
15. ท่านคิดว่าเมื่อเฉลี่ยค่าใช้จ่ายแล้ว การสูบบุหรี่ไฟฟ้าประหยัดกว่าการสูบบุหรี่มวน				

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

(คำสั่ง ให้นักศึกษาเลือกคำตอบที่ถูกต้องอย่างเหมาะสม เลือกตอบ ใช่ / ไม่ใช่ / ไม่ทราบ)

ข้อคำถาม	น้ำหนัก			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	+1	
1. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งเสพติดชนิดหนึ่ง				
2. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพถ้าร่างกายของผู้สูบแข็งแรงดี				
3. จากสถิติการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าพิษของบุหรี่ก่อให้เกิดการตายก่อนวัยอันควรมากกว่าการติดเชื้อเอดส์				
4. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคมะเร็งที่อวัยวะต่างๆของร่างกาย				

5. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสาเหตุทำให้เส้นเลือดในสมองแตกและเป็นอัมพาตได้				
6. ไอระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอันตรายต่อคนรอบข้างน้อยกว่าควันบุหรี่มือสอง				
7. สารนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ผู้สูบบุหรี่มีอาการติดบุหรี่ไฟฟ้า				
8. การใช้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำไปซึ่งการติดได้ (addicted)				
9. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสิ่งที่ชักจูงให้เกิดผู้สูบบุหรี่ใหม่				
10. การใช้บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำไปสู่การใช้จ่ายสินค้าอื่น ๆ ได้				
11. สตรีมีครรภ์สามารถสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้โดยไม่มีอันตราย				
12. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย				
13. บุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน				
14. บุหรี่ไฟฟ้าสามารถนำขึ้นเครื่องบินได้ แต่ไม่อนุญาตให้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบนเครื่องบินและต้องไม่ใส่ไว้ในกระเป๋าสัมภาระที่โหลดขึ้นเครื่องบิน				
15. สาเหตุที่เมื่อสูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วมีอาการปวดหัวเนื่องจากมีปริมาณนิโคตินสูงเกิน				
16. เครื่องบุหรี่ไฟฟ้าสามารถสร้างควันที่ระเหยออกไปได้ง่ายกว่าบุหรี่แบบมวน				
17. น้ำยาซอลนิค (Salt Nic) มีปริมาณนิโคตินที่ค่อนข้างต่ำ คุณซึมเข้าร่างกายได้ช้า แต่มีควันมาก				
18. น้ำยาแบบฟรีเบส (Free Base) มีอันตรายน้อยกว่าน้ำยาแบบซอลนิค				
19. โพรไพลีนไกลคอล (Propylene Glycol) เป็นส่วนประกอบของสารที่ทำให้เกิดไอ มีผลกระทบต่อร่างกาย เมื่อสัมผัสหรือสูดดม อาจระคายเคืองผิวหนัง ดวงตา และปอดได้				
20. ผู้ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ				
21. สารพิษในควันบุหรี่ไฟฟ้า มีอันตรายต่อผู้สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่				
22. กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาสูบและการสูบบุหรี่ไฟฟ้า กำหนดให้มหาวิทยาลัยเป็นเขตปลอดบุหรี่ 100%				

23. ห้ามขาย แลกเปลี่ยนหรือให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่ผู้ที่มีอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์				
24. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในที่สาธารณะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสุขภาพของบุคคลอื่น ถือเป็นการใช้สิทธิที่มีขอบด้วยกฎหมาย				
25. การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเขตห้ามสูบจะมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท				
26. บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ห้ามขายหรือให้บริการสินค้าเช่นเดียวกับบารากู่				
27. ผู้ที่ซื้อรับไว้หรือมีบุหรี่ไฟฟ้าไว้ในครอบครองถือว่าเป็นการกระทำผิดทางกฎหมาย				
28. การสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท				
30. บุหรี่ไฟฟ้ามีปริมาณนิโคตินมากกว่าบุหรี่มวนทั่วไป				
31. บุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดโรคร้ายแรงได้เช่น มะเร็ง ถุงลมโป่งพอง ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ				

ส่วนที่ 4 เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

(คำสั่ง กรุณาเลือกระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด)

ข้อคำถาม	น้ำหนัก			ข้อเสนอแนะ
	-1	0	+1	
1. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นยาเสพติดชนิดใหม่				
2. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษที่อันตรายมากกว่าบุหรี่มวน				
3. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายเทียบเท่าเฮโรอีน และโคเคน				
4. ท่านคิดว่าควันของบุหรี่ไฟฟ้าเป็นอันตรายต่อผู้คนรอบข้าง				
5. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าทำให้เกิดปัญหานักสูบบุหรี่ใหม่ที่เป็นเยาวชน				
6. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นปลอดภัยกว่าบุหรี่มวนถึงร้อยละ 95				
7. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถควบคุมปริมาณความเข้มข้นของนิโคตินได้จึงทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ				

8. ท่านคิดว่าในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถช่วยให้เลิกสูบบุหรี่ มวนได้				
9. ท่านคิดว่าไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไรหากจะทดลองสูบบุหรี่ ไฟฟ้าสักครั้ง				
10. ท่านคิดว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสมที่ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้า เพราะบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้นผิดกฎหมาย				
11. ท่านจะรู้สึกพอใจ ถ้าสามารถสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างถูก กฎหมายเหมือนอย่างเช่นในประเทศอังกฤษ				
12. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรสนับสนุนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าแทนการ สูบบุหรี่มวน				
13. ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจัดให้มีการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูก กฎหมาย				
14. ท่านรู้สึกพึงพอใจที่น้ำยาในบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นหลากหลายทำ ให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย				
15. ท่านคิดว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้าแล้วทำให้ไม่มีกลิ่นติดตัวดีกว่า การสูบบุหรี่ทั่วไป				
16. ท่านคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าบุหรี่ ทั่วไป				

แบบคำถามสัมภาษณ์

ข้อที่	ข้อคำถาม	น้ำหนัก			ข้อเสนอแนะ
		-1	0	+1	
1	แนะนำตัวคุณเอง เริ่มจากชื่ออะไร อายุเท่าไร				
2	ตอนนี้คุณเรียนอยู่คณะอะไร ชั้นปีไหน				
3	ช่วงที่เปิดเรียนคุณพักอยู่ที่ไหน				
4	คุณพักอยู่กับใครบ้าง				
5	คุณเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าครั้งแรกตอนอายุเท่าไร				
6	ใช้เครื่องแบบไหน				
7	ใช้น้ำยานิโคตินความเข้มข้นเท่าไร				
8	ในหนึ่งวันคุณสูบบุหรี่ไฟฟ้าบ่อยแค่ไหน				
9	อะไรคือเหตุผลให้คุณสูบบุหรี่ไฟฟ้า				

10	มุมมองด้านบวกต่อบุหรี่ไฟฟ้าของคุณ				
11	มุมมองด้านลบต่อบุหรี่ไฟฟ้าของคุณ				
12	ปรกติคุณสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ไหนบ้าง (ที่มหาวิทยาลัยสูบบุหรี่หรือไม่)				
13	ถ้าสูบบุหรี่ที่มหาวิทยาลัย ปกติคุณไปสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ไหน				
14	ตอนนี้ในครอบครัวของคุณมีคนสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ (ถ้ามี เป็นใครบ้าง)				
15	ในกลุ่มเพื่อนของคุณมีคนสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่				
16	ตอนนี้หรือในอนาคตมีแผนจะเลิกบุหรี่ไฟฟ้าไหม				
17	มีการหาความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าก่อนเริ่มสูบบุหรี่หรือไม่ ถ้ามีการหาข้อมูล หาจากที่ไหน อย่างไร				
18	ข้อมูลอะไรบ้างที่หา - ข้อมูลราคา - ข้อมูลช่องทางการซื้อขาย - ข้อมูลผลิตภัณฑ์ - ข้อมูลประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่แบบมวน - ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ				
19	ปรกติบุหรี่ไฟฟ้าที่คุณสูบได้มาจากไหน (มีได้รับจากเพื่อน คนในครอบครัว หรือคนใกล้ตัวบ้างหรือไม่)				
20	ปรกติซื้อบุหรี่ไฟฟ้า / น้ำยา มาจากที่ไหน				
21	รูปแบบของบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้				
22	คุณเคยถูกเพื่อน โน้มน้าวหรือชักชวนให้สูบบุหรี่ชนิดต่าง ๆ หรือไม่				
23	คุณมีผู้ปกครอง หรือคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่				
24	ในความคิดของคุณบุหรี่ไฟฟ้าหาซื้อได้ยากไหม หาได้จากที่ไหน				
25	คุณมีต้นแบบหรือไอดอลในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ ถ้ามี คือใคร				
26	คุณคิดว่าต้นแบบมีผลต่อการเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าหรือไม่ อย่างไร				

27	คุณคิดว่าการส่งเสริมการตลาดแบบไหนที่ทำให้คนเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า				
28	คุณคิดว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมให้คนเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า				
29	คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการตลาดของบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบัน				
30	คุณมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับพรบ. หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า				

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)